

KÜRT DİRENİŞİNİ ANLAMAK

Çeviri Derlemesi

Çeviren: Serap Güneş

Dünyadan Çeviri | www.dunyadanceviri.wordpress.com

İçindekiler

Kürt Direnişini Anlamak: Tarihsel bir Bakış ve İzlenimler – CrimethInc. Ex-Workers’ Collective.....	3
Devletsiz bir demokrasi kurmak – Dilar Dirik	28
Rojava’da IŞİD’e karşı savaşan anarşistler – Seth Harp.....	34
Suskun kalarak suça ortak olmak: NATO, Türkiye ve uluslararası toplumun sessizliği	49
YPG komutanı Cihan Kendal ile röportaj.....	55
Türkiye’nin Kürt başkentindeki yıkım Suriye’ye eşdeğer – Robert Fisk.....	59
Robert Fisk Nusaybin’den yazdı: Erdoğan PKK ile savaşı neden tekrar başlattı?	62
Güneydoğu Türkiye’de insan haklarının durumuna ilişkin BM raporu.....	65

Amerika'nın IŞİD karşıtı savaşta en iyi müttefikleri, Bronx doğumlu bir liberter sosyalistten ilham alıyor

Akbar Shahid Ahmed, [Huffington Post](https://www.huffpost.com/entry/ishid-kuşit-savast-amerika-kuşitler-ronx-dogumlu-liberter-sosyalistten-ilham-alıyor), 18 Aralık 2015

Çeviri: Serap Güneş

Geçtiğimiz sonbaharda İslam Devleti savaşçıları, Suriye'nin Türkiye ile olan kuzey sınırındaki Kürt kasabası Kobane'ye koordine ve geniş çaplı bir saldırı başlattı. Kendilerine bir yenilmezlik havası veren zaferlerden yeni çıkmış olan aşırılıkçılar, aksi durumda kendilerinin kontrol ediyor olacağı uzunca bir sınır boyunca önlerindeki tek engeli de ortadan kaldırmak üzereydiler.

Dünya teslimiyet içinde seyretti. Tek süper güç yardım etmem dedi. ABD'li yetkililer, acımasız bir şekilde, şehrin düşeceğini söylediler. Yine de küçük bir grup Kürt savaşçı haftalarca direndi. IŞİD'e karşı ABD öncülüğündeki koalisyon, önce yüzeysel hava saldırıları, sonra da gündelik saldırılarla yardım etmeye başladı. Ve Ocak ayı itibarıyla, günümüzün Stalingrad'ı adı verilen ve Kürtlerin zafer kazandığı nefes kesici bir dönüş yaşandı.

Suriyeli Kürtler yalnızca Ortadoğu'daki stratejik bir mevki değil aynı zamanda pratiğe geçirdikleri ütopyik bir yönetim fikrini de savundular: kararların mahalli düzeyde alındığı, cinsiyet eşitliğinin ve etnik katılımın yasal olarak zorunlu kılındığı ve takasın paradan daha önemli hale geldiği bir yer.

Kürtler bu ilhamı nerden mi aldılar? Elbette hayatta kalma savaşından. Ama aynı zamanda da Vermont'ta yaşayan Bronx doğumlu bir filozofun görüşlerinden. Liderleri, yol gösterici ilkelerini, Marxist ve anarşist idealleri yurttaş meclislerinin devlet bürokrasisinin yerini aldığı ve çevreciliğin her şeyin başı olduğu bir dünya görüşü ile birleştiren Murray Bookchin ile uzun süreli görüş alışverişi üzerinden geliştirmişti. Demokrat başkan aday adayı Senatör Bernie Sanders'ın bir çağdaşı olan Bookchin, sosyalist siyasetçiyi fazla tutucu bulmuştu. Kendisini bir liberter sosyalist olarak tanımlayan Bookchin, on yıla yakın süre önce öldü. Ölümü, Kürt bölgelerinde, yaşamının onurlandırılması ile anıldı. Ve şimdi, Suriyeli Kürtler, tutsak bir Kürt ikonu olan Abdullah Öcalan'ın teşviki ile, Bookchin'den ilham alan ve İslam Devleti'nin antitezi olan bir toplum inşa ettiler.

1,5 milyon kadar Suriyeli Kürdün bu toplumsal deneyi başlattığı ve Beşar Esad'ın polis devletinin yıkıntıları arasından inşa edilen alan, Kobane'yi ve diğer iki küçük "kantonu" veya bölgeyi içeriyor. Buraya Rojava diyorlar; Suriyeli Kürtlerin Esad kontrolünün birkaç yıl önce gevşemesi ardından serbestçe kullanmaya başlayabildikleri dilleri Kürtçede Batı Kürdistan.

Washington, Suriyeli Kürtlerin Kobane'yi ve Rojava'nın diğer kesimlerini savunmadaki başarısını ABD öncülüğündeki hava gücünün ve sahadaki güçlerle ortaklığının İslam Devleti'ni nasıl yenilgiye uğratabileceğinin örneği olarak görüyor.

Fakat bu tuhaf bir ortaklık. Suriyeli Kürtlerin Öcalan ve terör örgütü listesindeki liderliğini yaptığı PKK ile bağları, bölgedeki en önemli ABD müttefiki Türkiye'yi kızdırıyor. Ve Rojava

vizyonu, Washington'ın Irak'taki favorilerinden bir başka Kürt grubunun feodal milliyetçiliği ile de çelişiyor. Suriyeli Kürtlerin büyüyen özerkliği ve Esad'a karşı toptan bir hücumla geçme konusundaki isteksizliği de ABD'nin senelerdir özenle beslediği Suriyeli Arap milliyetçisi asileri kızdırmıştı.

Solun uysallaşması ile birlikte ele alınan Berlin Duvarı'nın yıkılmasının 25 yıl ertesinde, ABD en yakın müttefikinin katlanamadığı, radikal Marxizm ilhamlı militanlara hava desteği sağlıyor.

Rojava'ya hoş geldiniz.

Burlington, Vermont'ta 2006 yılında hayatını kaybeden Bookchin, Rusça konuşarak büyüdü. Ebeveynleri Çar karşıtı harekette aktif Rus Yahudilerdi – “Rus devrimcileri,” olarak anılmıştı onları 2001'deki bir mülakatında. “İngilizceyi sokakta öğrendim” demişti, birçok etnik kökenden insanın birlikte yaşadığı New York'ta.

Bookchin gençliğinde komünistti ama daha en başından parti çizgisi izlemeyeceğini biliyordu ve solcuların burjuvalarla işbirliği yaptığından ve militanlığını kaybettiğinden endişe ettiğinden Genç Komünistler Ligi'nden ayrıldı.

Bookchin İspanya İç Savaşı'nın sonlarına kadar, sonrasında daha ilerlemiş bir yaşta olsaydı kişisel olarak katılmış olacağını söyleyeceği ABD Komünist Partisi ile bağını sürdürdü. Ama liseden mezun olmadan önce Leon Trotsky'nin Sovyetlerin fikren doğru ama uygulamada yanlış olduğuna dair görüşlerini benimseyerek bir kez daha partiden ayrıldı ve New Jersey'de dökümcü olarak işe girdi.

10 yıl işçi örgütlenmesinde çalıştıktan sonra Bookchin, II. Dünya Savaşı ardından 2001'deki bir mülakatında açıkladığı üzere “savaşın devrimsiz sona ermesinin” hayal kırıklığı içinde Ortodoks Marxizm'den tümenden koptu. Otomotiv sektöründeki işçilerin ona göre fazla pasif orta sınıfa dönüşümünü izleyen ve emeğin savaş sonrası Amerika'daki hızla değişen rolüne şahit olan Bookchin “her şeyi baştan ele almak” için kolları sıvadı.

Bookchin, insan çabalarının büyük kısmının yerini makinelerin alacağı ve özgür bireylerin kendilerini diledikleri gibi geliştirebilecekleri bir geleceğin hayalini kurmaya başladı. Ama kısa vadede, en büyükleri, şirketlerin ahlaka dayanmayan gücü ile insanlığın çıkarları arasındaki mücadelede yatan toplumsal sorunların, doğal dünyanın yıkımına neden olacağına inanıyordu. “Bir zamanlar daha yüksek insan işbirliğinin ve bakımının evrimine inanç olarak değerlendirilen ilerleme nosyonu, artık daha yüksek rekabet ve pervasız ekonomik büyüme ile tanımlanıyor,” diyordu Bookchin.

Bu yüzden, insan inovasyonunu sermaye yerine nüfuslara ve gezegene hizmet etmek için kullanmayı savunan toplumsal ekoloji adı verilen bir düşünce akımının öncülüğünü yapmaya başladı.

“Teknolojinin olabildiğince insan ölçekli olması gerektiğini savunarak alternatif teknoloji üzerine yazdım,” diyordu Bookchin sonraki bir mülakatında.

Biyografisini yazan ve çok uzun bir zamandır ona eşlik etmekte olan Janet Biehl'in aktardığı üzere, Bookchin'e göre, “ütopya artık boş bir hayal değil, mümkün bir şey” idi.

“Murray’in buna katkısı, kurumsal düzeyde ne olacağını şekillendirmektir,” diyor.

Bookchin, mikro seviyede yerel nüfusa dayalı meclisler sistemi oluşturarak kapitalist dünyayı yeniden şekillendirmeyi öneriyordu. Böylesi bir siyasi yapının, değer verdiği iki entelektüel geleneğin en iyi yanlarını bir araya getireceğine inanıyordu. “Marx’ın ekonomizminin ve anarşizmdeki bazen örtülü bazen açık bireyciliğin ötesine geçmemiz gerekiyor,” diyordu Bookchin 2001’de.

Gerçek özgürlüğün ve ekonomik eşitliğin ancak demokratik işleyişli, özyönetimli ve hiyerarşik olmayan toplulukların ürünü olabileceğini savunuyordu. Bookchin hiyerarşiye dayanmadan hem birey özgürlüklerini hem de toplumsal işbirliğini mümkün kıldığını söylediği toplumları vurguladı.

“Marx’ın sınıfla yaptığını hiyerarşiye yapmaya çalışıyordu,” diyor Biehl. “Yaşamına New England kasaba toplantılarının merkezi Vermont’da devam etmesi boşuna değil.”

Kızı Debbie Bookchin, HuffPost’a babasının “doğal dünya ile ilişkimizi ancak tüm hiyerarşi formları ortadan kaldırılınca düzeltebiliriz” dediğini aktarıyor.

Bookchin’in öngördüğü siyasi yapının – komünalizm veya bir “komünler komünü” kurma devrimci rüyası – ulus devletle alakası yoktu.

Hiç kendi ülkesi olmamış bir halk olan Suriyeli Kürtler için bu yaklaşımı bu denli çekici kılan şey belki de buydu.

Suriyeli Kürtler, Bookchin takıntılarını baş rehberlerine borçlular: 1980’lerin başından beri Türk devleti ile inişli çıkışlı bir savaşı sürdüren, Türkiye’deki bir Kürt devrimci grubu PKK’nin tutsak lideri Abdullah Öcalan’a.

Avrupa Birliği ve ABD, binlerce Türk güvenlik personeli ile sivil öldüren PKK’yi terör örgütü olarak değerlendiriyorlar. NATO müttefiki Türkiye’yi PKK karşıtı eylemlerinde destekliyorlar.

1991’den bu yana Batının partneri olan ve PKK’ye mesafeli Irak Kürtlerinin aksine Suriyeli ve Türkiyeli Kürtler ideolojik olarak Öcalan’dan besleniyorlar. Bu yüzden Öcalan Kürtlere kendilerine ait bir siyasi yapı ve toplum arzularının, New York City’den Bronx’lu bir Rus-Amerikan Yahudi’sinin felsefesini benimsemeleri halinde gerçekleşeceğini söylediğinde onu dinlediler.

Öcalan bir zamanlar inançlı bir Marxist-Leninistti. Ama ABD ve Suriye’nin, Türkiye’nin onu yakalamasına yardım ettiği 1999’da, Ortodoks komünist düşüncenin geçerliliğine dair şüphelerini dillendirmeye başlamıştı bile. Almanya merkezli kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan Abdullah Öcalan’a Özgürlük Girişimi’nden Reimar Heider’e göre PKK 1995’te bir Kürt ulus devleti kurma amacını terk etmişti. Öcalan destekçilerinin “komplo” olarak adlandırdığı olayın yaşandığı süreçte, Kürt hareketi sonraki adımlarını belirlemeye çalışıyordu.

Türkiye Öcalan’ı 1999’da, 1960 darbesini yapan askerlerin devirdikleri başbakanı astığı, İstanbul’un 35 mil güneyindeki bir adaya hapsetti. Öcalan’ın davasının görülmesi için acilen bir mahkeme inşa edildi. Tehlikeli biçimde yakına geldiği düşünülen balıkçılar tutuklandı. Ve

ardından Öcalan, yanında bir askeri üs olan hapisanede, Gece Yarısı Ekspresi kitabının Amerikalı yazarının bir zamanlar kaldığı 13 m2'lik hücrede yıllarca yalnız kalacaktı.

Öcalan hapiste, yeni bir yol arayışı ile radikal, post komünist literatüre gömüldü. Doymak bilmez okuma iştahıyla tanınan ve kitap önerileri Türk ve Kürt basını üzerinden düzenli olarak dışarıya sızdırılan Öcalan, Murray Bookchin'i hatmetmeye başladı. 2004'e gelindiğinde Heider ve Öcalan'ın davasını savunan başkaları onu Vermont'taki yaşlı adamlar temasa geçirme vaktinin geldiğini düşündüler. Heider'in Huffpost'a söylediği üzere, onlar için bir tür diyalog oluşturmak kritikti çünkü Kürt çevreleri içindeki muhafazakârlar hareketin sol düşünceyi tamamen terk etmesi için bastırıyorlardı.

Biehl'e yazdılar.

11 Nisan'da, Öcalan'ın mektubunu aldıktan beş gün sonra, Bookchin Biehl'in yardımı ile cevabını yazdı.

O zamanlar 83 yaşında olan Bookchin, kızının söylediğine göre uzun süredir Kürtleri merak etmekteydi ve kendi kişisel günlüklerinde onların mücadelesi hakkında yazmıştı. Öcalan'a PKK'nin yürüttüğü mücadeleyi tüm veçheleriyle bilmediğini – ABD'nin “dar görüşlü basını” yüzünden – ve yazmanın bile bir mücadele olduğu yaşta olduğunu ama temas kurduğu için mutlu olduğunu söyledi.

“Kendi halimce yirminci yüzyılın ayaklı tarihi gibiyim ve daima insanları dogmalara hapseden fikirlerin ötesine bakmaya çalıştım,” diyordu Bookchin Öcalan'a. “Bu eski radikale biraz sabır göstermenizi rica edeceğim.”

Bookchin'in Öcalan ile yazışmaları olduğu daha önce de kamuoyuna yansdı ama HuffPost koruma altındaki belgelerin tam metinlerine erişebildi ve onları Murray Bookchin Vakfı'nın, Biehl ve Heider'in izniyle ilk kez yayınlıyor. (Bu kaynaklardan hiçbiri Heider ve bir başka Öcalan savunucusu olan Oliver Kontny'nin ilk mesajlarını içermiyordu.)

Biehl'den Öcalan'ın aracılara, 12.11.2004.

Janet Biehl'dan Reimar Heider ve Uta Schneiderbanger'e.

<http://www.documentcloud.org/documents/2649078-2004-1211-JB-to-RH.html>>

Öcalan'dan Bookchin'in aracılara, 12.10.2004.

Reimar Heider ve Uta Schneiderbanger'den, Murray Bookchin ve Janet Biehl'e.

<http://www.documentcloud.org/documents/2649077-2004-1210-RH-and-US-to-JB-and-MB.html>>

Bookchin'den Öcalan'ın aracılara, 5.8.2004.

Murray Bookchin'den Reimar Heider'e.

<http://www.documentcloud.org/documents/2649076-2004-0508-MB-to-RH.html>>

Öcalan'ın aracılardan Bookchin'e, 5.5.2004.

Reimar Heider ve Oliver Kontny'den Murray Bookchin'e.

https://translate.googleusercontent.com/translate_c>

Bookchin'den Öcalan'ın aracılara, 4.11.2004.

Murray Bookchin'den Reimar Heider'e.

<<http://www.documentcloud.org/documents/2649074-2004-0411-MB-to-RH.html>>;

5 belge

<<http://www.documentcloud.org/public/search/Account%3A%2012724-akbar-ahmed>>;

Heider, Bookchin'in mesajını Öcalan'ın avukatlarına ilette. Hapisteki Kürt lider 5 Mayıs'ta bir cevap yolladı. Yeni mektupta, Öcalan'ın aracıları "kendisinden iyi bir öğrenciniz olarak söz ediyor" diyorlardı.

Öcalan birkaç noktada Bookchin'e katılmadığını ve vizyonunu Batı dışı felsefenin de biçimlendirmesini istediğini ilette. Ama aracılara Bookchin'e "Kürt özgürlük hareketinin onun fikirlerini başarıyla hayata geçirmeye kararlı" olduğunu iletmelerini söyledi.

Bookchin 9 Mayıs'ta cevap yazdı. "Sayın Öcalan'la kapsamlı bir teorik diyalog yürütebilecek konumda değilim," diyordu aracılara. Ama Kürtler Öcalan gibi bir lidere sahip oldukları için "gerçekten çok şanslı," yazıyordu Bookchin.

Biehl'in daha sonra aracılara yazdığına göre, Öcalan Bookchin için "düşüş yıllarında bir fener" olmuştu.

"Öcalan'ın ne kadar da Murray gibi düşündüğüne inanamıyorum," diyordu HuffPost'a, yakın zamanda birbirlerine yazdıkları mektupları bir kez daha okurken.

Hapisteki Öcalan hızla, Bookchin okurken geliştirdiği yeni fikirleri pratikleştirmeye girişti. 2005'te, Kürt özgürlüğünün etnik temellere dayalı yeni bir ulus devlet kurarak gelmeyeceğini söyleyen bir PKK deklarasyonuna imza attı. Ulus devletin kendisi ezme ilişkisi getiriyordu deklarasyona göre – Kürtlerin en sonunda kendi kendilerini yönetmeleri için başka bir yol, daha az merkezi bir yol olmak zorundaydı. Bu, sosyalizmin geçmişine dönük, 20. yüzyılın en uç Marxistlerinin birinden gelen çok çarpıcı bir eleştiriydi.

Açıklama Öcalan'ın Kürtler ve Kürt çoğunluklu bölgelerde yaşayan diğer topluluklar için temel görüşünü içeriyordu: "demokratik konfederalizm," iktidardan, Bookchin'in komünalizmini anımsatacak şekilde büyük bir vazgeçiş.

Güneydoğu Türkiye'deki Kürt bölgeleri, PKK ile devlet arasındaki görece barış döneminden faydalanarak Öcalan-Bookchin felsefesini uygulamaya geçirmeye koyuldular ve mahalle ve köyler seviyesinde "meclis demokrasisi" oluşturdular. Kadınlar, sosyalist PKK'de uzun süredir aktif savaşçılar olduğundan ve Öcalan Bookchin'in hiyerarşileri ortadan kaldırma görüşünü patriyarkayı yok etmeye genişlettiğinden, bu meclisler kadınların katılımını pazarlıksız zorunlu kılan daha da radikal bir adım attı.

Bookchin 2006'da öldüğünde, bir PKK meclisi onu Biehl'in HuffPost ile paylaştığı bir önerge ile selamladı. "Bookchin'i mücadelemizde yaşatacağız" diyordu meclis.

Ama Öcalan ve Bookchin'in devlet karşıtı vizyonunun tam tekmil dışavurumunu, bölgedeki en merkezi ulus devletlerden birinin – Esad Suriye'sinin – çöküşü sağlayacaktı.

Esad rejimi Kürtlerin kendi dillerini konuşmasını yasaklamış, binlercesini vatandaşlıktan mahrum bırakmış ve Kürt adlarını Arap adlarıyla değiştirmişti. Suriye bir Arap Cumhuriyeti idi (ve hala öyle).

Ama 2012 yazında, Esad başka yerlerdeki Arap isyancılarla savaşmak için güçlerini Türkiye sınırı yakınındaki üç büyük Kürt çoğunluklu bölgeden çekti. Bu iktidar boşluğunu, PKK'nin siyasi bağlaştığı olan ve Öcalan'dan ilham alan, Suriyeli Kürtlerin önde gelen siyasi partisi PYD isimli örgüt doldurdu.

Bugün, Suriye iç savaşının dördüncü yılında, İslam Devleti doğu Suriye'yi hilafetinin merkezi olarak kullanıyor. Batı destekli milliyetçi isyancılar ülkenin kuzeybatı ve güneybatısındaki bölgeleri ellerinde tutuyorlar. Esad Şam'ı ve batı Akdeniz sahilini kontrol ediyor.

Ama kuzey Suriye'de Rojava'yı oluşturan üç Kürt bölgesi PYD kontrolünde.

Burada Suriye Kürtleri Öcalan'ın amaçlarına beklenmedik bir hızla ulaştılar.

Bu yılın başında, Suriyeli Kürt lider Senem Muhammed, HuffPost'a "Ulus devletin iflası kanıtlandı," diyordu. "Buna tanık olduk ... ulus devletlerdeki halklar arasında her zaman sorunlar, çatışma olacaktır."

Rojava Suriye'yi Esad'dan özgürleştirme çabalarını destekliyor, diyor Muhammed, ama diktatörün yerine geçecek olanın onun bir benzeri olmamasını da istiyor. "Mesele sistemi değiştirmek, sadece şahsı değil," diye ekliyor. "İstedığımız bu."

X

"Kürtler, modern Suriye tarihinde ilk kez kendi bölgelerinin efendisi olarak daha fazla hakka sahip olma taleplerinde hâlihazırda büyük aşama kat etmiş durumdalar," yazıyor kar amacı gütmeyen bir kuruluş olan Uluslararası Kriz Grubu'nun Rojava raporunda bölgenin kurulmasının bir yıl ertesinde.

Yıllardır PKK üzerine yazmış Türkiye'deki bir Kürt şair ve yazar olan Bejan Matur'a göre Rojava şimdi Öcalan'ın baş odağı.

"Rojava'yı hayaller âlemi olarak görüyor," diyor Matur, HuffPost'a Ocak'ta verdiği bir mülakatta. "Tüm hayalleri gerçekleşiyor."

Rojava Ortadoğu'daki en yüksek çeşitliliğe sahip bölgeler arasında. Avrupa'da Rojava temsilcisi görevi yürüten PYD lideri Muhammed, yeni bir hükümet formu üzerinde çalışmak için Araplara, Hristiyan Süryanilere, Ermenilere, Çeçenlere ve Esad'dan özgürleştirilen bölgedeki diğer sakinlerle temaslar yürüten bir Kürt komisyonunda görev aldı.

Kürt olmayanlar hâkim Kürtlerle birlikte çalışmaya istekliydiler ve onların fikirlerini iyi karşıladılar, Muhammed'e göre. Bunda hepsinin, İslam Devleti ve el Kaide bağlantılı Nusra Cephesi'nin kendi varlıklarına dönük tehdidi ile yüz yüze olmaları da etkili oldu diye ekliyor.

"Bölgede tehdit altında olan herkes 'Bizi kim koruyacak?' diye soruyordu" diyor Muhammed. "Yalnızca Kürt güçlerinin onları koruyup bölgelerini savunacağını anladıklarında yönetimimize katıldılar."

Muhammed ve aralarında PYD’li veya Kürt olmayan aktivistlerin de bulunduğu Rojava’daki diğer politikacılar, Ocak 2014’te demokratik özyönetimlerini ilan ettiler. Temel ilkeleri anayasa olarak değil de “Toplumsal Sözleşme” olarak adlandırılan bir belgede yer alıyor. Bookchin tarzında “ekolojik denge”yi ve eşitliği öncelik alıyor ve devlet, din veya askeri milliyetçiliği açıkça reddediyor.

Bugün Rojava Bookchin’in yüz yüze demokrasisine dair kendi anlayışını geliştirdi. Mahalle komünlerinin her biri üst meclislere göndereceği temsilcileri seçiyor – daha geniş bir bölgeyi kapsayacak şekilde üç kademede aşağı inen meclisler. Muhammed’in HuffPost’a aktardığına göre bu mahalleler diledikleri an temsilcilerini geri çağırabilirler. Her meclis Arapları, Kürtleri ve Hristiyan Süryaniler gibi diğer azınlık gruplarının üyeleri içermek zorunda. En yüksek yönetim düzeyinde, üç kantondan her biri kadın ve erkek iki eşbaşkan tarafından yönetiliyor. Bu halk meclisleri tarafından seçilen eşbaşkanlar mahalle komünlerindeki her bir Rojava sakinine karşı sorumlu durumda.

Debbie Bookchin, geçtiğimiz yıl Huffington Post’a Suriyeli Kürtler hakkında “Demokrasi aşığı insanların en yüksek arzusu olan insan özgürlüğü ve demokratik karar alma ideallerini yaşıyorlar ki bunu savaşın ortasında yapmaları daha da çarpıcı,” yazmıştı. HuffPost’a yakın zamanda, babası bu değişimin barış zamanında aşamalı olarak gerçekleşeceğini düşündüğü için, Rojava’nın savaş ortasında bunun gibi bir toplum kurma kararlılığının özellikle çarpıcı olduğunu söylemişti.

Kadın ve erkek, Kürt ve Arap, PYD’nin karar alıcılarını zorlu bir görev bekliyor. Rojava binlerce sakini mülteci ve savaş kurbanı olarak yitirdi ve dünyanın geri kalanı ile bağlantısı kesilmiş durumda. Türkiye ve Irak Kürdistanı sınırlarından çok az tedarik ulaşabiliyor. Ve Batının Suriye ambargosu ve İslam Devleti’nin kantonları çevreleyen bölgeleri elinde tutması sebebiyle, ülkenin geri kalanı ile ticaret neredeyse imkânsız. Bu yüzden radikal bir yeni ekonomi tasarlamak yalnızca ideolojik bir gereklilik değil, bölgenin ayakta kalabilmesinin de tek yolu.

Rojava ekonomisi tarımsal kooperatiflere, kuşatma altındaki Suriye’nin sanayi başkenti Halep’ten kaçan sanayicilere ve şimdi Kürtlerin denetiminde olan Suriye’nin petrol rezervlerinin bir kısmına dayanıyor. Bunu da yurtdışına satamıyorlar ama dizel jeneratörler gibi gereklilikler için kullanıyorlar. Yerel meclisler bölgelerindeki çiftlikleri sürdürülebilir ve toplumsal duyarlılık doğrultusunda üretime, mahsulleri nakde çevirmek yerine çevrelerindeki Rojava sakinlerinin ihtiyaçlarını sağlamaya yönlendiriyorlar. Adeta ABD’deki “çiftlikten masaya” restoranların Suriyeli Kürt versiyonları gibi.

Afrin kantonundan Rojava’lı bir yetkili olan Dr. Ahmet Yusuf PKK bağlantılı Kürt medya kuruluşu ANF Haber’e geçtiğimiz Aralık ayında “Tarıma dayalı bir ekonomi geliştireceğiz, yani üretime. Bu üretim tarzını bölgenin tüm halklarının dâhil olacağı ve faydalanacağı bir temele dayandıracağız,” dedi. “Herkesi kendi topraklarında topluluğun ihtiyaçlarını temel olarak çalışmaya teşvik edeceğiz.”

Rojava ekonomisinin, Öcalan’ın tarihteki ideal toplumlar tanımını yansıtan küçük kooperatiflere dayanması gerektiğini söyledi Yusuf.

Özel girişim halen ekonominin parçası olduğundan, varlıklı yatırımcıların, vatandaşların geçimlerini sağlamak için kurduğu çeşitli girişimlere yatırım yapmaya çağrıldığını da ekledi.

Ama “onlara toplumu ve halkı sömürme veya tekelleşme fırsatı vermeyeceğimizi de bilmelerini istiyoruz” diyor.

“Bunda başarılı olacağız,” dedi Yusuf. “Çünkü dünya üzerinde başka model kalmadı. Çünkü bu model insanlığın yeniden ayağa kaldırılabilmesi için tek model”.

Günlük işlerin çoğu takas sistemi üzerinden yapılıyor. Suriye parası artık büyük ölçüde değersiz olduğundan bu gerekli de.

Rojava’nın ekonomisi ve siyasal sistemi çelimsiz olsa da önemli bir avantaja sahipler. Dünyadaki birçok toplumsal yapının aksine, nüfusun yarıdan fazlasını dışlamak yerine tümünden faydalanıyorlar. Cinsiyet eşitliği Rojava’da işlerin merkezinde. Büyük ölçüde de Öcalan’ın ideolojisi PYD’yi bunun önemine ikna ettiği için.

PYD ve onun silahlı kanadı YPG’yi yakından izleyen bir Kürt meselesi analisti olan Mutlu Civirolu, PKK’ye yakın bir yayın kuruluşuna “Kürtler eziliyorlar ama Kürt kadınları iki kez eziliyor. Ve kadınları güçlendirmeksizin toplum özgür olamaz,” demişti.

Bölgedeki birçok gözlemcinin de doğruladığı üzere, Rojava’da kadınların tüm yönetim organlarında en az yüzde 40’ı oluşturması zorunlu. Civirolu’nun HuffPost’a bu yılın başlarında söylediğine göre Afrin kantonunun üst düzey lideri bir kadın ve Rojava adına İslam Devleti’ne karşı savaşan Suriyeli Kürt güçlerinin yüzde 35’i kadın.

Radikal deneyim, yüzlerce yıllık mizojininin yeni fikirlerin yayılmasını engellememesi için bir emniyet supabına sahip: siyasal örgütlenmenin her seviyesinde paralel kadın organları oluşturmuş.

Rojavalı politikacılarla görüşen Biehl, bu yapıların tamamen kadınlardan oluştuğunu ve kadınlarla ilgili meselelerde son sözü onların söylediklerini aktarıyor. Aralarında halen yaygın olan aile içi şiddetin de bulunduğu bu meselelerde son söz yalnızca kadın meclislerinde.

X

Ütopya olsun olmasın, devrimler çoğu zaman cici değildir. Rojava da istisna değil. Tam da ABD’nin Kobane’yi desteklemeye başladığı dönemde Suriyeli Kürtler hakkında sorulan Obama yönetiminden bir yetkili, milislerin çocuk asker kullanmasından bahsetmeden önce ihtiyatlı biçimde duraksadı.

“Şükür ki bunlar geride kaldı,” dedi.

İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün bu yaz yaptığı uyarıya göre pek de öyle değil.

Örgüt YPG’nin 18’inden küçük 149 savaşçı genci bunu yapmayı vaat etmesi ardından Temmuz 2014’te terhis ettiğini ancak ertesi yıl çocuk alımlarına devam ettiğini söyledi. Bunların bazıları Haziran 2015’teki çatışmalarda hayatını kaybetmiş görünüyor. “Kürt güçleri İslam Devleti gibi savaş hukukunu tanımayan gruplarla savaşıyorlar ama bu kendi güçlerinin uygulamalarının mazur görülmesi için bahane olamaz,” diyor İnsan Hakları İzleme Örgütü’nden Fred Abrahams. YPG’nin yanıtı: Sorunla ilgilenecekler.

Ne de doğrudan demokrasi illa ki farklı ideolojilerde rakip siyasi partilerin hoş karşılanacağı anlamına geliyor. Suriyeli Kürt bölgeleri “bugün Suriye’de bir gazetecinin olabileceği en iyi yerler,” ABD destekli bağımsız radyo istasyonunun şefi Sirwan Berko’ya göre. Ama bu da göreceli dediğine göre, bu, 2011’de devrimin başlangıcından bu yana 86 gazetecinin öldürüldüğü (Gazetecileri Koruma Komitesi’nin verdiği rakam) bir ülke.

Berko’nun yayın kuruluşu Kürtçe ve Rojava’da yaşayan ana azınlık toplumlarının dillerinde yayın yapıyor: Süryaniler ve Araplar. “Kürt radyosu değiliz,” demiş HuffPost’a. “Rojava’daki toplumun tüm bileşenlerinin radyosuyuz. Bu da herkes demek oluyor: Esad rejiminin destekçileri, Müslümanlar, Hristiyanlar, Ezidiler... bir Kürt bölgesine veya Arap bölgesine inanmıyoruz ve ‘çoğunluk’ ya da ‘azınlık’ gibi tanımlamaların pek faydalı olduğuna da inanmıyoruz.”

Rojava’nın yöneticileri bağımsız medyanın rolünü küçümsüyor Berko’ya göre. YPG Mart 2014’te istasyonlarından birine baskın düzenlemiş. Bu yıl Ağustos ayında PYD, bölgede yayın yapan önde gelen Kürt medya kuruluşlarından biri olan Rudaw’ın ve Esad karşıtı Arap medyası ile ilişkili bir istasyon olan Orient TV’nin lisansını askıya aldı.

Bu arada, İnsan Hakları İzleme Örgütü’nün 2014 raporunda yazdığına göre, PYD denetimini sıkılaştırırken, siyasi rakipleri ortadan kaybolmuş veya öldürülmüş.

Grup, bu vakalarla ilgili soruşturmalarda kuşkusunu belirtiyor ve ayrıca keyfi tutuklamaların altını çizerek YPG güçlerinin PYD karşıtı protestoculara ateş açıp güç kullandığı 2013 tarihli bir vakaya dikkat çekiyor. (Rojava’lı yetkililer bu olaydan sorumlu savaşçıların aşırı güç kullanımı ile ilgili cezalandırıldığını söyledi.)

PYD’nin kontrolü ele alması ardından birçok aktivist ile gazetecinin Rojava’yı terk ettiğini söylüyor Berko. Kürt partisinin radikal ideolojisinin uluslararası bağlaşıkları bile kuşklarını ifade ediyorlar: Aralık 2014’te, İngiltere merkezli Anarşist Federasyon PYD’nin temsili meclislerdeki hâkimiyetini ve PYD’nin ikonu Abdullah Öcalan şahsındaki kişi kültürünün gücünü eleştirdi.

“Suriyeli Kürtlerin PYD’den başka bir alternatifinin olmaması gibi bir ikilem söz konusu” diyor Berko. “İslam Devleti’nin yükselişi PYD hâkimiyetini sağladı,” diyor – “PYD ve YPG Rojava’yı aşırılıkçılara karşı savunmada öncülüğü ele aldıktan sonra bölgedeki diğer partiler yerel nüfusun güvenini kaybettiler.”

Rojava’nın başkenti Kamışlı’dan bağımsız bir aktivist ve bir gazeteci olan Daryus el Derviş, tek parti kontrolünün PYD’nin Ortadoğu’da doğrudan demokrasi olarak adlandırdığı en radikal açık toplumu inşa etme söylemi ile çeliştiğini söylüyor.

“Yönetim organları, meclisler ve idari ve yargısal makamlar üzerindeki kontrolleri... bu demokrasi falan değil – ne doğrudan ne de dolaylı,” diyor Derviş HuffPost’a bu sonbaharda, şimdi Amerikan ve Arap medya kuruluşları için Kürt meselesi üzerine yazarak yaşamakta olduğu Paris’ten

Batı’nın büyük oranda göz ardı ettiği bu suçlamalar, PYD ile artık epey yakın bağları olan Washington’ın başını ağrıtabilir.

Arapların Kürt milisler bölgelerini İslam Devleti’nden geri aldıktan sonra maruz kaldığı zalim muamele üzerine Ekim tarihli bir Uluslararası Af Örgütü raporu “ABD Müttefikinin Köyleri Yakıp Yıkması Savaş Suçu Derecesinde” başlığıyla yayınlandı. Af Örgütü’nün bulguları bazı Kürt savaşçıların Arap sivillere onlara bunu yapmaları söylendiği zaman taşınmadıkları takdirde ABD hava saldırılarında vurulabileceklerini söylediği şeklindeydi.

Rapor üzerinde çalışan bir araştırmacı olan Lama Fakih, HuffPost’a grubunun söz konusu iddiaları ABD Dışişleri Bakanlığı’na ilettiğini söyledi. Olası savaş suçları konusunda muhatabın PYD yetkilileri değil, Kürtleri desteklemedeki rolü nedeniyle ABD olacağını belirtti.

“ABD’nin PYD’ye desteği konusunda endişeli olmadığımı söylesem yalan olur,” diyor Derviş. “Halkımın ABD desteğindeki çıkarlarına karşı duramam. Amerikalıların ve PYD ve YPG’yi desteklemek isteyen diğer herhangi bir uluslararası aktörün desteği ile ilgili fikrim şu: onlara teşekkür ettikten sonra bilmelerini isterim ki, bu desteğe demokrasiye ulaşma konusunda baskı da eşlik etmeli – aksi halde destekleri anlamsız olur.”

Rojava’nın lideri Muhammed Mart ayında Washington’a geldiğinde, partisine Dışişleri Bakanlığı düzeyinde ve burada stratejik düşünceleri şekillendirmeye yardım eden kilit roldeki analistlerle ilk üst düzey toplantıları ayarladı.

Ama Rojava’nın İslam Devleti’ne karşı ABD öncülüğündeki kampanya açısından önemine rağmen ziyaret manşetlerde yer bulmadı. Aslında, Amerikalı yetkililerle görüşürken, Muhammed partisinin üst düzey liderinin vize başvurusunun birkaç hafta önce reddedildiğini biliyordu. ABD hükümeti için, Rojava’nın önde gelen şahsiyetlerinin birçoğu PKK ile bağları nedeniyle terörist kabul edilebilir.

Bu bağlar Washington’ın Suriyeli Kürtleri tam olarak desteklemekten kaçınmasını da açıklıyor. Bu hamle, İslam Devleti grubuna karşı çabaları artırmayı –Kürtleri de vurma konusunda açık bir yeşil ışıkla – daha yeni kabul etmiş olan Türkiye ile ittifakı riske atar. Gruba yönelik destek, Suriye’de İslam Devleti’ne karşı savaşan Arap savaşçıları ve ABD partneri olarak favori pozisyonlarını batılarındaki komünist kuzenleri ile paylaşmaya istekli olmayan Irak Kürtleri arasında da hoş karşılanmıyor. (Irak Kürtleri üç siyasi parti tarafından temsil ediliyor, yönetimde olmayan ikisi Rojava’yı güçlü bir şekilde destekliyor.)

Ama Kürtler sırf Washington’ı memnun etmek için ideolojilerinden ödün vermeyeceklerini söylüyorlar. Adını Tamara olarak veren bir PKK savaşçısı HuffPost yazarlarından Hazar Fatımi’ye “Bize terörist diyorlar. Çünkü ABD onun talimatlarına uymayacağımızı biliyor,” dedi.

“Onlar ne diyorsa yapacak değiliz.”

Dışişleri Bakanlığı’nın terör örgütü listesi ve bölge politikası bazı Amerikalıların Suriyeli Kürtler konusunda kendi fikirlerini oluşturup onlarla omuz omuza savaşmasının önüne geçememiş – kimisi bunu yaparken Rojava’nın ne olduğunu tam olarak anlasa da. Amerikalı bir gönüllü, Suriyeli Kürtlerin “lanet komünistler” olduğunu fark ettikten sonra oradan ayrıldığını söylemiş Middle East Eye’in bu bahardaki haberine göre. Bölgeye giden ve PYD bağlantılı militanlarla birlikte eğitim alan başka bir Amerikalı olan Dean Parker’a göre bu Amerikalı meseleyi yanlış anlamış. Parker HuffPost’a bu yaz, ABD kamuoyunun, Rojava’nın

ideolojisiinden endişe edip Suriyeli Kürtleri desteklemekten korkmasını istemediğini söyledi. “Komünist bir grup değiller,” diyor Parker. “Bu farklı bir demokrasi türü, yeni bir konsept.”

Bu Ekim ayında bir Rojava parlamentosu kuran Yeni Dünya Zirvesi ile ilişkili solcu aydınlar gibi bazı Avrupalılar ve bazı Amerikalılarla aynı yolu izleyen savaşçılar, Kürtlerin görüşlerine saygı duyuyorlar. Kısa bir süre önce geri dönen İsveçli gönüllü Jesper Söder ve Hollanda’daki ailesinin İslam Devleti hücrelerince hedef alınmasından endişe ettiği için kimliğinin gizli kalmasını isteyen bir Hollandalı, Kasım ayında NATO’nun PKK’yi terör örgütleri listesinden çıkarmasını ve Türkiye’ye karşı daha katı olmasını istediklerini söylediler. “Türkiye’yi NATO’dan çıkarın,” diyor Hollandalı.

Nihayetinde, ABD’nin diğer müttefiklerinin nefret ettiği bir grubu desteklemeye ne kadar istekli olacağı konusundaki güçlü kuşku, Kürtlerin hâlihazırda başardıklarını önemsizleştiremiyor. Woodrow Wilson Uluslararası Merkezi’nden bir öğretim görevlisi ve Kürtler hakkında kapsamlı yazılar yazmış eski bir ABD Dışişleri Bakanlığı yetkilisi olan Henri Barkey, HuffPost’a bir iç savaşın ortasında tamamen demokratik, liberal bir yönetim kurulmasını beklemek zor olsa da, Suriyeli Kürtlerin “söylediği şekilde yaşayan” bir karakterde görüldüğünü söyledi.

Rojava’nın Kobane’yi İslam Devleti’ne karşı savunması “destansıydı” diye de ekliyor Barkey. Radikal deneyim, Ortadoğu tarihine adını yazdırdı – ve Kürtler ile bölgedeki diğerleri için yaşamının başka bir yolunun mümkün olduğunu gösterdi.

“Zor yoldan, eski tarzda giderek kazandılar,” diyor Barkey HuffPost’a.

Geçtiğimiz Aralık ayında, Biehl Rojava’yı ilk kez gördü. Irak’taki özerk Kürt bölgesinin başkenti Erbil’e gitti önce. Petrol zengini şehrin “Dubai’ye benzeme arzusundan” pek etkilenmeksizin, birlikte seyahat ettiği bir grup akademisyen ve aktivistle birlikte Rojava’ya geçmek için kısa süre içinde Irak Kürdistanı’nın batı ucundaki Dicle Nehri’ne gitti. Bir gün delegasyon, demokratik özyönetimin verdiği eğitimi incelemek için güvenlik görevlilerine yönelik bir akademiye ziyaret etti. Birkaç dakika süren ilk tuhaf karşılaşmadan sonra, çevirmenine öğrencilere ve öğretmenlerine, ABD’de Murray adlı bir dostu olduğunu ve onun burada hayata geçirdikleri fikirleri öğrenmekten çok memnun olacağını söylemesini istedi. Biehl Bookchin’in Öcalan ve diğer üst düzey aktivistler üzerindeki etkisini biliyordu ama bu etkinin çok çok ileri olduğu konusunda fikri yoktu.

“Öylesine söyleyivermişim,” diyor Biehl. “Bir de baktım ki daha o sabah Bookchin okumuşlar.”

Kürt Direnişini Anlamak: Tarihsel bir Bakış ve İzlenimler – CrimethInc. Ex-Workers' Collective

Yazı, imzasız olarak (kolektif adına) [CrimethInc. Ex-Workers' Collective sitesinde](http://CrimethInc.Ex-Workers'Collective.com) yayınlanmıştır.

Yakın tarihe dek Batı'da pek az kişi, Kürtlerin devrimci tarihlerini bilmek bir yana adlarını bile ancak duymuştu. Irak ve Şam İslam Devleti'ne (İŞİD) karşı verdikleri savaşla tüm bakışların üzerine çevrildiği Kürtler, hem ana akım yaygın medyanın hem de dünya çapında radikaller ile devrimcilerin epey dikkatini celp etti.

İslamcılara karşı savaşan bir halk olarak romantize edilen ve sık sık da üstünkörü biçimde bu role indirgenen Kürtler, sayısız ulusal sınırı kesen bir öz savunma geleneğine sahipler. Daha öncesi değilse bile en azından Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülüşünden bu yana özgürlükleri için savaşıyorlar; 1925 yılında Şeyh Said öncülüğündeki dini içerikli isyanlar ve 1937'de Dersim'de asimilasyona karşı başlayan ayaklanma, bu uzun Kürt direniş mirasının sadece iki örneği. Ancak kuşku yok ki, en uzun süren ve en etkili olan Kürt başkaldırısı, PKK tarafından (Partiye Karkerên Kurdistanê – Kürdistan İşçi Partisi) 40 yıl önce başlatılan oldu. İŞİD'e karşı Kuzey Suriye'deki (Batı Kürdistan – Rojava) direniş ve Türkiye'deki (Kuzey Kürdistan – Bakur) Kürtlerin özerklik mücadelesi, PKK'nin onlarca yıllık mücadelesinin zirvesini teşkil ediyor. Yine de PKK bugün, kuruluşu sırasında olduğundan çok farklı görünüyor ve siyasi içeriği ile birlikte amaçları da evrim geçirdi.

Okuyacaklarınız, hem Bakur hem de Rojava'yı kapsayan Kürdistan ziyaretimde öğrendiklerimi ve gözlemlediklerimi paylaşma çabamdır. Kimini aşağıda sunacağım zorlu çelişkilerle dolu, uzun ve karmaşık bir hikâye bu. Muazzam olumsuzluklara rağmen, dirençli Kürtler, incelikle belirlenmiş bir strateji ile birlikte, teoriyi pratiğe geçirmeyi başarmışlar. Kürt hareketinin bugününü anlamak için, önce nasıl ortaya çıktığına bakalım.

PKK'nin İlk Zamanları

PKK iki farklı tarihsel sürecin ürünü. İlki ve daha belirleyici olanı, tüm Müslüman olmayanların eliminasyonuna ve tüm Türk olmayan etnisitelerin asimilasyonuna dayanan bir proje olan Türk ulus devletinin oluşumu. İkincisi ve daha yakın tarihli olan ise, 1960 ve 70'ler Türkiye'sindeki güçlü gençlik ve öğrenci hareketleri.

İster Ermeni Soykırımı'nın inkârı isterse Kürt hareketinin bastırılması olsun, çağdaş Türk siyasetini anlamak için, önce ultra milliyetçiliğin toplumun dokusuna nasıl derinden işlemiş olduğunun anlaşılması gereklidir. Şimdilerde son kullanma tarihlerini yaşayan bölgedeki diğer ülkelerde görülen BAAS rejimleriyle paralellik arz etmektedir. Tüm bileşenler mevcuttur: Güçlü ve karizmatik bir lider, Mustafa Kemal; ulusal kimliğin yaratılması, Türklük ve hegemonik ama inşa edilmiş bir kültüre asimilasyon. Türkiye'de ulus devletin 1923'te resmi olarak kurulması, kendi çapında bir modernleşme projesiydi. Çeşitli yerel dillerin (örneğin Kürtçe, Arapça, Ermenice, Rumca) yanı sıra Arap alfabesi de (yazım alfabesi olarak Arapçanın yanı sıra Osmanlıca, Kürtçe ve Farsçada da kullanılmaktaydı) Latin alfabesine geçilerek terk edildi; yüksek dozda Avrupa etkisi ile

yerel Türkçeyi modernleştirerek, Türkçe diye bir dil yeniden yaratıldı. Dinsel ifade formları, kamusal toplanmalardan giyim kuşama dek, modern sekülerlik adına bastırıldı. Öte yandan İslam da devlet kontrolü altına alınarak solculara veya azınlıklara karşı kullanılmak üzere rezerve edildi. Bir ulus inşası projesi olarak Kemalizm, aslında kendi yok oluşunun tohumlarını ekmiş oluyordu; ironik biçimde, hem Recep Tayyip Erdoğan ve AKP'nin neoliberal İslam'ının hem de Öcalan ve PKK'nin demokratik konfederalizminin sorumlusu, kendisiydi.

Bu ultra milliyetçiliğin Türkiye'nin sınırları içinde yaşayanlara ne ölçüde işlemiş olduğunu Batı kamuoyunun kavraması zor. Her sabah okulun açılışında Kürt öğrenciler, Atatürk'ün duvarından baktığı, öğretmenlerin Osmanlı İmparatorluğu'nun hikâyesini anlatıp Türkiye'nin dört yandan düşmanla sarılı olduğunu üstüne basa basa vurguladığı sınıfları doldurmadan önce, "Türküm, doğruyum, çalışkanım" diye başlayan bir yemini okumak zorundadır. Her yıl bir sürü milli bayramda törenlere katılmak zorundadır: Cumhuriyetin ilanının yıldönümü (OK, sorun yok), Atatürk'ün ölüm yıldönümü (hımm, peki), Gençlik ve Spor Bayramı (cidden mi?), Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (yeter!). Erkekler için zorunlu askerlik hizmeti bir erkeklige geçiş ayini ve iş bulabilmenin önkoşuludur. Sık sık genç erkeklerin askere giderken erkek arkadaşlarıyla kutlama yaptığı gürültülü sokak ritüelleri görebilirsiniz.

Milliyetçilik yalnızca sağda değil solda da görülüyor ve 1968 kuşağı bundan azade değil. Diğer ülkelerdeki kendi kuşaklarının tersine, bu kuşak yeniden çok eski solu andırıyor. Sol öğrenci hareketinin en saygı duyulan şahsiyetleri ve şehitlerinden birçoğu, kendilerini Atatürk'ün emperyalist güçlerden ulusal kurtuluş projesinin devamcısı olarak görüyordu. Sol öğrenci hareketi adına en kayda değer hamlelerden biri, ordunun muhalif üyeleri ile birlikte başarısız bir darbe girişimi oldu. Bu güçlü gençlik hareketi, birçok üniversitede işgal gerçekleştirdi ve büyük yürüyüşler düzenledi. Bunlardan biri, Atatürk'ün ulusal kurtuluş ordusunun Yunanlıları Ege denizine döktüğü şeklinde, okul çocuklarına sık sık anlatılan bir masal olan uydurma efsaneye öykünerek, ABD ordusu 6. Filo askerlerinin "denize döküldüğü" ünlü yürüyüşü. 12 Mart 1971 askeri darbesi ile nihayetinde ezilse de, bu öğrenci hareketi Deniz Gezmiş'in THKO'su ve Mahir Çayan'ın THKP'si dâhil, bir silahlı mücadele geleneğini miras bıraktı.

Türkiye'deki darbe sonrası öğrenci hareketinin ikinci dalgasında aktif olan öğrencilerden biri de Abdullah Öcalan'dı. 1949'da Türkiye'nin güneydoğu illerinden Urfa'da doğan Öcalan, 1971'de üniversite eğitimi için başkent Ankara'ya geldi. Amerikan elçisinin arabasını ters çevirecek kadar ileri gitmiş olan öğrenci hareketinden etkilendi. Kürtleri konuşmak için çok az alan bırakan Türk öğrenci hareketi ile yan yana, Kürt sosyalizminde yeni bir canlanma ve yükseliş yaşıyordu, özellikle de Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) ile birlikte. Diğer Kürt gruplar Kürdistan'da gerilla örgütlenmesine bile başlamışlardı. Öcalan bu ortama dâhil oldu ve Kürdistan'ın Türkiye'nin bir iç sömürgesi olduğu şeklindeki gittikçe taraftar toplayan görüşünü geliştirdi. Bir düzine siyasi militandan müteşekkil bu çekirdeğe bugüne kadar Öcalan'ın düşüncesini takip etmiş olanlar için kullanılan bir terimle, "Apo'cu"lar dendi. Bu ilk kadronun tüm üyeleri Kürt değildi ama hepsi Kürtlerin Türk devletinden özgürleşmesine inanıyordu.

Bu çekirdek grup Kürdistan'da devrimi mayalamak için Ankara'dan ayrıldı. Günün ideolojik akımı, özellikle de NATO üyesi bir Türkiye ortamında, Marksizm-Leninizm'di; 1978'de Fis köyünde yapılan bir toplantıda kurulan PKK de kendisine bu ilkeleri model aldı. O yıl Öcalan tarafından yazılan ilk manifesto, Kürt devriminin küresel proletaryanın Rus Ekim Devrimi ile başlayan ve ulusal kurtuluş mücadeleleri ile güçlenerek büyüyen devriminin bir parçası

olduğunu savunarak sonlanmaktaydı. Grup ilk AK-47'sini Suriye'den edindi ve Kuzey Kürdistan kasabalarında küçük eylemler ve ajitasyonlar düzenlemeye başladı. Öcalan kimisi gün boyu süren uzun konuşmalar yaparak sürekli geziyordu. Bu konuşmalar bu ilk çabaların temel bir unsurudur. Bu form, ister gerilla ister politikacı olsun Kürt hareketinin tüm katılımcılarının tamamlaması beklenen siyasi eğitim oturumları şeklinde halen devam etmektedir.

Bu ilk aşama, sonuçları itibariyle çok daha kanlı olan on yıl sonraki bir başka askeri darbe ile (12 Eylül 1980 askeri darbesi) kısa sürede kesintiye uğradı: 650.000 kişi tutuklandı, 10.000'den fazla insan işkence gördü ve 50 kişi idam edildi. Öcalan darbeden kısa bir süre önce ülkeden çıktı ve ilk kadroların birçoğu onu izledi. Hedefleri Suriye idi. Öcalan Türkiye'deki Suruç kasabasından Suriye'deki Kobane kasabasına geçmişti: Kürt direnişinin sembolleri haline gelmiş ve IŞİD'e karşı verilen savaşa katılmak için geçtiğimiz yıl binlerce değilse de yüzlerce Kürdün geçiş noktası olmuş iki kasaba. Öcalan projesini ciddi olarak Suriye'den başlattı ve burjuva milliyetçisi çizgideki aşiret liderleri Barzani ve Talabani ile toplantılar ayarlayarak bölgedeki Kürt liderlikle temas kurmaya başladı. Kürt gerillaları için ilk eğitimleri Filistin kamplarında ve sonrasında Lübnan'da daha bağımsız idare edilen kamplarda düzenledi. Eğitilmiş PKK üyeleri, 1984 Ağustos'unda ilk büyük çaplı eylemleri olan Eruh ve Şemdinli baskınları ile ilan ettikleri silahlı mücadeleyi başlatmak için tekrar Türkiye'ye geçtiler.

PKK 1990'lara 10.000'in üzerinde bir gerilla ordusu ile girdi ve Türk ordu pozisyonlarına ve hükümet binaları ile büyük çaplı mühendislik projeleri gibi diğer hedeflere yönelik saldırılar başlattı. Aynı zamanda, çekirdek bir grup militanın yoğunlaştırılmış çabası olarak başlayan şey, bölgedeki tüm Kürt nüfusu içinde taban bulmaya başlamıştı. 1992 Newroz'u Kürt kurtuluş mücadelesinin halklaşması açısından bir dönüm noktası oldu.

Yakın zamana kadar daha çok İran ve Kuzey Irak'ta kutlanan Newroz, yeni yılı ve baharın gelişini simgeler. Bu kutlama Orta Asya Türk toplumlarında da görülmesine rağmen Türkiye tarafından inkâr edilmiştir; PKK Newroz fikrini Kuzey Kürdistan için ulusal bir direniş bayramı olarak geliştirdi. 80 sonlarından bu yana 21 Mart, sık sık polisle destansı çatışmalarla neticelenen kitlesel toplanmaların günü oldu. 1992 Newroz'una yönelik saldırı özellikle vahşiydi. Kuzey Kürdistan'ı harap edecek acımasız polis devleti yüzünü göstermeye başlamıştı: 1992 Newroz'unda Cizre'de elli kişinin katledilmesi girizgâhtı. 90'larda Kürdistan, savaşların en kirlisine şahit oldu. Devlet hem ultra milliyetçilerden hem de kökten dincilerden seçme paramiliter grupları sahaya sürdü. "Gerillaların yüzdüğü denizi" kurutmak için, 4 bin 500 köy boşaltıldı veya yakıldı. Kuzey Kürdistan'da savaşta yaşamını yitiren 40.000 kişiden çoğu 90'lı yıllarda can verdi.

Öcalan'ın Cezaevi Yılları ve Barış Süreci

Öcalan'ın 1999 15 Şubat'ında yakalanması, Kürt hareketince "Büyük Komplo" olarak adlandırılarak anlatılan bir hikâyedir. Türkiye'nin askeri harekât tehdidi altındaki Suriye hükümeti, en sonunda Öcalan'a hoş karşılandığı zamanın sonuna gelindiğini ve ülkeyi terk etmesi gerektiğini söyledi. PKK'nin uluslararası kadrosu Öcalan'ı mülteci olarak alacak yeni bir ülke bulma çabasına girdi ama hiçbir ülke bulaşmak istemiyordu. Yunanistan ve Rusya arasında gidip gelen Öcalan, sonunda kendisini İtalya'da ev hapsinde buldu. Avrupa Birliği ülkelerinin, mahkûmları idam cezası olan ülkelere sınır dışı etmesine izin verilmediğinden, Öcalan bir sabah erkenden Kenya'ya götürüldü ve burada Türk komandolar tarafından alındı.

İlaç verilip bağlanan Öcalan, uçakla Türkiye'ye götürüldü; bu görüntüler Kürdistan'da soğuk düş etkisi yarattı.

Kürt mücadelesinde yeni bir aşama kapıdaydı. PKK, lideri İstanbul'dan 50 mil ötedeki bir ada hapishanesinde parmaklıklar ardında idama mahkûm edilmiş yalnız bir mahpus olarak, kendisini yeni baştan yaratmak zorundaydı. Sonunda Türkiye Avrupa Birliği'ne katılım başvurusunun parçası olarak idam cezasını kaldırdı ve Öcalan'ın cezası ömür boyu hapse çevrildi. Bu aynı zamanda, Türk devletinin onu ileride kullanabileceği anlamına da geliyordu. Bu dönemde Türk devleti, Irak'taki ana üslerine ulaşmak üzere ülkeyi terk etmeye çalışan 800'e yakın savaşçıyı katletmesine rağmen, PKK 1999 ile 2004 arasında ateşkes ilan etti. Bu PKK'nin çözülmeye en çok yaklaştığı ve Öcalan'ın otoritesinin en fazla tehdit altında olduğu zamandı. Fakat kendisinin de belirttiği gibi, "PKK'nin tarihi iniş çıkışların tarihi olmuştur" – Öcalan'ın etrafında kilitlenen PKK kadroları, kendi kardeşi de dâhil bu meydan okumalara karşı ayakta kalmayı başardılar.

Öcalan birçok düşünür ve birçok konu üzerinde yoğunlaştığı cezaevinde okuyup yazmaya zaman buldu. Birçok kişi onun Murray Bookchin üzerine çalıştığını belirtiyor; uygarlık tarihi ve Mezopotamya üzerine metinlerin yanı sıra, Immanuel Wallerstein ve onun Dünya Sistemleri Analizi üzerine de çalıştı. Türk mahkemeleri ve aynı zamanda da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi karşısında savunmasını hazırlama ve Türkiye'de bir barış için yol haritası ortaya koyma görünümü altında, tüm o tarihsel Marksist-Leninist yüküyle ulusal kurtuluş konusundaki geleneksel görüşlerinden kopuş yaşadığı sayısız manifesto kaleme aldı ve bu mahpusluk koşullarında, daha makul görüşler formüle etti. Bu görüşler Demokratik Özerklik ve Konfederalizmdi.

Bir başka gelişme ile birlikte Kürt sorununun bağlamı değişti. 2002 sonunda, bugüne kadar despot Recep Tayyip Erdoğan'ın liderlik ettiği Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP), genel seçimleri kazanıp iktidara gelerek on yıllık işlevsiz koalisyon hükümetleri dönemine son verdi. Kendisine "İslamcı neoliberalizm" olarak tanımlanacak bir modeli esas alan AKP, özelleştirmeler, çitlemeler ve borçlanma üzerinden Türkiye'yi küresel finans sistemine daha da entegre etmek üzere yola koyuldu. İşin aslına bakıldığında, bir zamanlar IMF'ye olan borç artık özel sektöre geçmiş durumda. Aynı zamanda Türkiye, ürpertici bir tutucu ahlakçılıkla ve Erdoğan'ın otoriter yönetimi ile desekularizasyona tabi tutuldu. Erdoğan bu projeyi, Osmanlı mirasını yeniden canlandırarak ve ülke için ekonomik büyüme vurgusu yaparak, Türkiye'yi hak ettiği tarihsel konuma geri getirme şeklinde sundu.

Mayıs 2004'te PKK, 1999'dan bu yana sürdürdüğü ateşkesi sona erdirerek bir kez daha silahlı mücadeleye başladı. Kürtler Türk devletinin artan baskısına ve Kuzey Irak'taki PKK pozisyonlarına yönelik sınır ötesi operasyonlara maruz kalıyordu. Erdoğan iktidarını konsolide ettikçe, Kürtlerle barışın, Kuzey Irak'taki petrol rezervlerini ve bölgeden geçen bir dizi petrol boru hattını içeren bölgesel hegemonya planlarını kolaylaştıracağını fark etti. Geniş Kürt nüfusu ile ittifak sayesinde, iktidarını perçinleyen bir dizi anayasal değişikliği geçirmeyi umuyordu. Planlarını gerçekleştirmek için, 2009'da, Türk İstihbarat Servisi MİT, AKP ile PKK temsilcileri arasında Oslo'da gerçekleştirilen görüşmelerde arabuluculuğa başladı.

Yenilenen diyalog ve diğer kimi girizgâhlara rağmen, Türk devleti Kürtlere yönelik baskılarını devam ettirdi. Nisan 2009 ile başlayarak, KCK (Kürdistan Topluluklar Birliği) davalarında binlerce kişi hapse atıldı. Askeri olarak en korkunç saldırılardan biri, 28 Aralık 2011'de, Şırnak Roboski'de 34 Kürt köylüsünün bombalanması oldu. Türk devleti bu insanların sınırı geçen PKK üyeleri olduğunu iddia ettiyse de sonrasında sınır ticareti yapan

sıradan köylüler olduklarını kabul etmek zorunda kaldı. Bugüne kadar, bu katliamla ilgili olarak hiç kimse yargı önüne çıkarılmadı ve Roboski kurbanları insanların belleğinde tazeliği koruyor.

Ateşkes yıllar içinde sıklığı artan şekilde geldi ve gitti; 2012 yazında, PKK ciddi bir bölgesel güç elde etmişti. Kendi bölgesel arzularının zorlamasıyla Erdoğan, Öcalan'la görüşmeler yapıldığını açıkladı. Üç ay sonra, 2013 Newroz'unda, Öcalan'ın bir başka ateşkes çağrısı yaptığı mektubu okundu. Bu ateşkes görece daha uzun sürdü ve 24 Temmuz 2015'e kadar yürürlükte kaldı. Ancak tam da istikrar Türkiye'ye geri dönüyormuş gibi görüldüğü esnada, 31 Mayıs 2013'te, Türk realitesinde bir yarılma yaşandı. Bu Gezi Direnişi'ydi.

Gezi

Gezi Direnişi, Türkiye Cumhuriyeti'nin gördüğü, Kürt olmayan nüfusu tarafından kalkışılmış en büyük ve en şiddetli toplumsal hareketti. İstanbul'un merkezindeki bir parkta başlayan inşaat projesine karşı mücadelenin kıvılcımını çaktığı bir hareket, Erdoğan'a ve onun neoliberal politikalarına karşı ülke çapında topyekûn bir başkaldırıya dönüştü. Gezi Direnişi'nde Kürtler de vardı, özellikle de milliyetçi olmayan devrimci bir içerik kazanacak şekilde olgunlaştıktan sonra. Ancak Türkiye tarihinde ilk kez, Kürtler bir ayaklanmanın başrolünde değildiler.

Kürt hareketinin Gezi Direnişi'ne katılımı halen tartışmalı bir mesele. İki tarafta da hafif bir hoşnutsuzluk hissedilebiliyor. Esasen Batılı Türkler, en iyimser ifadesiyle Kürtlerin ayaklanmaya katılmada geç kalmış, en kötümser ifadeyle ise, barış sürecinde yürütülen müzakereleri tehlikeye sokmaktan korkarak, katılmak bile istememiş olduklarını düşündüler. Buna cevaben bölgedeki Kürtler, önceki on yıllar boyunca kendilerine yönelik gerçekleştirilen katliam üstüne katliamda, etnik Türklerden yana anlamlı bir dayanışmanın eksikliğine işaret ettiler. Gerçekte ise, bu iki pozisyon da karikatürleştirmedir. Birçok Kürt daha birinci günden Gezi'deki çatışmalara katılmıştır; parkın polisten alınmasının kısa bir süre sonra, zamanın Kürt siyasi partisi BDP, parkın girişinde büyükçe bir çadır açmış ve – gerçeküstü bir manzara yaratacak şekilde – Taksim Meydanı'nda Öcalan bayrakları dalgalandırmıştı. Ayrıca Kürtler, bölgelerinde kalevari askeri üsler (kalekollar) inşa edilmesine karşı hâlihazırda kendi sivil itaatsizlik kampanyalarını sürdürmekteydiler.

Gezi ayaklanmasına giden süreçte, Kürt hareketinin açık alandaki kanadı, bir yıldan daha uzun süre HDK olarak yürütülen istişarelerin ardından, HDP'yi (Halkların Demokratik Partisi) kurma sürecindeydi. Kitlesele bir ayaklanmaya dönüşmeden çok önce, Gezi'deki ilk protestolar sırasında ağaçların sökülmesini engellemek için, milletvekillerinden biri, bir avuç insanla birlikte dozerin önünde dikildi. HDP için logo seçme zamanı geldiğinde, bir ağacı tercih etmeleri tesadüf değil.

Aradaki hoşnutsuzluklara rağmen, Gezi Türkiye'yi – ve Kürt özgürlük hareketinin, genel olarak Türk toplumu ile, özel olarak ise AKP'ye ve barış sürecine yönelik ilişkisini – sonsuza dek dönüştürmüş oldu. Polis şiddeti ile yüz yüze kalan birçok Türk'ün gözlerinin önündeki perde kalktı ve sonunda Türkiye'nin güneydoğusunda yaşanan acıları tahayyül edebildiler. Medyanın Gezi Direnişi'ne yönelik karartması, katılımcıların Kürdistan'da neler yaşandığı konusunda karanlıkta tutulmuş olmaları gerektiğini anlamalarını sağladı. Gezi Direnişi'nin sonuna doğru, Medeni Yıldırım adlı bir Kürt genci Kürdistan'daki kalekol inşaatlarının yapımını protesto ederken öldürüldüğünde, hareket onu sahiplendi ve Kürtlerle birlikte dayanışma gösterileri düzenledi.

Birbirini izleyen istikrarsız koalisyon hükümetleri ile büyüyen ve Erdoğan'ın on yıllık katı yönetimi altında yetişkinliğe erişen bir kuşak tarafından başlatılan bu ateşli ama şen isyan, Erdoğan'a duyulan nefretin konsolide olmasına neden oldu. Bu kuşak hep apolitik ve hatta antipolitik olarak tanımlanagelmışti, ancak aslında, Şükrü Argın'ın kontra-politik olarak tanımladığı bir kuşaktılar.

Kürdistan'ın Asi Gençliği

Cizre Kuzey Kürdistan'da Botan olarak adlandırılan bir bölgenin merkezi. Bu bölgedeki engin dağlarda birçok PKK kampı bulunuyor ve alt kısımlarındaki kasabalar en isyancı olanlarından bazıları. Cizre bugün özellikle önemli bir rol oynamaya devam ediyor. Burası, mücadelenin odağını gerilla kampları ile bezeli dağlık arazilerden Kürt militan hücrelerinin örgütlendiği kent merkezlerine kaydıran, PKK'nin 4. Stratejik Mücadele Döneminin ete kemiğe büründüğü yer.

2013 Haziran'ında, Cizre'de 100 gençten oluşan bir grup, törenle Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi'nin (YDG-H) kuruluşunu ilan etti. Onlu yaşlarının başındakilerden yirmili yaşlarındakilere kadar değişen üyeleriyle bu yeni örgütlenme, Türkiye sınırları içindeki her bir metropol merkezinde şehir gerillası faaliyetlerini koordine edecekti. Kürt gençliği taşlar yerine molotoflar kullanmaya başladı. Kürt kasabaları ile mahallelerindeki şehir savaşında yaşanan yükseliş, bu yeni örgütlenmeye bağlanabilir. Asi Kürt gençliği, Rojava'nın Kobane kasabasının IŞİD'in eline düşecekmiş gibi görüldüğü 6-8 Ekim 2014'te özellikle etkiliydi. Resmi Kürt liderliğinin onayı ile, Kürt gençliği devlet güçlerine yönelik yıkıcı saldırılarına devam etti. Ayaklanmalardaki örtülü talep, Türkiye'nin IŞİD'e lojistik ve maddi destek sağlamaya son vermesi ve Kürt güçlerinin sınırlarından geçişine –örneğin Irak'tan Kobane'ye bazı ağır silahların geçişine izin vermek gibi – izin vermesi idi. Elli kişinin ölümü ve altı ayrı şehirde sokağa çıkma yasağı, Kürt başkenti Amed'de ise sıkıyönetim ilan edilmesi ardından, Türk hükümeti en sonunda Irak Kürdistan'ı peşmerge güçlerinin (KDP) silahları ile birlikte Kobane'ye geçişine izin verdi.

PYD ve dolayısıyla PKK ile 1991'deki ilk Körfez Savaşı'ndan bu yana özerk olan Kuzey Irak'taki mevcut Kürt rejimi KDP arasında büyük siyasi farklar mevcut. PKK/PYD, ekolojiye yönelik bir vurgu ve tüm hiyerarşilere, en başta da devlet iktidarına yönelik bir eleştiri temelinde özyönetim, öz savunma, özerklik ve kadınların kurtuluşuna dayalı bir toplumsal devrim için mücadele veriyor. Öte yandan KDP ise, bir Kürt burjuvazisi geliştirme gayretinde ve Erdoğan'ın yakın müttefiki gibi davranıyor. 1990'larda, KDP Türkiye ile birlikte PKK'ye karşı savaşmıştı. Gerilim halen canlılığını koruyor.

PKK'nin bir dönüm noktasında olduğu açık: Yeni bir militan kuşak sokaklara çıkıyor ve hareketin karakterini dönüştürüyor. Belki de YDG-H'nin oluşması, eskilerin Kürt gecekondu mahallelerinde asi gençlik üzerinden daha fazla kontrol elde etmesinin bir yoluydu. Böyle bir strateji söz konusu olsa bile, gençliğin kontrol edilmesi zor görünüyor; resmi liderlik, talimatları dışında hareket eden gruplar olduğunu kabul ediyor. Onlara yalnızca Öcalan'ın kendisi söz geçirebilir. PKK'nin ve Kürt hareketinin geleceği, bu isyancı gençlik tarafından belirlenecek: Parti çizgisini sıkı sıkıya izleyecekler mi yoksa kendi fikirleri ile mi öne çıkacaklar?

4 Eylül'de, Türk ordusu ile polisi Cizre'yi işgal etti ve dokuz gün sürecek bir sokağa çıkma yasağı ilan etti. Bu yasağı, sokağa çıkan herkesi vurmak için cami minarelerine yerleştirdikleri keskin nişancılarla pekiştirdiler. Kuşatma ancak civar kasabalardan örgütlenen

Kürtlerin, HDP milletvekillerinin de katıldığı yürüyüşünün baskısı ile kaldırılabilirdi. İnsanlar en sonunda ilçeye girebildiklerinde, 15'i vurulduktan sonra yanına gidilerek infaz edilmek suretiyle 21 sivilin öldürüldüğünü gördüler. Kalanlar hastaneye gidemedikleri için yaralanmalardan veya hastalıktan kaynaklı olarak yaşamını yitirmişti. Bunlar arasında 35 günlük bir bebek ve sokağa çıkma yasağı sırasında ekmek almaya çıkan 71 yaşındaki bir erkek de vardı. Üç isyancı mahalle, Nur, Sur ve Cudi, kurşunlarla ve ağır silahlarla delik deşik edilmişti. Tek bir güvenlik görevlisi dahi hayatını kaybetmemişken, devlet tüm ölümlerden PKK'yi sorumlu tuttu. Yapılmak istenen mahallelerin "teröristlerle dolu" olduğu bahanesine sığınmaktı. Cizre'deki bu son katliam, uzun süre hafızalarda kalmaya ve Kürt hareketini alevlendirmeye devam edecek.

Kürdistan'da Devrim

Önceleyen hareketler gibi Gezi de Mısır, Tunus ve Arap Baharı'ndaki diktatörler deviren ayaklanmalardan ilham almıştı. Erdoğan kendisi için bir milyar dolardan fazla para sökerek inşa ettirdiği saraydaki tahtında hala oturuyor olsa da, Gezi mutlak bir başarısızlık sayılmaz. Çünkü Türkiye'nin geleceğinde şen bir devrim için yeni bir alan açtı. Arap Baharı sırasında ayaklanan bir başka ülke olan Suriye de benzer şekilde acımsı bir sonuç yaşamış gibi görünüyor. Beşar Esad Suriye'nin merkezi şehirlerinde isyanı bastırdı; periferi ise, Irak ve başka yerlerden cihatçı grupların gelip at koşturarak nihayetinde IŞİD bayrağı altında birleştiği acımasız bir iç savaşın pençesine düştü.

Suriye'deki tek teselli ve ümit ışığı, kuzeydeki PKK'yi desteklemek ve kendi siyasi ve askeri yapılarını kurmak için onlarca yıldır yeraltında örgütlenmekte olan Rojava'daki Kürtlerden geliyor. Türkiye'de olduğu gibi, Esad rejimi de, Kemalizm ile BAAS'çılık arasındaki benzerlikleri vurgulayacak şekilde, Kürt kimliğinin ifade edilmesine veya anadilde eğitime izin vermedi. Suriye rejiminin 12 Mart 2004'te bir futbol maçı sonrasında 52 kişiyi katlettiği Kamışlı şehrindeki bir katliam, sık sık Rojava devriminin habercisi olarak hatırlatılır. Ana Kürt siyasi partisi PYD, tüm niyetleri ve amaçları ile PKK'nin kardeş örgütü; Öcalan'ın portresi Rojava'nın her yerinde.

Tev-Dem (Demokratik Toplum Hareketi) çatısı altında toplanan PYD ve diğer yapılanmalar, Suriye'deki istikrarsızlığın ayak seslerini duyarak 19 Temmuz 2012'de özerklik ilan ettiler. Hâlihazırda bölge çapında camilerde hazırlık toplantıları gerçekleştirilmiş olduğundan görece sorunsuz bir süreç oldu: bir savaştan çok bir devralma idi yaşanan. Kendilerini, Türk sınırı boyunca birbirinden ana olarak Arap bölgeleri ile ayrılmış bulunan üç kantonda örgütlediler. Bu kantonlar batıda Afrin, ortada Kobane, doğuda ise Cizre. Onlarca yıllık mücadelenin ardından artık Demokratik Konfederalizmi amaçlayan Kürtlerin kendi bölgelerinin olması inanılmaz yakın bir olaydı.

Rojava'da hayata geçirilen vizyon, Öcalan'ın Demokratik Özerklik ve Konfederalizmi. Özerklik, ekoloji ve kadınların kurtuluşu üç vurgu noktasını oluşturuyor. Bu yeni toplumun temel birimi, komünler. Komünler mahalle seviyesinden küçük petrol rafinerileri ve tarım kooperatifleri dâhil işyerlerine kadar mevcut. Kadınlara özel, Kadın Evleri gibi komünler de var. Tüm bu komünler, kanton seviyesine kadar yükselen meclisler şeklinde örgütleniyor. Rojava'daki mevcut ekonomik model karma: özel, kamu ve komün mülkleri mevcut. Rojava Toplum Sözleşmesi'nde (anayasaları sayılabilecek bir metin) özel mülkiyet tamamen dışarıda bırakılmıyor ama çeşitli sınırlamalara tabi tutulacağı belirtiliyor. Toplum halen geçiş sürecinde; şimdiye kadar, antikapitalist olmaktan çok anti-devletti ama özünde güçlü bir

antikapitalizm olduğu inkâr edilemez. Rojava devrimlerinin bu güçlü özü hayata geçirmeye ne kadar uzak veya yakın olduğunu zaman gösterecek.

Rojava devrimi bir kadın devrimi; Kürt özgürlük hareketi kadın özgürlüğünü her şeyin üzerinde görüyor. Kendi ordularına ve otonom kadın örgütlerine sahip olmalarının yanı sıra, belediyelerden silahlı PKK oluşumlarına dek neredeyse her örgütsel yapı bir erkek ile bir kadından oluşan eşbaşkanlıkla idare ediliyor. Üyelikler ve diğer pozisyonlar için kotalar var, böylelikle iki toplumsal cinsiyetin de eşit katılımı sağlanıyor. 8 Mart Uluslararası Kadınlar Günü’ne, Kürt kadınları tarafından büyük önem veriliyor. YPJ (Halk Savunma Birlikleri YPG’nin kadın kolu) örneğindeki kadın direnişi ile bu önemin altı daha da çizilmiş durumda. Öcalan yazılarında patriyarkayı ve cinsiyet ayrımcılığını tarihin ilk toplumsal sorunu olarak ele almaktadır. Belki de paradoksal biçimde, birçok Kürt kadın militan, özgürlük ve kurtuluşlarını Öcalan’a ve onun görüşlerine bağlamaktadır.

Savaşçılar

Rojava’da Kürtlerin yönetimi ele alması sorunsuz gerçekleşse de balayı kısa sürdü. 10 Haziran 2014’te, Musul’dan büyük miktarda askeri mühimmat ele geçiren IŞİD, Irak ve Suriye’de kuzeye doğru zorlamaya başladı. IŞİD’in ilerleyişi ile birlikte katliam, kölelik, yerinden etme ve tecavüz haberleri de gelmeye başladı. Bir buçuk ay sonra Ağustos’ta IŞİD, binlerce insanı katledeceği ve 50.000’i susuz ve yiyeceksiz dağlarda sıkışıp kalan 290.000 kadar insanı yerinden edeceği Sincar Dağları yakınındaki Kürtçe konuşan bir gayri Müslüm toplum olan Ezidi nüfusun bulunduğu bölgeye ulaştı. IŞİD, birçok animist yöne sahip İslam öncesi bir inanışa ait olan ve yüzlerce yıldır şeytana tapanlar denilerek zulüm gören (tarihleri boyunca yetmişin üzerinde katliama maruz kalmış) bu nüfusu haritadan silmeye özellikle istekli görünüyordu. Irak Kürdistanı Bölgesel Hükümeti peşmerge güçleri ile müdahalede hızlı davranamadı. Bunun aksine PKK, Irak-İran sınırındaki Kandil’de bulunan ana üslerinden hızla harekete geçti. Ezidilerin imdadına yetişip nüfusu özsavunma konusunda eğiten PKK, Barzani ve onun KDP’since yönetilen bölgede prestij ve güven kazandı. Bölgesel Kürt güçleri ile olan gerilimlere rağmen, sosyal medyada dolaşan tüm o IŞİD hikayeleri ve görüntüleri, bir zamanlar birbirinden ayrı olan Kürtleri birleştirme noktasında etkili oldu ve PKK/YPG güçleri, bu misyonda kolay olmayan bir ittifakla KDP ile birlikte davrandı.

Kürt silahlı güçlerinin tümü arasında YPG en yeni olanı. Halkın savunma güçleri, devrimin kısa bir süre öncesinde kuruldu ve sayıları, Kürt bölgelerini IŞİD’den korumak için katılan gönüllülerle hızla arttı. Bu savaş zamanı mobilizasyonu, savaşmakla ilgilenmeyen veya askeri hizmetlerini Esad rejimi altında zaten yaptıklarını ifade eden genç insanlar arasında huzursuzluk yaratan zorunlu askerlik uygulaması ile de destekleniyordu. Bunun haricinde Kobanê gibi yerlerde, YPG ve YPJ kendi kasabalarını ve şehirlerini koruyan insanlardan oluşuyor.

Kobanê, IŞİD yakın zamanda elde ettiği askeri üstünlük sayesinde çevre kasabaları ele geçirerek adım adım yaklaştıkça, direnişin merkez üssü haline geldi. IŞİD Kobanê’yi almaya özellikle istekliydi çünkü bu kasaba Türk sınırı ile IŞİD’in de facto başkenti Rakka arasındaki en doğrudan güzergahı oluşturuyordu. Buna ek olarak, Kobanê Rojava devriminin de başlangıç noktasıydı. YPG ve YPJ ellerindeki – çoğu, roketatarla ve pikap kamyonları arkasına monte edilmiş yüksek kalibre Rus Doçkaları ile desteklenen küçük silahlardan ibaret – çok az ateş gücü ile destansı bir direniş sergiledi. YPG ve YPJ, adım adım Kobanê merkezine çekilirken, sakallı IŞİD güruhuna karşı savaşan YPJ’li kadınların Batı tarafından romantize edilmesinin ve nesneleştirilmesinin de kısmen sayesinde, neredeyse gündemin en

popüler unsuru haline geldiler. Önde gelen sol akademisyenlerden Marie Claire dergisine kadar (Kobanê'deki YPJ'lileri ele alan bir sayı yaptı) herkes, Kürt savaşçılara övgüler dizmeye başladı.

Rojava savaş alanındaki karşıtlığın zarafetini itiraf etmek gerek: Feminist bir ordu, kadın düşmanı bir kökten dinci güruha karşı cesurca direniyor. Görünen o ki, birçok IŞİD'li, bir kadın tarafından öldürülmeleri halinde yüce şehitler olarak cennete giremeyeceklerine inanıyor. YPJ'liler bu inancı biliyorlar ve cephede psikolojik savaş unsuru olarak kullanıyorlar. YPJ'li kadınlar IŞİD'le çatışmaya, bir öfke veya acı ifadesi olarak bilinen Kürt nidası zılgıtlarla girerek taşı gediğine koyuyorlar. Cihatçılara birazdan cehenneme gönderileceklerini haber veriyorlar.

Türkiye'den yüzlerce Kürt, bölgeye ulaşan PKK gerillaları ile omuz omuza Kobanê'nin savunulması için YPG güçlerine katılmak üzere sınırı geçti. Kendilerinin de şehit olacağı bu yolculuğa, Türkiyeli sosyalistler de çıktılar. Bunlardan biri de, İstanbul'daki en prestijli üniversitelerden birinde sosyoloji öğrencisi olan ve yazılarında Fransız dergisi Tiqqun'dan etkilendiği görülen, yalnızca birkaç hafta sonra şehit düşeceği Rojava'ya giden Suphi Nejat Ağırnaslı idi. Kendisi için seçtiği savaş adı olan Paramaz Kızılbaş, Osmanlılar tarafından idam edilen tanınmış bir Ermeni sosyalist devrimci ile Türkiye'de tarihsel olarak hep bastırılmış olan Alevi inancının bileşimi idi. Bu, bölgedeki dayanışmanın karakterini iyi örneklemektedir: Ermeni bir devrimcinin adını alarak Kürt devrimini savunmaya giden bir Türk devrimci.

Batı medyasında çıkan haberlerden de takip edilebileceği üzere, birçok Amerikalı ve Avrupalı da Rojava'da direnişçilerin safına katılmak için yola çıkmıştı. Kimisi YPG veya YPJ'ye katıldılar; kimisi ise Birleşik Özgürlük Gücü (BÖG) gibi komünist ve anarşistlerden oluşan diğer birliklere. Kürtlerin özgürlük mücadelesi ile dayanışmaya gelen enternasyonalist devrimcilerin yanı sıra, Birleşik Krallık veya ABD'den gelen ve İslamcı aşırılıkçılara karşı savaş vaktinin sonunda geldiğine inanan eski askerler veya asker özentileri de vardı. Bu uluslararası savaşçılardan bazıları, silah yoldaşlarınca hayata geçirilen Demokratik Özerklik siyasi felsefesine ısınmaya başladılar; bazıları ise "bir avuç komünistin" arasına düştüğünü anlayıp hızla ortamı terk etti.

Kürt yoldaşları ile omuz omuza savaşan enternasyonalist devrimciler, savaş cephesinde kazandıkları stratejik deneyim ve insanların kendilerini özgürlüğe adanması halinde neler olabileceğine dair yepyeni bir ilham ve perspektif ile dönecekler ülkelerine.

2014 güzü ortasındaki manzarada, Kobanê düşecekmiş gibi görünüyordu. Dünya çapında dayanışma gösterileri düzenleniyordu. Erdoğan'ın IŞİD'e destek vermeyi bırakması için Türkiye'de olaylı toplumsal eylemler gerçekleşiyordu. Bu esnada, bölgesel güçler arasında da nasıl bir yanıt verileceğini belirlemeye yönelik toplantılar sürmekteydi. Kobanê'deki YPG üyeleri, şehrin düşmesine birkaç saat kalmış gibi görünen o zaman zarfında yaşananları anlatıyorlar: Şehrin merkezindeki bir parka kadar geri çekilmişler, mühimmatlarını IŞİD'in eline geçmemesi için imha etmek üzere bir yere toplamışlar. IŞİD'in şehre henüz girmemiş olduğu bir ay önce değil de tam o anda, vaat edilen ABD ve Fransız hava saldırıları nihayet gerçekten başlamış.

Kuşku yok ki, hava desteği olmaksızın, asgari düzeyde silahlanmış olan YPG güçleri zafer kazanamazlardı. Bombardımanın son dakikada gelmesi, kulislerde ne tür pazarlıklar ve anlaşmalar döndüğünden ayrı olarak, NATO ülkelerinin IŞİD'in zafer kazanmasını istemediğini gösteriyor; ancak görünen o ki, bir taraftan da Kürtlere tamamen harap olmuş bir şehir bırakmak istemişler.

Kürtlerin öz savunmasına dönük NATO yardımı, en azından – özellikle de Öcalan'ın bir NATO operasyonu kapsamında yakalandığı anlaşılmış olduğu düşünülürse – hassas bir mesele. Bu gerçeklik Kobanê'deki YPG üyelerine sorulduğunda, önce “Yoldaş Obama” diye şaka yapıyorlar. Biraz daha zorlandığında ise ABD ve İsrail'in kötü olduğunu ama kötülükte Arap rejimlerine yaklaşamayacaklarını söylüyorlar. Ancak gerçekten de günün sonunda mesele, basitçe bir hayat memmat meselesi. İdeal olanı, YPG'nin kendi savunmasını yapabilmek için gereken mühimmatı elde edebilmesi olurdu, ancak bu olmaksızın, mesele ideolojik saflık ile hayatta kalabilmek arasındaysa, tercih net gibi görünüyor.

Kobanê

IŞİD'den özgürleştirilmesinin ardından Kobanê, birçok binanın üst katlarının top atışlarıyla yıkılmış olduğu, savaşın harap ettiği bir şehir görünümündeydi. Koalisyon güçlerinin hava bombardımanı da ciddi bir yıkıma sebep olmuştu. Kobanê'den bir dost ve yoldaş olan Mahmut, bana hayatı boyunca hiç ayrılmamış olduğu şehri gezdirirken, o sokaklarda hayatını kaybeden arkadaşlarını hatırlayarak gözleri doldu. Sokaklarında artık sadece savaşçılar veya ayrılmayı reddedip kalan ya da Türkiye'deki mülteci kamplarından geri dönen az sayıda insan görebildiğimiz bir hayalet kasabada yürüyorduk. Enkaz kaldırıyorlar, yıkıntıların altından ellerinden geldikince bir şeyler kurtarmaya çalışıyorlardı. IŞİD'in geride bıraktığı patlamamış mühimmatlar ve bubi tuzakları onlar gittikten sonra bile can almaya devam ediyordu. Bu tür patlamalarda şehir kurtarıldıktan sonraki iki hafta içinde en az 10 kişi yaşamını yitirdi. Kürtlerin ödediği bedelin büyüklüğüne rağmen – hayatını kaybeden savaşçı sayısının 2000'in üzerinde olduğu söyleniyor – her gün IŞİD birliklerinin daha da geri püskürtüldüğüne dair haberler geldiğinden bir coşku ve zafer havası hakim.

Mahmut hepsi şu ya da bu şekilde YPG saflarında olan üç erkek kardeşten biri. Çatışma sürecini yaşamış neredeyse tüm YPG'liler gibi, bedenlerinde şarapnel yaraları taşıyorlar ve patlamalardan ve silah atışlarından kaynaklı olarak işitme kaybı yaşamışlar. Eğitimli ve deneyimli bir makinist olan Mahmut, silah ustası olarak saflara katılmış. Ancak sadece silah tamir etmiyor, aynı zamanda yeni tasarımlar da imal ediyor, özellikle de uzun mesafeli dürbünlü tüfekler. Yine de IŞİD Kobanê sınırları içine girene kadar yalnızca işin bu kısmında yer almış. Ondan sonra ise herkes savaşmak için silahı eline almış, 13 yaşındaki bakkal çırağı kardeşi de dahil.

Topunun ağzını nişan alıp vurarak bir IŞİD tankını havaya uçuran keskin nişancıdan, bir başka tankın tepesine cesurca tırmanıp kapağından içeri el bombası atanlara dek bir sürü kahramanlık hikayesi var. Mahmut beni şehrin sokaklarında gezdirirken, aylarca süren Kobanê savaşından kahramanlık hikayelerini birbiri ardına sıralıyor. Uzatmalı bir çatışmada, beş gün boyunca uyumamış, yalnızca kesintisiz saldırı altında oldukları için değil, aynı zamanda korkusundan da. Bir noktada artık bitsin diye ölmek istediğini söylüyor. Yaklaşık yüz kişiden oluşan müfrezesinden yalnızca dördü hayatta kalabilmiş; şehit düşen yoldaşlarının telefondaki fotoğraflarına baktık saatlerce. Mahmut ve kardeşi Arif dahil YPG'lilerin birçoğunda akıllı telefon var. Arif, siper savaşındayken Facebook sayfasına baktığı için komutanından

azar işitmiş. Arif bir keskin nişancı. Ama yanlışlıkla bir yoldaşını vurduktan sonra yaşadığı travma nedeniyle YPG'den ayrılmış.

Enkazda halen ölü bedenler olduğundan ve YPG tarafından tahrip edilmiş terk edilmiş tankların gelişigüzel dizili olduğu yollar IŞİD'li cesetleriyle dolu olduğundan bazı mahalleleri ölü bedenlerin kokusu sarmış. Salgın hastalıkları önlemek için, IŞİD'lilerin cesetleri genellikle yakılmış ama o kadar çok ceset var ki baş etmek mümkün değil. Tüm bu ölüm ve kıyımın ortasında, yine de sık sık neşeli anlar yaşanıyor. Belki de cepheden gelen ilerleme haberleri nedeniyle. Akşamlarımızı yemek için M16'larla için tavuk avlayarak, ardından nargile üstüne nargile içerek, ateş etrafında şarkı söyleyerek, uzaktaki Türkiye sınırından güneşin yükselmesini bekleyerek geçirdik.

Sınırlardan Ulusal Kurtuluş

ABD uçakları radikal solcu savaşçılara yardım ediyor olduğu için gerçeküstü gibi duran hava bombardımanı ile rüzgar, bölgeyi adım adım IŞİD'den geri alan ve en sonunda da onları Fırat'ın batı yakasına kadar sürerek Rakka'ya 40 km. yaklaşan YPG lehine döndü. 1 Temmuz 2015'te, Özgür Suriye Ordusu ile YPG'nin ortak operasyonları sonucu Telabyad IŞİD'den kurtarıldı. Bu olayın önemi çok büyük. Öncelikle bu, ÖSO ile YPG arasında gerçekleştirilen ve Kürtlerin Esad yanlısı olduğunu düşünen Suriyeli devrimcilerin endişelerinin kısmen yatışmasını sağlayan en yüksek koordinasyon oldu. İkincisi, IŞİD açısından Türkiye'den giriş için önemli olan bir nokta ele geçirilmiş ve Suriye içine ve Rakka'ya giden koridorları kapatılmış oldu. Belki de en önemlisi ise, Telabyad'ın alınması ile birlikte doğudaki Cizire kantonu ile Kobanê'nin birbirine bağlanması ve Rojava'da kesintisiz bir alan yaratarak Kobanê'nin yalıtılmışlığını ilk kez ortadan kaldırılması.

Kürtler dünya üzerinde sınır geçişlerinde en çok can veren halklardan biri. Onların durumunda sınırlar Birinci Dünya Savaşı sonunda Sykes-Picot ile çizilmiş. Kürtlerin ortadan kaldırmaya çalıştıkları, Türkiye, Suriye, Irak ve İran arasındaki bu sınırlar ve sınırlara dair eleştirileri bu deneyimden kaynaklanıyor. Kürtlere sık sık devletsiz ulus deniliyor; PKK onlarca yıllık bir ulusal kurtuluş mücadelesine öncülük etti ve Kürt özgürlük mücadelesi halen bu şekilde sınıflandırılabilir ancak bu sınıflandırma klasik anlamda olmaz. Neredeyse 21. yüzyıla göre güncellenmiş bir ulusal kurtuluş mücadelesidir bu. Hem Türkiye'de hem de Suriye'de, Kürt hareketi ezilen tüm halklar, devrimci sosyalistler ve başkaları – sık sık “demokrasi güçleri” olarak adlandırdıkları bir halklar kolektifi – için ortak bir mücadele platformu sağlamaya çalışıyorlar. Bu platform, bir yandan her bileşen özerkliğini muhafaza ederken diğer yandan dayanışmayı ve ortak eylemi öne çıkarması ile, Huey Newton'un interkomünalizmini anımsatıyor.

Bu HDP'nin politikalarında, daha da belirgin olarak ise Rojava'daki özyönetim yapılarında kendini gösteriyor, özellikle de Kürtlerin, Arapların ve Asurilerin birlikte yaşadıkları, komünal özyönetime birlikte katıldıkları ve savaş güçlerini YPG içinde mobilize ettikleri doğu kantonu Cizire'de. Etnik bölünmelerin salgın hale geldiği bir bölge için Kürtler üçüncü bir yol öneriyor. Sınırın bir tarafında IŞİD ile Esad rejimi, diğer tarafında ise AKP ile Türk milliyetçiliği arasında bir seçim yapmak yerine kendi projelerini üçüncü yol olarak öneriyorlar.

Bu proje, demokratik moderniteyi kapitalist moderniteye, konfederalizm üzerinden özyönetimi ulus devlete bir alternatif olarak sunuyor. Ortadoğu'da sınırları ortadan kaldırmaya çalışanlar yalnızca Kürtler değil. Haritayı baştan çizmeyi başaran IŞİD'in yanı

sıra Erdoğan'ın da, Türkiye'nin hakim bölgesel güç olarak hakkettiği pozisyona (yeni Osmanlıcılık) geri geleceği "Büyük Ortadoğu Projesi" kapsamında kendi arzuları var. Bugün halihazırda, Barzani'nin Kuzey Irak'taki Kürt Bölgesi'nde bulunan birçok yabancı işletme Türk sermayeli. Bölgede güçlü bir PYD ve PKK olması, bu proje açısından engel teşkil edecektir.

Seçimler ve bir Katliam

AKP 13 yıldır Türkiye'de seçimlerden kesin bir üstünlükle çıkıyor ve tek parti olarak iktidarını sürdürüyor. HDP, 7 Haziran 2015'teki tarihî seçimlere giden süreçte zekice bir siyasi strateji ile Erdoğan karşıtlığını oya dönüştürmeyi başardı. Türk seçim sisteminde %10 barajı var: Bir parti ülke genelinde oyların %10 veya fazlasını alamazsa meclise giremiyor ve verilen oylar boşa gidiyor. Kürt hareketi bu engelin etrafından dolanmak için seçimlere genellikle meclise girdikten sonra parti üyesi olacak bağımsız adaylarla girdi. Bu strateji meclise 35 temsilci göndermeyi başarabilirken, %10'dan fazla oy alınması en azından bunun iki katı temsilci sağlayacaktı.

7 Haziran seçimleri, AKP'yi tek başına iktidardan etmek ve Erdoğan'ın anayasal değişikliklerle kendisini Türkiye'nin mutlak reisi yapma arzularını boşa çıkarmak için bir imkandı. HDP'nin genç ve karizmatik eş genel başkanı Selahattin Demirtaş, "Seni başkan yaptırmayacağız!" sözlerini ana kampanya sloganı yaptı. Gezi isyanı ile biriken Erdoğan nefreti, Erdoğan'ın IŞİD'e verdiği destek ve Kobanê direnişinin ilham verdiği coşkuyla kesişti. Sonuç, HDP'nin seçimlerde %13 oy ve 80 vekillik kazanması ve hiçbir partinin tek başına iktidar olamayacağı bir meclis bileşimi oldu.

Silahlı PKK ile seçim partisi HDP arasındaki ilişki hassas olmasına rağmen tamamlayıcı. HDP zorlu bir denge tutturmak zorunda: Kürt nüfusun gözünde meşruiyetlerini silahlı mücadelenin açık alandaki kanadı olmalarından alıyorlar, ancak ülke çapında başarıyla siyaset yapabilmek için mesafelerini de korumaları gerekiyor. Bunu bilen kurnaz Erdoğan ve şürekâsı, HDP'yi PKK'ye, her ikisini de daha akli başında seçenek olarak resmettikleri Öcalan'a karşı (onunla olan iletişim devlet kontrolünde olduğundan ve kendisinden beş aydır kimse haber alamadığından kolay bir iş) fitlemek için ellerine geçirebildikleri tüm fırsatları kullanıyorlar. HDP yasal ve silahsız bir siyasi parti olarak içinde bulunduğu hassas pozisyonla, sık sık PKK üyeleri ile aynı baskılara maruz kalmaya açık.

Seçimleri takiben, hiç kimse koalisyon hükümeti kurmayı başaramadı. Herkesin dikkati bu açmazla odaklanmışken, Erdoğan AKP'yi iktidara getirmesi için halka bir fırsat daha vermek üzere erken seçimleri zorlayacağını açık etti. Ardından Suroç katliamı yaşandı.

Katliamın hedefindeki sosyalist gençler, İstanbul'dan Kürdistan'a giden bir başka delegasyondur. Sosyalist Gençlik Dernekleri Federasyonu tarafından Kobanê'nin yeniden inşasına el vermek amacıyla düzenlenen bir organizasyondur. Mülteci çocuklar için oyuncaklar, bölgede dikmek için de fidanlar getirmişlerdi. 20 Temmuz 2015 sabahı SGDF, mülteci kamplarına yardım etmek için gelen gönüllülerin fiili toplanma noktası olan Amara Kültür Merkezi'nde bir basın açıklaması düzenledi. Açıklamanın ortasında, bir intihar bombacısı üzerindeki bombalarla birlikte kendini havaya uçurarak 34 kişiyi katletti. Bu katliam tüm ülkeyi şok etti ve birbirini tetikleyecek bir dizi olayın pimini çekti. İki gün sonra Erdoğan, PKK'ye karşı yeni bir imha kampanyasına örtük destek vermesi karşılığında, ABD ile Türkiye'deki İncirlik Hava Üssü'nün IŞİD'e karşı kullanımına yönelik bir anlaşma yaptı. İntihar saldırısı sonrasında iki polisin öldürülmesini gerekçe yaparak (PKK resmi kanallarınca

daha sonra açıkça reddedilen bir misilleme eylemi), Türk hükümeti Kuzey Irak ve Türkiye'nin güneydoğusundaki PKK noktalarına yönelik yoğun bir hava saldırısı başlattı. Buna ek olarak ülke çapında 2000'in üzerinde insanın göz altına alındığı ve halen devam etmekte olan operasyonlar düzenlendi. AKP eylemlerinde öylesine saldırganlaştı ki, Suruç saldırısından yaralı kurtulan sosyalist delegasyondan birini dahi gözaltına aldı.

AKP ülkedeki tüm aşırı terör örgütlerini hedeflediğini iddia etti: PKK, IŞİD ve Marksist Leninist DHKP-C. Bunların üçü arasında DHKP-C etkililik açısından diğer ikisi ile mukayese bile edilemez, torbaya fazladan eklenmiş gibi görünüyorlar. AKP ve Erdoğan medyada IŞİD'i de hedef aldıklarını söyleseler de, gerçekte yapılan göz boyamadan başka bir şey değil. Ağustos sonu itibariyle gözaltına alınan 2544 kişinin yalnızca %5'inden azı IŞİD bağlantılı iddialarla alınmış ve bunların çoğu da daha sonra serbest bırakılmış. Yaklaşık 400 kadar hava saldırısının yalnızca 3'ü IŞİD'i hedef almış. Bu hava saldırıları PKK kamplarını hedef alıyor. Özellikle de Kandil'deki merkezi olanını. Ancak civardaki Irak köyü Zergele'de yaşandığı gibi, saldırılarda siviller de öldürülüyor.

Suruç saldırısı Kürt hareketini hedef almasına rağmen, yine Kürt hareketine saldırmanın gerekçesi olarak kullanılıyor. Bu yazının yazılmaya başlandığı Eylül başı itibariyle, Türkiye İnsan Hakları Derneği'ne göre en az 47 sivil ve 47 PKK gerillası öldürülmüştü. PKK mümkün olan her yerde sert şekilde karşılık veriyor: Şu ana dek en az 92 polis veya asker öldürüldü ve 24 devlet görevlisi veya güvenlik kuvvetleri mensubu kaçırıldı.

Bu baskıya yanıt olarak Kürt kasabaları ve şehirleri ardarda birçok gece gösteri ve ayaklanmaya sahne oldu. Devletin yanıtı vahşiydi: medyadaki uzmanlar ülkenin kanlı 1990'lı yıllara geri döndüğü yorumunu yaptı. Devletin duruş noktasından durum kesinlikle böyle ancak Kürt hareketi değişmiş ve gelişmiş durumda: On altıdan fazla kasabada Kürtler özerklik ilan ederek inisiyatifi ele aldılar ve öz savunma haklarını vurgulamaya başladılar. Bu ilanlar daha da fazla vahşet ve gözaltı ile karşılık buldu. Özellikle de Silopi ve Cizre'de, devlet çocuklara ve çatışmalarla doğrudan ilgisi olmayan insanlara karşı bile keskin nişancıları devreye sokarak yanıt verdi. Hemen ardından ev baskınları ve yargısız infazlar geldi. Kırsal alandaki bombardıman orman yangını felaketlerine neden oldu ki bu da bölgedeki bir başka zulüm şekli. Bölgedeki birçok kasabada, sıkıyönetime benzeyen bir uygulama olan özel güvenlik bölgesi ilanı halen devam ediyor. Sokağa çıkma yasakları ve özel timler tarafından gerçekleştirilen operasyonlar yaygın şekilde sürüyor.

1 Kasım 2015'de yeni bir erken seçim yapılacak. AKP ve iktidara tutunmak için ülkeyi iç savaşa sürüklemek dahil hiçbir yoldan imtina etmeyeceğini göstermiş olan Erdoğan için bu seçimde oylarda bir artış olmayacağı çoktan netleşti. Erdoğan'ın seçimleri güvenlik riski nedeniyle bir yıl ertelemek için yetkisini kullanması ihtimal dahilinde. Kürtlerin Türkiye-Suriye sınırının her iki yakasındaki başarıları, akıllıca siyasi tercihleri ve kahramanca savaş manevraları, AKP ve Erdoğan'ı bir kırılma noktasına getirdi. Gerçek anlamda faşist bir polis devletine doğru mevcut gidişat bir şeyi gösteriyorsa, o da iktidardan düşmesinin iktidar dönemi kadar zalimane olacağı.

Devrim ısrarını sürdürürken bayatlamış sol dogmalardan kopmaya çalışan Kürtlerin sergilediği sebatan çok etkilendim. Milyonlarca insanı ilgilendiren bir toplumsal hareketin dönüşümü bir gecede gerçekleşmeyecektir, ancak devleti ve erkeğin kadın üzerindeki veya insanların insan olmayanlar üzerindeki egemenliği gibi diğer hiyerarşileri ortadan kaldırmayı amaçlayan yeni toplumsal ilişkileri ve yapıları uygulama başlamış durumdadır. Gözlemlerime göre, nesillerdir süren bu inatçı mücadele dünyanın en sekte bölgesini özerk işbirliği ve

dayanışma bölgelerine dönüştürme potansiyeline sahip. IŞİD ve Türk devletinden kurtulabildikleri ve kendi aşağıdan devrimlerini sürdürebildikleri sürece, dünyanın başka yerlerinde özgürlük için savaşan bizlere daha öğretecek çok şeyleri olacak.

Devletsiz bir demokrasi kurmak – Dilar Dirik

roarmag.org

“Birkaç yıl önce komünlere katılmak isteyip istemediğimizi sormak için insanlar evimize ilk geldiğinde onları taşla kovalamıştım,” diye gülüyor Büşra. Rojava’nın Tirbespiye’sinden, iki çocuk sahibi genç bir kadın olan Büşra, son derece muhafazakâr bir dini mezhebe mensup. Daha önce evden yalnız ayrılmasına hiç izin verilmezmiş ve gözleri dışında her yeri kapalı gezermiş.

“Artık kendi toplumumu aktif olarak şekillendiriyorum,” diyor gururla ve ışıltılı gülümseyerek. “İnsanlar sosyal meselelerin çözümünde yardım istemek için bana geliyorlar. Ama o zamanlar bana sorsaydınız, ‘konsey’ ne demek veya insanlar meclislerde ne yapar onu bile söyleyemezdim.”

Bugün dünyanın dört bir yanında insanlar varoluşlarına yeniden anlam kazandırmak, insan yaratıcılığının kendisini özgürlük olarak ifade etme arzusunu yansıtmak için alternatif özerk örgütlenme formlarına başvuruyorlar. Bu kolektifler, komünler, kooperatifler ve taban örgütlenmesi hareketleri; kapitalizmin, patriarkanın ve devletin saldırılarına karşı halkın öz savunma mekanizmaları olarak karakterize edilebilirler.

Öte yandan ötekileştirme ve marjinalleştirme ile yüz yüze kalan birçok yerli halk, kültür ve topluluk, kendi komünalist yaşam tarzlarını bugüne kadar korumuş durumdadır. Varoluşlarını kendilerini saran dünya düzenine karşı korumayı başarmış olmalarının çoğu zaman negatif bir şekilde, hep bir şeyin “eksikliğine” vurgu yapılarak açıklanması hayret verici. O eksik şey devlet. Günümüz tarihçiliğine hâkim pozitivist ve determinist eğilimler, bu gibi toplulukları olağan dışı, medenileşmemiş, geri olarak değerlendiriyorlar. Devlet medeniyet ve modernitenin kaçınılmaz bir sonucu; tarihin lineer ilerleyişinde doğal bir aşama sayılıyor.

“Modern” devrimci komünler ile doğal, organik topluluklar arasında bazı kalıtsal ve ontolojik farklılıklar olduğu kuşkusuz. İlk grup esasen kapitalist toplumların radikal çevrelerinde egemen sisteme karşı ayaklanmalar şeklinde gelişirken, ikincisi tam da ayakta kalmalarının doğası itibarıyla egemen güçlere tehdit arz ediyorlar. Fakat yine de, bu organik komünlerin, kendi bilinçli, amaca yönelik siyasetiyle metropolitan komünlerine karşıt bir şekilde, politik olmadıklarını söyleyemeyiz.

Kapitalist dünya düzenine karşı bu yüzlerce, belki de binlerce yıllık direnişler, aslında son derece radikal başkaldırı eylemleridir. Karakteristik özellikleri, doğal coğrafyaları veya aktif direnişleri nedeniyle küresel akımlardan görece etkilenmemiş olan bu gibi topluluklar için, komünal siyaset basitçe dünyanın doğal bir parçasıdır. Örneğin radikal bir toplumsal dönüşümün yaşanmakta olduğu Rojava’da bu yüzden birçok insan devrimlerine “doğamıza bir geri dönüş” veya “toplumsal etiğimizin geri kazanılması” diyorlar.

Tarih boyunca Kürtler her türden inkara, baskıya, yıkıma, soykırıma ve asimilasyona maruz bırakıldılar. Devletçi düzenden iki cephede dışlandılar: sadece kendi devletlerini kurmaktan mahrum bırakılmakla kalmadılar, aynı zamanda onları çevreleyen devlet mekanizmalarından da dışlandılar. Ancak devletsizlik deneyimi, onların bir topluluk algısının yanı sıra birçok

toplumsal etik ve değeri muhafaza etmesine de yardımcı oldu, özellikle de şehirlerden uzak kırsal ve dağlık köylerde.

Bugün, özellikle de Kürt-Alevi köyleri, toplumsal çatışmalara etiğe ve affetmeye dayalı topluluğun yararına ortak çözüm bulma süreçleri ve uzlaşma ritüelleri ile karakterize olmaktadır. Bu yaşam formu Kürdistan’da son derece yaygınken, komünal değerleri merkeze almış bir siyasi sistem kurma yönünde bilinçli yeni çabalar da var: bağrında komünle demokratik özerklik üzerinden inşa edilen Demokratik Konfederalizm sistemi.

ROJAVA’DA DEMOKRATİK KONFEDERALİZM

Kürdistan İşçi Partisi (PKK) birçok ulusal kurtuluş hareketi gibi, başlangıcında bağımsız bir devletin kurulmasının şiddete ve baskıya karşı çözüm olacağını düşünüyordu. Ancak Sovyetler Birliği’nin çökmesi ardından değişen dünya ile birlikte hareket, halen devlet iktidarının ele geçirilmesine çok fazla odaklı olan dönemin hâkim sosyalist siyasetinin eleştirisinin yanı sıra, temelli bir özeleştirici geliştirmeye başladı. 1990’ların sonuna doğru PKK, Abdullah Öcalan’ın liderliğinde, ulus devlete ve devlet sosyalizmine bir alternatifi ifade etmeye başladı.

İktidarın niteliği, geçerli ekonomik sistem ve ekolojik sorunların yanı sıra Kürdistan ve Ortadoğu tarihi üzerine çalıştıktan sonra Öcalan, insanlığın “özgürlük sorununun” sebebinin devletsizlik değil, devletin ortaya çıkması olduğu sonucuna vardı. Patriarka, kapitalizm ve ulus devletin bir sentezi olarak 5000 yıla yayılan bir zaman zarfında kendisini tüm yeryüzünde kurumsallaştırmış olan sistemin hakimiyetini yıkmaya dönük bir girişimin ardından bu alternatif paradigma tam zıddına dayanıyor: kadın özgürlüğü, ekoloji ve tabandan demokrasi.

Demokratik konfederalizm, farklı halkların, öncülüğünü kadınlar ile gençlerin yaptığı sosyal, siyasal ve ekonomik özyönetimi modeli. Demokrasiye tek başına bir amaçtan ziyade bir metot olarak yaklaşarak, halkın iradesini pratikte hayata geçirmeye çalışıyor. Bu devletsiz bir demokrasi.

Bilinçli bir siyasal sistem kurmak için yeni normatif yapılar önerirken, Demokratik Konfederalizm aynı zamanda, Kürdistan ve ötesindeki topluluklarda halen varlığını sürdüren bin yıllık toplumsal örgütlenme formlarından da faydalanan. Bu model çağdaş tasavvurumuzun dışında görünebilir ama gerçekte bölgedeki farklı halklar arasındaki kurtuluş arzusu ile güçlü bir uyum içinde. Sistem Bakur’da (Kuzey Kürdistan) Türk devletinin baskısı altındaki sınırlılıklar dahilinde yıllardır uygulanmış olsa da, Demokratik Konfederalizm’i hayata geçirmek için tarihsel fırsatın ortaya çıktığı yer Rojava (Batı Kürdistan) oldu.

Sistemin bağrında “demokratik özerklik” yer alıyor: halk kendisini doğrudan komünler şeklinde örgütlüyor ve konseyler kuruyor. Rojava’da bu süreç Tev-Dem, Demokratik Toplum Hareketi üzerinden yürüyor. Komün bilinçli öz-örgütlenmeli mahallelerden oluşuyor ve demokrasi pratiğinin en temel ve radikal yönünü teşkil ediyor. Barış ve adalet, ekonomi, güvenlik, eğitim, kadın, genç ve sosyal hizmetleri gibi farklı meseleler üzerine çalışan komiteleri var.

Komünler seçilmiş delegelerini konseylere gönderiyorlar. Köy konseyleri delegeleri kasabalara, kasaba konseyleri delegelerini şehirlere gönderiyor. Komünlerin her biri özerk ama koordinasyon ve ortak ilkelerin korunması amaçlı konfederal bir yapı üzerinden

birbirlerine bağılılar. Sorunlar sadece tabanda çözülemediklerinde veya alt seviyedeki konseylerin kapsamlarını aşan sorunlara bir sonraki seviyeye havale ediliyorlar. “Üst” konseyler “alt” konseyler karşısında sorumlular ve eylem ve kararlarını rapor ediyorlar.

Komünler sorun çözme ve gündelik yaşamın örgütlenme alanlarıken konseyler eşgüdüm ve koordinasyon için plan ve politikalar oluşturuyorlar. Devrimin başlangıcında ve yeni özgürleştirilen alanlarda, meclisler önce halk konseylerini kurmak zorunda kaldılar ve ancak o şekilde komünler şeklinde daha merkezsiz taban örgütlenmesi yapıları geliştirmeye başlayabildiler.

Komünler, toplumsal meseleleri nasıl çözeceğini kavrayan ve gündelik öz-yönetişimi bürokratik elitlere havale etmek yerine ortak bir sorumluluk olarak üstlenen bilinçli bireylerden oluşan “moral-politik” bir toplum doğrultusunda çalışıyorlar. Bunların tümü, zorlama ve kanuni yükümlülük yerine halkın gönüllü ve özgür katılımına dayanıyor.

Kısa bir zaman zarfında toplumun bilinçlendirilmesi elbette zor, özellikle de savaş koşulları, ambargo, içselleştirilmiş anlayışlar ve tarihsel despotik yapıların izlerinin derin şekilde kurumsallaştığı ve gücün kötüye kullanılmasına ve apolitik zihniyetlere yol açabildiği durumda. Öz-örgütlenme pratikte bilinçli bir toplumu kendi yaşam alanlarında harekete geçirerek yeniden üretirken, akademiler üzerinden organize edilen alternatif eğitim sistemi de sağlıklı bir sosyal anlayışın yükselmesine hizmet etmeyi amaçlıyor.

Kadınlar ve gençler özerk örgütleniyorlar ve doğallığında demokrasiye daha çok, hiyerarşiye daha az eğilimli olan sosyal dinamikleri ifade ediyorlar. Kendilerini demokratik özerklik modelinin “solunda” konumlandırıyorlar ve yeni bilgi üretimi ve yeniden üretim formları formüle ediyorlar.

Bugün Kürt özgürlük hareketi iktidarı Kandil’den Kamışlı’ya ve Paris’e dek bir kadın ile bir erkek arasında bölüştürüyor. Eşbaşkanlık ilkesinin arkasındaki düşünce, hem sembolik hem de pratik: hem iktidarı merkezsizleştiriyor ve konsensüs oluşturmayı teşvik ediyor hem de kadın ile erkek arasındaki uyumu sembolize ediyor. Erkek eşbaşkan herkesin oyuyla seçilirken kadın eşbaşkanı yalnızca kadınlar seçiyor. Kadınlar daha güçlü, ideolojik olarak daha bilinçli kendi yapılarını, özerk kadın komünlerinden başlayarak bir kadın konfederasyonu doğrultusunda örgütleniyorlar.

DEMOKRATİK ULUS İLKESİ

Öcalan tarafından ifade edilen bir başka önemli ilke ise “demokratik ulus.” Kendisini şoven bir mit üzerinden meşrulaştıran ulus devletin tekçi doktrininin aksine, bu kavram ortak toplum sözleşmesine ve cinsiyet eşitliği gibi temel etik prensiplere dayalı bir toplum öngörüyor. Dolayısıyla, tüm bireyler ve gruplar, etnik, dini, dilsel, cinsel, entelektüel kimlikler ve eğilimler kendilerini özgür şekilde ifade edebiliyor ve demokratikleşmesini güvence altına alacak şekilde bu genişlemeci, etik temelli ulusa çeşitlilik katıyorlar. Farklı gruplar ve kesimler aynı zamanda kendilerini içeriden demokratikleştirmekle de yükümlü.

Rojava’da Kürtler, Araplar, Süryani Hristiyanlar, Ermeniler, Türkmenler ve Çeçenler birlikte yeni bir hayat yaratmaya çalışıyorlar. Sınırın öte yakasındaki Halkların Demokratik Partisi HDP projesinin altında da aynı mantık var. HDP Mezopotamya ve Anadolu’nun tüm topluluklarını demokratik bir ulusta “özgür birliktelik” çatısı altında birleştirdi.

Milletvekilleri arasında Kürtler, Türkler, Ermeniler, Araplar, Süryaniler, Müslümanlar, Aleviler, Hristiyanlar ve Ezidiler var: Türk parlamentosundaki diğer tüm partilerden daha büyük bir çeşitlilik. Ulus devlet ideolojisinin tekçiliğinin aksine, demokratik ulus kavramı farklı halkların ideolojik özsavunma mekanizması olarak işlev görüyor.

Rojava devrimine birçok farklı topluluk aktif bir şekilde katılıyor olmasına rağmen, eskiye dayanan anlaşmazlıklar halen sürüyor. Arapların bütün kabile konfederasyonları tek taraflı olarak yönetime desteklerini ifade etmiş durumdadır ancak bazı kesimlerde Araplar kuşklarını koruyorlar. Gizli servis belgeleri ta 1960'ların başında Suriye'nin BAAS partisinin özellikle de Cizire'de farklı toplulukları birbirlerine karşı kışkırtmak için incelikli planlar yaptığını ortaya çıkardı. Eskiden gelen gerilimlerin üstüne, dış güçler de farklı topluluklar arasındaki anlaşmazlıkları körüklüyorlar ve kendi amaçları için kullanıyorlar. Suriye'nin ve daha genel olarak da Ortadoğu'nun farklı etnik ve dini grupları arasında oluşturulan birlik bölgede böl-yönet taktiğini daha zor hale getirecektir.

Rojava yönetiminin Arap bir üyesi bu demokratik modelin bölgede ve ötesinde kurulu ve yeni oluşmuş siyasi grupların desteğine neden bu kadar az güvendiğini şöyle açıklıyor.

Üç kantonumuzdaki demokratik özerklik sistemi tüm dünyayı sarsıyor ve canını sıkıyor çünkü kapitalist sistem ne kadar öyle iddia ederse etsin, Ortadoğu için özgürlük ve demokrasi istemiyor. Bu yüzden herkes Rojava'ya saldırıyor. Esad ve İslam Devleti yönetimi altında Suriye Arap Cumhuriyeti'nde örneklenen farklı devlet biçimleri aynı madalyonun iki yüzü çünkü bölgemizin farklılıklar mozaiğini inkâr ediyor ve yıkıyorlar. Ancak Suriye'nin geri kalan yerlerinden giderek daha fazla sayıda Arap Rojava'ya gelip demokratik özerkliği öğreniyor çünkü burada bir özgürlük perspektifi görüyorlar.

ALTERNATİF BİR EKONOMİK VE SİYASİ VİZYON

Etkili öz-örgütlenme, kendi gücüne dayanmayı zorunlu kılan ve bu sayede yaratıcılığı tetikleyen ambargonun da bir miktar etkisiyle, Rojava'yı içsel kapitalist zihniyet veya dış sömürü eliyle ekonomik olarak yozlaşmaktan korudu. Yine de devrimci değerleri savaşın ötesinde savunmak için, yoksullaşmış, travmatize olmuş ve zulüm görmüş bir nüfusu ayakta tutabilecek adil, ekolojik ve feminist bir ekonomiye dayanan ince ayarlı bir ekonomik vizyon da gerekiyor.

Kooperatifleri takmayan zengin insanları otoriterlikle suçlanmayacak bir şekilde nasıl dahil edebiliriz? Savaşın ve bir hayatta kalma ekonomisinin aciliyeti içinde, kurtuluşçu ve özgürlükçü ilkeleri nasıl işler kılacağız? Adil ve devrimci bir kaynaşma sağlarken ekonomiyi nasıl merkezsizleştireceğiz? Rojava'daki insanlar için cevap eğitim.

Rimelan'daki İhtar kadın akademisinde bir kadın, Sakine Cansız ve Rosa Luxemburg gibi kadınların posterleri ile süslenmiş bir odada kadınlara "Ekoloji sizin için ne anlama geliyor?" diye soruyor. Ellerinde ve yüzünde geleneksel dövme olan yaşlı bir kadın cevap veriyor: "Benim için anne olmak ekolojik olmak demek. Toplulukla ve doğayla uyum içinde yaşamak demek. Bu uyumun nasıl sağlanacağını ve örgütleneceğini en iyi anneler bilir." Rojava'nın harika ilkelere ve niyetlere sahip olmak ve fedakarlığı ile bu idealleri hayata geçirebilecek koşullardan sık sık mahrum olması durumu arasındaki ikilemi belki de en iyi ekoloji meselesi gösteriyor. Çok aşikâr sebeplerle, hayatta kalmak çoğu zaman çevrecilikten daha önce geliyor.

En azından şu an için, Rojava'nın demokratik özyönetiminin bir yandan devrimci ve ekolojik ilkeleri belirleyip bunları savaş ve reel politika içinde dikkatlice yönlendirirken diğer yandan taban hareketinin halkı aşağıdan örgütlediği ikili bir geçiş sürecinde olduğumuzu söylemek mümkün. Kanton seviyesinde özellikle de dış politika meselelerinde merkezîyetçi veya en azından devrimci olmayan pratikler bir ölçüde kaçınılmaz, özellikle de Rojava siyasi ve ekonomik olarak iki arada bir derede olduğundan. İnsanların "Rojava devrimi"nden söz ederken genellikle bahsettikleri tabandan yükselen demokratik özerklik sistemi.

Taban örgütlenmesinin en çok da komünlerdeki merkezîleştirici dinamiği, kantonlar içinde bir iç muhalefet işlevi dahi görüyor ve karmaşık siyasi coğrafyaları nedeniyle—içindeki devrimci olmayan partiler ve gruplar nedeniyle daha da sınırlandırılan—iktidarın yoğunlaştırılmasına meyil edebilen kantonların demokratikleşmesini sağlıyor (yine de şu anki durumlarıyla kantonlar olağan devletlerden çok çok daha merkezîsiz ve demokratik).

Halk iradesinin ifadesini bulduğu mekanizmaların kendisinden çok daha önemli olan ise, halkın kendisi için demokratik özerkliğin ne anlam ifade ettiği. Ben "radikal demokrasi"yi tanımlayacak olsam, aklıma özellikle işçi sınıfından insanlar, kendilerini komünlerde örgütleyen ve politikanın hayatla buluşmasını sağlayan, kimi zaman okuması yazması dahi olmayan mahallelerdeki kadınlar gelir. Çocukların kahkahası ve oyunları, gıdaklayan tavuklar, yayılan plastik sandalyeler, elektrik verilecek saatlerin kararlaştırıldığı ve mahalleliler arasındaki sorunlar çözüldüğü sahnelerin melodisini oluşturuyor. Yapıların kırsal alanlarda ve küçük mahallelerde, insanları dahil etmek için daha çok çabanın gerektiği büyük ve karmaşık şehirlerdekinden daha iyi işlediği de unutulmamalı. Burada iktidar daha önce hiçbir şeyleri olmamış ve şimdi kendi tarihlerini yazan insanlara ait.

Yaşlı bir Ezidi kadın kadın hareketi Yekîtiya Star'ın merkezinde bana "Sebzelerimizi görmek ister misin?" diye soruyor. Yeni sistemi anlatmakla pek ilgilenmiyor gibi görünüyor ama meyvelerini göstermek için can atıyor. Bir kadın kooperatifinin arka bahçede yetiştirdiği lezzetli domatesleri yerken Rojava'da gündelik hayatın geçirdiği dönüşümler üzerine sohbetimize devam ediyoruz.

Rojava'da kendi kaderini tayin hakkı burada ve şimdi, gündelik pratikte gerçekleşiyor. Daha önce tamamen marjinalleştirilmiş, görünmez ve duyulmaz kılınmış Kadife gibi binlerce kadın artık lider konumdadır ve toplumu şekillendiriyorlar. Bugün, sabahları onlarca yıldır devlet tarafından sömürgeleştirilmiş olan topraktan domateslerini ilk kez kendi başlarına toplayabilirken, öğleden sonra halk mahkemesinde yargıçlık yapabiliyorlar.

Birçok aile kendisini artık tamamen devrime adanmış; özellikle de sevdiklerini kaybedenler. Birçok aile evi, yavaş yavaş nüfusun ihtiyaçlarını koordine eden halk evi ("mala gel") olarak hizmet vermeye başlıyor: insanlar çocuklarını alıp eleştirmek veya tartışmak ya da yeni hayatlarını nasıl iyileştirebilecekleri konusunda önerilerde bulunmak için birbirlerinin evlerine gidiyorlar. Yemek masasında konuşulan konular değişiyor. Sosyal sorunlar gerçekten de sosyalleşiyor, herkesin sorumluluğu haline geliyor. Topluluğun her üyesi bir lider haline geliyor.

Toplumsal karar almanın makam odalarından yavaş yavaş gündelik hayat alanlarına geçişi yeni bir moral-politik toplumun inşası çabalarının meyvesi. Gelişmiş kapitalist ülkelerden insanlar için insanın kendi hayatından bu doğrudan sorumlu olma hali kimi zaman ürkütücü gelebilir, özellikle de adalet, eğitim ve güvenlik gibi önemli meseleler anonim devlet aparatlarına teslim edilmekten ziyade artık halkın kendi elindeyken.

Komün'ün Direniş Mirası

Bir akşam, bir zamanlar Hurriler'in 6000 yıllık antik başkenti Urkeş'e ev sahipliği yapmış olan Tell Mozan yakınında otuyorum. Hemen ötede yüz yıllık bile olmayan Suriye ve Türkiye sınırı var. Kobane'nin kadın komutanlarından biri olan Meryem ile çay içerken sınırın öte yakasında, Kuzey Kürdistan'daki Mardin şehrinin ışıklarını izliyoruz.

“Topluluk adına, ezilenler, tüm kadınlar adına, tarihin yazılmamış sayfaları için savaşıyoruz,” diyor. Meryem gençliğinde, 1980'lerde Rojava'ya gelen Abdullah Öcalan ile tanışan birçok kadından biri. Binlerce kadın gibi o da kendi hayatının da ötesinde bir adalet arayışında, bir gün aynı zamanda hem binlerce “namus” cinayetinin yaşandığı hem de binlerce tanrıçaya ev sahipliği yapmış bu bölgede bir özgürlük savaşçısı olmaya karar vermiş.

Dünyanın dört bir yanından sistem karşıtı hareketleri Kobane'deki tarihi direnişe çeken şey belki de birçok açıdan kasabanın savunmasının insanlık mücadelesinin binlerce yıllık bir damarını yansıtmasıydı; farklı bir dünyaya dair kolektif tahayyüllerde yankısını bulan evrensel özellikler taşımasıydı. Paris Komünü, Stalingrad Muharebesi, İspanya İç Savaşı ve neredeyse efsaneleşmiş diğer halk direnişi örnekleriyle birçok benzetme yapıldı.

Birçok hiyerarşik mekanizma ilk kez Sümer'in zigguratlarında, antik Mezopotamya'nın devasa tapınak yapılarında kurumsallaşmaya başladı: patriarka, devlet, kölelik, daimî ordu ve özel mülkiyet—sınıflı toplumun başlangıcı. Bu çağ, kadınların toplumsal statülerini yitirmeleri ve özellikle de bilgi üzerinde tekel oluşturan erkek rahiple birlikte egemen erkekliğin ortaya çıkışı ile karakterize olan derin bir toplumsal yarılma getirdi. Ama bu, tam olarak “anneye dönüş” anlamına gelen “amargi”nin, özgürlük anlamına gelen ilk sözcük olarak MÖ 2300 yakınlarında ortaya çıktığı yer aynı zamanda.

Öcalan iki ayrı medeniyet görüşünü ortaya atıyor: Neolitik Çağ'ın sonuna doğru antik Sümer'de hiyerarşik yapıların ortaya çıkışıyla hiyerarşiye, şiddete, boyun eğdirmeye ve tekçiliğe dayalı bir medeniyet geliştiğini öne sürüyor—“ana akım” veya “hakim medeniyet.” Bunun aksine, “demokratik medeniyet” olarak adlandırdığı şey, marjinalleştirilmiş, ezilmiş, yoksullaştırılmış ve dışlanmışların, özellikle de kadınların tarihsel mücadelelerini temsil ediyor. Demokratik Konfederalizm bu nedenle bu asırlık demokratik medeniyetin siyasi bir ürünü ve tezahürü.

Bu dolayında, ortaya çıkardığı demokratik özerklik modeli, yalnızca bölgenin travmatik çatışmalarına barışçıl ve adil bir çözüm için umut vaat eden bir perspektif değil; Rojava devriminin ortaya çıkışı aynı zamanda, birçok açıdan, demokratik özerkliğin aslında kurtuluşun tek yolu olabileceğini de gösteriyor. Bu bakımdan, devrimci komün tarihsel bir miras, yerkürenin dört bir yanında demokrasi güçlerinin kolektif hafızasının bir kaynağı ve devlet sistemine karşı bilinçli bir öz savunma mekanizması. Binyıllık bir mirası taşıyor ve bugün yeni yollardan ifadesini buluyor.

Tarihin ilk özgürlük savaşçılarından Paris Komünü'ne, Zapatista ayaklanmasından Rojava'daki özgürlük meydanlarına kadar insanlık direnişinin tarihsel momentlerini başka bir dünya arzusu ile birleştiren şey, hayal etme cüretinin kırılmaz gücü. Ezilmenin kader olmadığına inanma cesareti. İnsanlığın kendisini özgür kılmak için antik arzusunun ifadesi.

Bijî komunên me! Vive la commune!

Roja'da IŞİD'e karşı savaşı anarşistler – Seth Harp

[Rolling Stone](#)

Çeviri: Serap Güneş & Taner Fırat

İlk muharebesine katılacağı sabah, Brace Belden soğuğa uygun giyinmemişti ve seyahat ishalinden halsiz düşmüştü. Dahil olduğu Kürt milis birliği Suriye'de Rakka'nın 30 mil uzağındaki IŞİD cephe hattında kamp kurmuştu. Savaşçılar, tütün haricindeki tek konforları olan çayın kaynadığı kamp ateşinin etrafında dikiliyorlardı. “Hayatımda hiç o kadar pis olmamıştım,” diyor Belden. Yola çıkma vakitleri geldiğinde Kalaşnikofuna şarjörünü taktı ve zırhı hurda metal ve betondan, tank ve kamyon parçaları bir araya getirilerek yapılmış eğreti muharebe aracına tırmandı. Belden, paslı kabinin içinde bir selfie çekti ve “Bu ucube taksi kokuyor be” yazısıyla paylaştı.

Milislerin geri kalanı minivanlara, çöp arabalarına ve buldozernere doluşup IŞİD'in güneyde üç yıldan uzun süredir elinde tuttuğu bölgeye doğru yola çıktılar. Belden, kalkan tozun görüşü engellediği kuru arazide, çölden Kürt birliğine doğru hızla gelen patlayıcı yüklü bir aracı fark ettiğinde makineli tüfeğin başındaydı. O daha ateş etme fırsatı bulmadan bir Amerikan savaş uçağı gökyüzünde belirdi ve aracın olduğu yerde, millerce genişlikte alanı sarsan bir patlama oldu.

6 Kasım 2016'ydı tarih. YPG olarak bilinen (Halk Savunma Birlikleri'nin Kürtçe kısaltması) Kürt milisler, IŞİD'in merkezi olan Rakka'yı kurtarmak için büyük bir saldırı başlatmıştı. YPG, ABD hava gücü tarafından destekleniyor ve Arap ve Süryani milislerin bir koalisyonu ile omuz omuza savaşıyordu. Safları içinde, çok az haber olsa da, Avrupa ve Amerika'dan gelmiş solcu, anarşist ve komünistlerden oluşan 75 kişilik bir grup da vardı. Belden bunlardan biriydi. Massachusetts büyüklüğünde bir sosyalist bölgeyi savunmak için savaşmak amacıyla gelmişti.

27 yaşında olan Belden, Ekim ayında Suriye'ye varmasından kısa bir süre sonra cepheden fotoğraflar paylaşmaya başladı Twitter'da. Yaygın şekilde paylaşılan ilk fotoğrafta, gözlerinde Buddy Holly gözlüğü, ağzının kenarında sigara, bir elinde sokak köpeği, diğerinde keskin nişancı tüfeği ile, YPG üniforması içinde çömelmiş. “Celine'in sözlerini az değiştirirsek,” yazmış, “içerdeysen içindesindir.” O zamandan bu yana PissPigGranddad hesabında 19.000 (şu an 24 bin kadar, ÇN) takipçiye ulaştı ve solcu sövüp saymalar ile küfürlü erkek mizahının bir karışımıyla internet alemini şaşırtmaya devam ediyor. “PKK'ye ‘n'oldu bizim maaşlar’ demek için Kandil Dağı'na gidiyoruz” gibi tweet'leri, “Kuzuları olan adamı bıraktılar, akşam yemeğinde boku yedik” gibileri takip ediyor.

Belden'in YPG'ye katılmadan önce hiçbir askeri deneyimi yoktu. San Francisco'da çiçekçilik yaparak geçiniyordu. Ondan önce kendisini bir lümpen proleter olarak tanımlıyor, serseri bir punk ve eroin alışkanlığı olan bir adi suçlu, öyle ki rehabilitasyonda başlamış Marx-Lenin okumaya. Bu alışkanlığından kurtulduğunda solculara katılmış, kiracı hakları için yürüyüşlere gitmiş, zorla tahliyeleri engellemeye çalışmış, polis şiddetini protesto etmiş. Ortadoğu'ya gitmeye hazırlanırken kız arkadaşı onun insani yardım organizasyonuna katılacağını

sanıyormuş. “Pek memnun olmadı tabi” diyor Belden, YPG ile birlikte savaşmayı planladığını öğrenince.

Rakka saldırısının ilk aşaması, Rakka’nın 17 mil kuzeyinde, 10.000 kişinin yaşadığı bir uydu köy olan Tel Saman’ı alma misyonuydu. “Yarım çember şeklinde kuşatana dek Tel Saman’ı zorladık,” diyor, “sonra da bombardımanla canlarını çıkardık.” Kürt hatlarının ardına sığınmak isteyen mülteciler akın etmiş. “Yüzlerce sivil tek sıra halinde günlerce gelmeyi sürdürdü,” diyor. Gece, yeni almış oldukları binalarda nereye buldularsa orda kalmışlar, acımasız soğukta, çatılarda kamp kurmuşlar. “İlk hafta çok fenaydı,” diyor. Amerikalı bir başka gönüllünün üvey annesi, karınları tok, sırtları pek mi diye mesaj yazıp duruyormuş.

Rakka’ya yürüyüş iki haftadan sonra duracak kadar yavaşlamış çünkü YPG kurtardığı köylerde kontrolünü güçlendirmek istiyormuş. YPG Suriye’nin Rojava denilen kuzeyinde 4 milyon insanın yaşadığı bir bölgeyi kontrol ediyor. Motivasyonu yüksek on binlerce savaşçısı beş yıldır IŞİD ile savaşıyor. Son iki yıldır Fransız ve Amerikan savaş uçakları, onların kara manevralarını hava saldırıları ile destekliyorlar ve bu sayede IŞİD ana yollardan ve açık çölden tekrar güçlü olduğu Musul ve Rakka’daki kent merkezlerine çekilmek zorunda kalıyor. Şu an ise Kürtler iki kentin de kapılarına dayanmış durumdalar.

Ama YPG tipik bir etnik veya mezhepsel fraksiyon değil. Savaşçıları, bir zamanlar komünist olan ama artık Noam Chomsky veya Occupy Wall Street aktivistlerinininki gibi bir tür seküler, feminist, anarko-liberterliği benimsemiş tutsak gerilla liderine bağlılar. Kürtler bu idealleri Rojava’da hayata geçiriyorlar ve bu deneyim, YPG’nin IŞİD’i yenip anarşist bir kolektif – İslami köktencilığe ve kapitalist moderniteye eşit ölçüde karşı olan bir “devletsiz demokrasi” – kurmasına yardım etmeye gelen Belden gibi neredeyse her kıtadan solcu enternasyonalisti kendine çekiyor. Adına Rojava Devrimi diyorlar ve sizi de çağırıyorlar.

YPG’ye katılmak isteyen yabancılar, Irak’ın Süleymaniye şehrine gitmek için şifreli bir e-postayla alıyorlar izlemeleri gereken güzergahı. Bu şehir Rojava Devrimi’ne sempati besleyen sosyalist bir muhalefet partisinin kontrolünde. Gönüllüler hoş karşılanırsa da YPG’ye ulaşmak kolay değil. Tam güneyinde IŞİD var. Batısında Özgür Suriye Ordusu var; El Kaide’ye bağlı Nusra Cephesi’nin hakimiyetindeki dağınık bir savaş lortları ve paralı askerler koalisyonu. Kuzeyinde Türkiye var; Kürt bağımsızlığının baş düşmanı; muhafazakâr, İslamcı hükümeti YPG’yi bombalıyor. Doğusunda Irak Kürdistan’ı Bölgesel Yönetimi var; askeri gücü Peşmerge yıllardır gönüllülerin Suriye’ye geçişine izin veriyordu ama son birkaç yıldır Türkiye’nin baskısıyla KRG Dicle üzerindeki tek köprüyü de kapattı ve Rojava’ya mutlak abluka uyguluyor.

Benim görevim Rojava’ya girmek ve savaşa katılan Batılı solcularla ilgili haber yapmaktı. Adamlarından dördüne beni ablukadan askermişim gibi geçirmeleri talimatını veren bir Peşmerge generaliyle buluşmak için Süleymaniye’den Kerkük’e gittim. Bir dizi bölgesel kontrol noktasından geçtik ve Kürdistan İşçi Partisi PKK’nin kontrolündeki bir yasak bölge olan Sincar Dağı’nın eteklerindeki tepelik bir bölgede her yanı dökülen bir gerilla kampına ulaştık. İnsanın gözünü yaşartacak derecede sigara dumanıyla dolu pis bir mutfakta, PKK militanları bana geç kapitalizmin krizini ve Amerikan medyasının kadınları cinsel sömürsünü anlatırken, büzüşmüş vaziyette soğuk bir gece geçirdim.

Bölgedeki silahlı fraksiyonların tümü içinde Rojava Devrimi’ni anlamak için en kritik olanı PKK. 1978’den başlayarak Türk devletine karşı komünist bir ayaklanma yürütmüş ve 1997’de ABD tarafından terör örgütü listesine alınmış. İki yıl sonra Türk güvenlik güçleri partinin

kurucusu Abdullah Öcalan'ı yakalamış. Bir ada hapishanesinde müebbet hapis yatan Öcalan siyasal bir dönüşüm geçirmiş. Marx ve Lenin'i bırakıp anarşizm, feminizm ve ekoloji üzerine, özellikle de Bernie Sanders ile Vermont'ta ahablık etmiş liberter bir sosyalist olan Murray Bookchin'in kitaplarını okumaya başlamış.

2011'de Öcalan, mahalle meclislerinde gönüllü katılıma dayanan, kadınların eşitliğine özel bir önem atfeden Atina tarzı bir doğrudan demokrasiyi anlattığı "Demokratik Konfederalizm" diye bir kitapçık yazıyor. Resmi bir devlet içermeyen bu 47 sayfalık toplum taslağı, Beşar Esad rejimi 2012'de Suriye'nin kuzeyinden güçlerini geri çekerek PKK ile müttefik ve Öcalan'a bağlı yereldeki Kürt milislerin kontrolü devralmasına izin vermeseydi belki de hiç dikkat çekmeyecekti. Suriyeli Kürtler, YPG'nin koruması altında Rojava'nın özerkliğini ilan ettiler ve Öcalan'ın "Demokratik Konfederalizmine" dayalı bir anayasa benimsediler. İspanya İç Savaşı'ndan bu yana ilk kez, anarşistler ülke büyüklüğünde bir bölgeyi kontrol ediyordu ve Rojava kısa zamanda enternasyonal solun meşhur davası haline geldi.

Aralarında ikisi de kamuflaj üniforması giymiş, birinin bir gözü bantlı, diğerinin bir kolu yaralı 16 ve 18 yaşlarındaki iki Ezidi kızın da olduğu savaşçılarla dolu bir minivan içinde Sincar Dağı'ndan Rakka cephesine gittim. 2014 Ağustos'unda IŞİD binlerce Ezidi Kürdü Irak'ın Sincar bölgesinde katletti ve kadınları Rakka'nın köle pazarına sürdü. Kaçıp kurtulabilenler Sincar Dağı'na sığındı, burada Başkan Obama IŞİD'e karşı ilk Amerikan hava saldırılarının emrini verene dek kuşatma altında kaldılar. Bu sayede Ezidiler Rojava'ya kaçabildi. Ezidi kızlara nasıl yaralandıklarını sordum, bana aptalmışım gibi baktılar. "DAİŞ" dedi büyük olanı, IŞİD'in Arapça kısaltmasını kullanarak.

Suriye sınırının hemen öte yanında, tepelik bir alandaki YPG üssüne vardık. Milisler kamp ateşleri etrafından toplanmıştı ve ortada bir komutan yok gibiydi. Anarşist ideolojisine uygun şekilde, YPG gevşek şekilde örgütlenmiş, rütbelere yok; herkesin birbirine hitap şekli cinsiyetsiz hevalê kelimesi, yani arkadaş. Liderlerini doğrudan seçiyorlar ve bir general bile kendi elbiselerini kendi yıkamak ve sırası gelince yemek pişirmek zorunda. Tamamı kadınlardan oluşan bir tugayı var, Kadın Savunma Birlikleri ya da YPJ ve tüm komuta kademeleri YPG'den bir erkek ve YPJ'den bir kadından oluşuyor. Askerleri hafif silahlar taşıyor ve muharebeye bedenlerini koruyan zırhlar veya kasklar, hatta botlar bile olmadan giriyorlar, sadece spor ayakkabılar ve Kalaşnikoflarla. Rojava'ya özgü siyah çiçekli eşarplar takıyorlar ki kadınlarla dayanışma içinde, erkekler de benimsemiş bunu.

Radikal ideolojisine ve yasadışı PKK ile bağlantısına rağmen, YPG, ABD ordusu ile etkili bir ittifak kurabilmiş (Trump yönetimi bunu bitirme niyetinde olduğu sinyali verince de). Şu an itibarıyla YPG ile birlikte savaşmakta olan, taktik tavsiyeler veren, hava saldırıları için haber gönderen ve patlayıcıları etkisiz hale getiren 500'den fazla Amerikan komandosu var. Suriye'ye vardığım 24 Kasım günü ismen bildiğim Ayn İssa diye bir kasabada, patlayıcı imha teknisyeni bir donanma askeri öldürüldü. Rakka'ya yakın, Sincar'ın 150 mil uzağındaydı. Belden'la buluşmak için oraya gidiyordum.

Rojava'ya gelen tüm gönüllüler, dört betonarme binadan oluşan, akan suyu, kesilip duran elektriği ve bir çamaşır asma ipi olan, patates tarlasına sahip, Akademi denilen bir yerde bir aylık eğitim alıyorlar. Ziyaretim sırasında çoğu Alman ve İtalyan bir düzine acemi askerle tanıştım ama iki Amerikalı, bir İngiliz, bir Finlandiyalı, bir Basklı ve Hong Kong'dan gelmiş bir Tibet vatandaşı da vardı. Barakalarda sırt çantaları ve tüfekleri köşede, bir odada beş kişi yer yatakları üzerinde uyuyorlardı. Şafakta elde Kalaşnikoflar koşuya çıkıyorlardı. Günün geri kalanında silah eğitimi alıyor, anarko feminist ideolojiyi ve gündelik Kürtçeyi öğreniyorlardı.

Birçoğu muharip olan eğitimliler, yaz güneşinde birkaç saat dinlenmek için sigara ve çay içmekten başka yapacak şeyleri olmadan etrafta takılıyorlardı. Bunlardan biri Karim Franceschi; bıyıklı, 27 yaşında bir İtalyan. Rojava'ya gelen ilk solculardan. 2014 Eylül'ünde Türkiye sınırının çoğunu IŞİD kontrol ediyormuş. Bir tek Kobanê kalmış direnen ve IŞİD en deneyimli yabancı savaşçıları göndermiş burayı ele geçirmek için. 2014 Ekim'inde Franceschi ve bir grup İtalyan komünist, bir çeşit tıbbi görevle gönüllü olmak için sürgündeki Kobanê'li yetkililerle görüşmüşler. "Çok umutsuz durumdaydılar," diyor Franceschi. "İlaç düşünecek halleri yoktu, savaşacak insan arıyorlardı. Hayır diyemedim."

Franceschi'nin geçmişi karışık, ancak bir Mao rozeti takmış, bir Bitcoin serveti var ve Arapça ve Kürtçe de dahil yedi dil biliyor. Hiçbir askeri deneyimi olmaksızın, Kürt savunmacıların kendilerinden muhtemelen beş kat daha kalabalık bir kuvvete karşı savaştığı cephe hattına yollanmış. "Deli gibi korkmuştum" diyor. "Orada IŞİD'in en manyak savaşçıları olan Çeçenlerin olduğunu biliyordum. Gece telsizden, Arapçadan çok Rusça konuştuklarını duyduk". Sonraki üç ay boyunca, iki saatten fazla aralıksız uyuduğu hiç olmamış. Franceschi, "Şanslıydım. Nasıl savaşacağımı öğrenmeye yetecek kadar hayatta kalabildim. IŞİD, şehri enkaza dönüştürerek taktik bir hata yapmıştı çünkü bu, savaşçıların ele geçirdikleri tanklardan çıkıp yaya hareket etmek zorunda kalmasına sebep oldu. Gerçek muharebe işte o zaman başladı," diyor.

Tümü de solcu daha fazla yabancı geldi ve bir keskin nişancı birliği oluşturdular. Franceschi, Kobanê'de İspanyol bir anarşist, İngiliz bir Kürt ve YPG saflarında yaşamını yitirdiği bilinen ilk Amerikalı olan Keith Broomfield ile birlikte çekilmiş bir fotoğrafını gösteriyor ve "İlk enternasyonalist takım buydu. O süreçte birçok yoldaşımız şehit düştü" diyor. "Çok fazla şiddet vardı. Ancak inanın bana, samimiyet de çok fazlaydı. Bulduğunuz muhabbet ve sıkı dostluk, bir şeyler için savaştığınızı ve doğru yerde olduğunuzu bilmenizi sağlıyordu. Rütbeler yoktu. Komutanınıza gidip ensesine tokat atabilir ve bir sigara isteyebilirdiniz. Bu muhteşimdi. Orada en iyi arkadaşlarımı kaybetmiş olsam da hayatımın en iyi zamanlarını yaşadım."

Franceschi, Rakka operasyonu için Suriye'ye dönmüş. Bu, onun oraya yıllar içindeki üçüncü seyahati ancak uluslararası katılım konusunda hayal kırıklığına uğramış. İspanya İç Savaşı süresince, faşistlere karşı anarşistler ve komünistlerle birlikte 60 bin civarında yabancı savaşmıştı. Franceschi, "IŞİD'in Ortadoğu'dan on binlerce, Avrupa'dan binlerce katılımcısı varken Batılı gönüllüler aslında şaka gibi. Bu durum kendimize dair bize ne anlatıyor?" diyor.

Güneş, petrol kuyusu pompalarının ardından batıyordu. Yemek salonunda, sade ve süslü olmayan, duvarlarında yabancı şehitlerin posterlerinin ve Saddam Hüseyin'in cana yakın bir versiyonu gibi görünen Abdullah Öcalan'ın fotoğraflarının asılı olduğu yemek odasında toplanmıştık. Mutfakta bir İtalyan üçlü vardı, bağırıyorlar ve bıçakları buhar çıkaran demliklerin ve tavaların üstünde sallıyorlardı. Diğer gönüllüler masada oturuyor, bazlama koparıp üstüne ortak tabaklardan zeytin ve domates dilimleri alıyorlardı. Sohbet gürültülüydü ve tuvalet kâğıdına – Ortadoğu'da bulunmamasına ve yerine kaplarla su kullanılmasına – dair bir tartışma köpürüyordu.

Franceschi, düşük bir sesle sırrını paylaştı: "Buradaki bazı insanların hâlâ ıslak mendil gibi burjuva şeyleri var."

Bir yanağında boydan boya bıçak yarası izi olan şakacı bir İtalyan araya girdi: "Kıcını temizlemek mi burjuva?" Elini kaldırdı: "Devrim istemiyorum ben."

Bu Dilsöz'dü (Kürtçe bir savaş kod adı; birçok solcu, yurt dışındaki bir çatışmada yer almalarına karşı yasalar nedeniyle gerçek isimlerini vermeyi reddediyor). 29 yaşında. Mesleği: hırsız. Roma dışında bir gecekondu büyümuş ve hiçbir okul bitirmemesine, kısıtlı bir İngilizcesi olmasına karşın Gramsci'nin kültürel hegemonya teorisine dair nutuk atabiliyor: "Egemen sınıf, inançlarını ve değerlerini emekçi sınıfa aktarır," diyor paketimden sinsice iki çöp sigara aşırırken. "En fakir insanlar, şimdi bir kapitalist gibi, kendilerini ezen, annelerini fabrikaya gönderen insan gibi tartışıyorlar."

Yara izleri ve hapishane dövmeleleriyle Dilsöz, babası Bavyera'da doktor olan mavi gözlü 20 yaşındaki genç Zerdest (onun da savaşta kod adı) gibi birçoğu orta sınıftan ve eğitilmiş olan diğer gönüllülerin arasında dikkati çekiyor. Evindeyken Zerdest, Rojava Devrimi üzerine konuşan ancak desteklemek için hiçbir şey yapmayan "bobolar" ile – burjuva bohemler, zengin hipstirlar, profesyonel sınıftan liberaller – takılıyormuş. Bir gün kendi kendine, "Tamam, artık saçmalamayı kesmek lazım," demiş.

Tuzlu erişte ve garip konserve et tabakları silip süpürüldü ama kimse ayrıcalık derdinde değildi. Bira ya da şarabın yokluğunda kaçınılmaz olan çay sunuldu, günün 10. bardağıydı ve masanın üzerini bir sigara dumanı kaplamıştı.

Zeki görünümlü 31 yaşındaki Agit'e (yine Kürtçe kod adı) döndüm. "Buraya gelmeden önce çok iyi bir yöneticilik işim vardı," diyor Alman bozuk telaffuzuyla. "Normal bir yaşama sahip olmaya çalıştım çünkü ailem ve kız arkadaşım benden bunu bekledi; kapitalist bir yaşam; ama bundan nefret ettim. Bilhassa dünyadaki çoğu insanın fakir olduğunu ve bizim zenginliğimizin ancak onların fakir olmalarıyla var olabileceğini görünce."

Franceschi gibi o da Rojava'ya Rakka operasyonu için geri dönmüş. İlk gelişi, farklı sınıflardan gönüllülerin yoğun gelişlerine denk düşmüş: çoğu ateşli Hristiyan olan, IŞİD'li öldürmeye gelen ve Kürtlerin devrimci politikalarından bihaber Irak ve Afganistan gazisi İngiliz ve Amerikalı. Kendi aralarında didişmişler ve Kürtlere sıkıntı yaratmışlar; birkaçı korkunç şeyler yapmış. Bunlardan sadece biri olan, Tim adıyla bilinen ve herkesin dediğine göre güler yüzlü olan keskin nişancı bir İngiliz savaş gazisinin, öldürülen kişinin kanını tatmaktan zevk aldığı ve bir defasında kopmuş bir ayağı kemirirken görüldüğü üç ayrı zamanda bana anlatıldı.

"Burada olan biten bütün bu şeyler; salaklar, psikopatlar, sosyopatlar ve aşağılık pislikler için bir mıknaştır" diyor Agit. Günümüzde işler daha organize. Süleymaniye'deki toplanma merkezinde, geldiklerinde gönüllüleri inceleyen, akıl sağlığı yerinde olmayanları ayıklayan ve birbiriyle daha iyi anlaşmaya meyilli olan ve dikkat çekmeye çalışmayan solcuları seçen bir Alman var.

Akademideki yegâne ABD'li eski asker, Ekvador kökenli bir Chicago'lu olan Alan kod adlı genç. Deniz piyadesi olarak hizmet vermiş ancak hiç Irak ya da Afganistan'da görev almamış, askerliği bitince de Rojava'nın yolunu tutmuş. Bir köyü özgürleştirmeyi amaçlayan bir harekatta, bacağından ve elinden vurulduğunu söyledi. Yaralandığı için Kürtler ona yetersiz dozda ketamin (bir tür anestetik, ÇN) vermişler ve bilinci açık ama kafası uçmuş vaziyette muharebe alanında öylece yatmış. Franceschi, "Alan gibi adamlara saygı duyuyoruz" diyor.

Avrupa ve Amerika'daki evlerine dönen pasifist liberalleri soracak olursanız, Franceschi "Hiçbir şeye kendilerini gerçekten adanmış değiller" diyor ve Murray Bookchin'in sözünü okumak için telefonunu çıkarıyor: "Bugün hepimiz kendi içimize dönmüş durumdayız:

Kişisel anlam, kişisel gelişim, kişisel başarı, kişisel aydınlanma arıyoruz.’ Günümüz dünyasında sol bu. Hatta buradakiler bile; çoğu anarşist, buraya geliyorlar, hayranlık içinde Kürtler gibi yaşamak istiyorlar. Burada turistik gezide değilsin. Bu senin kişisel seyahatin değil. Burada bir savaş var. Burada bir devrim var. Ve savaşçılara ihtiyaçları var.”

Rojaşa civarında otostopla yaptığım gezilerde gördüğüm çevresel tahribattan dehşete düştüm. İnsanların en eğitilmiş bile çöpünü doğrudan penceresinden aşağı atıyordu ve dümdüz olan çöp ormandaki yapraklar gibi birikmişti. Doğru düzgün bir petrol rafinerileri yok, bu yüzden kostik siyah egzoz, sokakların üzerinde gözle görülür bir katman şeklinde rüzgarla birlikte havada sürükleniyor. Ortalıkta hayvan olarak sadece, dizlerine varan çöplerin içinde otlayacak bir şeyler arayan inekler, tüyleri dökülmüş sefil halde kafeslerde tutulan tavuklar ve sokak köpekleri var ki onların da insan etinin tadına alıştıklarını birçok kere dinledim. Ama yine de, pazarda yaya ve motosiklet trafiği içinde, sebze meyve arabalarıyla dolu kaldırımlarda, cep telefonu dükkanları, döviz büroları, traktör parçası satanlar arasında yürümenin tuhaf bir büyü, radyolardan yükselen gürültülü Kürtçe ezgilerin daha da belirginleştirdiği bir ayartıcılığı var.

29 Kasım günü YPG koalisyonunun Rakka operasyonunun saha merkezinin bulunduğu, düzlük çölde bir dörtyol kasabası olan Ayn İssa’ya vardım. İnsanlar kaçmıştı ve aradığım birliği duvarlı bir avlusu olan terk edilmiş bir evde buldum. Belden dışarı çıktı, onu Twitter’daki belli belirsiz komik çehresinden tanıdım. Bir sigara yaktı ve başka birliklerden sürekli kadın ve erkeklerin gelip el sıkıştığı, iki yanaktan öptüğü, bir süre takıldıktan sonra geri gittiği avluda plastik sandalyelere oturduk.

San Francisco’da büyüyen Belden’in hiç parası olmamış. “Sorunlu bir ergendim. Beş ayrı liseye gittim. Hep boktan işlerde çalıştım. Üniversiteye gitseymişim iyi olurmuş herhalde.” 13 yaşındayken Irak savaşı protestosuna katılmış ama daha sonra siyaseti unutmuş ve Warkrime adlı bir grup kurmuş. “Çok uzun süre punk’tım ve bu insanı pek iyi biri yapmıyor,” diyor. O dönemden kalma, pasaklı barlarda takılırken, sigara ve içki içerken, kameraya poposunu gösterirken, kafasına silah dayamış veya bir koltukta sızmış vaziyette fotoları var. “Sakın uyuşturucu müptelası olayım deme,” diyor. Sonunda hapse girmiş. “Buldurmaktan tutuklandım,” diyor, “ve herifin biriyle takıştığım için önceden kalma bir yakalama emrim vardı.” Serbest bırakılmış ve sonrasında aşırı doz eroiden kurtulmuş ama beş dakikalık bir ambülans hizmeti için asgari ücretle asla ödeyemediği 2000 dolarlık fatura gelmiş. “Ondan sonra hep ayık gezdim,” diyor, “tövbe ettim.”

Ama siyasi olarak rehabilitasyon onu radikalleştirilmiş. “Tek yaptığım aşırı sol teori üzerine kitaplar okumaktı,” diyor. “Zaten hissettiğim şeyleri entelektüel anlamda da anlamaya başladım.” 2012 sonunda Suriye’de Kürt özerkliğinin ilanı ile ilgili bir makaleye denk gelmiş. Oradan da Öcalan’ın manifestosunu bulmuş. Rojava hiç ana habere çıkmıyormuş ama şu son birkaç yılda internetin derinliklerinde insanı çeken savaş fotoları birikmeye başlamış: kara bayraklar üzerinde kırmızı yıldızlar, Molotov kokteylleri, kurşun delikleriyle duvarlarda Banksy tarzı yazılamalar ve enkaz tepeleri üzerinde Kalaşnikoflarla poz veren kadın savaşçılar. “Anonymous kolektifi ile bağlantılı bir örgütlenme web sitesi olan RojavaPlan.com’un öncesi versiyonlarından biri “Laptop’unu kap, Rojava’ya gel” diyordu. “Devlet kurumlarını yık, komün kur ve eski dünyanın yıkıntıları arasında biraz patates yetiştir.”

Belden’a göre İspanya İç Savaşı’nın 11 Eylül sonrası bir tekrarına benziyor durum. Halk Cephesi anarşistleri ile komünistlerinin yerine, neredeyse aynı antikapitalist ideolojiye sahip Suriyeli Kürtler; Katolik faşist diktatör Franco’nun yerineyse mutlak dini muhafazakâr İŞİD

var. İspanya Cumhuriyeti'nin sloganı “¡No Pasarán!” idi, Rojava'nınki ise “Devlete Hayır/Hilafete Hayır.”

Kenardan dört yıl boyunca takip ettikten sonra Belden YPG Enternasyonal adlı bir bloğun yöneticilerine e-posta yollamaya başlamış, nasıl katılabileceğini sormuş. Sonunda yanıtladıklarında “Biraz tırtım,” diyor. Ama Süleymaniye'ye gelince her şey hallolmuş. “Havaalanından tek başınıza bir taksiyle ayrılan yirmilerinde bir beyazsanız,” diyor “taksi şoförleri mevzunun ne olduğunu anlıyor.”

Metal kapıları yana açılan, eşiğinde düzinelerce ayakkabı olan ve yerde aynı sayıda Kalaşnikof yatan cüruf briketten bir bina olan üssün çevresinde yürümek için kalktık. Bina çevresi çöp ve hafriyat doluydu ve buna yanmış bir araba da dahildi. Çatının üzerinde lime lime olmuş üç YPG bayrağı rüzgârda salınıyordu. Rakka 30 mil güneydeydi. Ara ara ufuktan patlamaların boğuk sarsıntısı duyuluyordu.

“Yahudi tiple tanıştın mı” diye sordu, kendisi de Yahudi olan Belden; orta parmağının bükümünde Davut Yıldızı dövmesi varmış ama Ortadoğu'ya gelmeden önce sildirmiş. Beni uyku tulumları serili, duvarlarına minderler sıralanmış, halı döşeli bir odaya götürdü ve şişe dibi gözlük takmış zayıf bir Amerikalı olan ve sobada ellerini ısıtan Lucas Chapman ile tanıştırdı.

Chapman 16. doğum gününden önce olan hiçbir şeyi hatırlamadığını iddia ediyor. Chattahoochee Milli Ormanı'nın tam güneyinde 6000 kişilik bir kasaba olan Dahlonga, Georgia'da devam ettiği liseden nefret ediyormuş. “Tek yapmak istediğim ordan kurtulmaktı,” diyor. Washington, D.C.'de Amerikan Üniversitesi'ne gitmiş, burada Yahudi tarihi konusunda uzmanlaşmış ve kendisini sosyalist teoriye vermiş. “Hatırlayabildiğim kadarıyla solculuğa ilgi duyuyordum,” diyor. Postmates adlı Uber benzeri yeni kurulmuş bir kurye şirketinde yarı zamanlı çalışmış. “Son teslimatlarımdan birinde zengin dingilin birine iki MacBook Pro götürdüm,” diyor Chapman. “Üstünde bir tek alt çamaşırıyla açtı kapıyı ve bahşiş için ciddi ciddi sıfır dolar sıfır sent yazdı. İnsan bunu niye yapar ki?”

Aşağı yukarı hep böyle geçen günlerin ardından Chapman eve gidiyor, akşam tıttırırken Kürtçe çalışıp RojavaPlan.com'da geziniyormuş. Eylül 2016'da Süleymaniye'ye doğru yola çıkmış. Önceden belirlenmiş bir otelde, kafası bir milyon terleyip durarak uyku uyumadan bir gece kalmış. “Burada ne işim var?” diye düşünüyordum. Ertesi gün öğlen başka bir odaya götürülmüş, burada en azından başka bir Amerikalı yani Belden varmış. O öğlen Zağros Dağları'nda bir kampa götürülmüşler ve aynı gece sırtlarında ağır çantalarla taşlara ve dikenli otlara takılıp tökezleyerek, susuz altı saat bir yürüyüşle sınırdan geçmişler. Chapman Suriye'ye ilk ayak bastığında daha gün doğmamış imiş. 21. yaş gününün sabahıymış.

Uzun boylu, pejmürde kılıklı bir Danimarkalı adam Kalaşnikofunu kenara bırakıp bize katıldı, kendisini Tommy Mørck olarak tanıttı. Otuzlarındaydı bir elinin dört bükümüne WHY? (Neden?) dövmesi yaptırmıştı. Dengesiz bir evde büyümüş ve yirmilerini o ülkeden bu ülkeye giderek, bir sürü üniversiteye devam ederek, alakasız işlerde çalışarak geçirmiş. “Bağlanacak hiçbir şey bulamıyordum,” diyor. “İnsanlar, meslekler, yerler...” Bipolar rahatsızlık teşhisi konmuş ve kendi aklıyla ilgili hiçbir sorun olmadığını, hasta olanın modern dünya olduğunu anladığı güne dek ağır bir depresyon geçirmiş. Sistemden umudu kesmiş, işsizlik yardımı ile geçinmeye ve haftada 50 saat Danimarka yeşiller partisi için çalışmaya başlamış. O vakitlerde, Suriye Danimarka'ya binlerce mülteci şeklinde ulaşmış. “Havyan muamelesi

görüyorlardı,” diyor Mørck. RojavaPlan.com’u keşfettikten sonra bir yıl içinde Süleymaniye’ye giden bir uçaktaymış.

Mørck akademide Belden ve Chapman ile tanışmış. Eğitimden sonra üçü de Ayn İssa’daki bir ağır silah birliğine atanmış. “Şaşırdık,” diyor Mørck. Gerçek tehlikeden uzakta nöbet tutarak aylar geçireceklerini sanıyorlarmış. Onun yerine Mørck “Rakka operasyonunda ilk kurşunu atanlardandık,” diyor. Üçü de makineli tüfeklerin başına verilmiş, Belden derme çatma bir tankın içindeymiş, Chapman ve Mørck ise kamyonete monte edilmiş silahların atış menzilini kontrol ediyormuş ve ayarlıyormuş. IŞİD pek de öyle karşılık veremiyormuş. “Geldiğimizi görür görmez kaçıyorlardı,” diyor Mørck. Düşmanı – koca sakallarla dolaşan herifler – sadece uzaktan, dürbünle görüyorduk diyor Chapman. Yılan yiyen rütbesiz JSOC tipi Amerikan komandoları boş boş Kürtlerle dolanıp duruyormuş. Mørck, gerçek muharebeye katılmış, IŞİD’i top atışına tutmuş, üniformalı Amerikan donanma askerleriyle konuştuğunu söylüyor. “Top atışları sadece 6’ya kadar sürüyordu,” diyor, “çünkü Kürtler uyumak istiyorlardı ve toplar gerçekten çok gürültü yapıyordu.”

YPG güçleri Tel Saman’a girdiğinde, bombalı araç üretimi için kullanılan bir depo ve kan izleriyle kaplı bir insan kafesi bulmuşlar. İnsan kafatası ve omurgası karışmış enkazın arasında ilerlemişler ve son derece pahalı IŞİD üyelerinin cesetleri üzerindeki pahalı eşyaları almışlar. “Teknik açıdan savaş suçu işlemiş sayılıyorum çünkü ölü bir insanın üstüne işedim,” diyor Belden. “Ama bilerek yapmamıştım.” Her yerde ceset tuzakları varmış. Chapman pencereleri çerçöp ve dumanla patladığı esnada bir evin dışında duruyormuş. Toz toprak içinde bir Kürt sendeleyerek dışarı çıkmış ve hemen bir sigara yakmış. Ardından üst kattaki yatak odasına döşenmiş gizli bir mayının patlamasıyla ayağı parçalanmış dördüncü birini taşıyan iki kişi daha çıkmış. Kasım’ın 20’si itibariyle Tel Saman tamamen kurtarılmış.

Bu konuşmadan 10 gün sonrada, yağmurun çiselediği bir sabah, Tel Saman’ın, çökmüş tek katlı evlerin ve inşaat demirleri betonlarından diken gibi çıkmış binaların enkazıyla kaplı, küçük bir köyünü ziyaret ettim. Ağaçlar bile dümdüz olmuştu. Esas çatışma yeri, kasabanın güneyindeki bir sulama kanalı üzerindeki küçük bir metal köprüydü. Pis bir yol, düzmece hilafetin uzandığı diğer yakada, sisin içinde kayboluyordu. Köprünün ayağında, kamyonlara ev eşyalarını, koyun, keçi, inek ve develerini yüklemiş Arap aileler, motosikletler, traktörler ve arabalarla bir mülteci izdihamı vardı. İnsanlar battaniyelere ve örtülere sarınmış, kamp ateşlerinin duman ve isiyle kaplanmıştı. Hiç tahkimat yoktu, sadece nöbet bekleyen uzun boylu, acımasız görümlü bir Kürt takımı vardı. Siyah burkalar içinde kadınlar ailelerinin geçişine izin vermeleri için onlara yalvarıyordu.

Bir Land Cruiser ve silahlı kamyonet konvoyu durdu, bir grup sakallı İngiliz komandosu araçlardan indi ve Kürtlerle el sıkıştı. İçlerinden biri telefonunu çıkarıp mültecilerin fotoğrafını çekti, bunu gören siyahlı bir kadın ellerini havaya kaldırıp acıyla feveran etti.

“Ne diyor?” dedi İngiliz komando tercümanına.

“Diyor ki, ‘Fotoğrafımızı çekiyorsunuz ama geçmemize izin vermiyorsunuz.’”

YPG telsizlerinden heyecanlı sesler yükseldi. Uzun saçlı bir Kürt, makineli tüfeği kurup yolun IŞİD tarafına ateş etti. Turuncu renkteki izli mermiler sisin içinde öne süzülüler ama neye ateş ettiğini göremedim. Mülteciler kollarını bile kıpırdatmamışlardı. IŞİD geri çekilmişti ama bombalı araçlar saldırıları düzenleyebiliyordu ve Kürt hatlarına sızlamalar olabiliyordu. Yerel meslektaşım komutanın oradan ayrılmamızı istediğini söyledi ve beni aceleyle Daewoo’suna

götürdü. Çukur dolu yollarda 15 mil giderek Ayn İssa'ya döndük. YPG gücünün Belden, Chapman ve Mørck dahil çoğunluğu saldırının sonraki aşamasını beklemek üzere geri dönmüştü.

300 mil uzunluğunda bir cephe boyunca IŞİD'le savaşan YPG, bir yandan da batısında, özellikle de Rojava'nın en büyük üçüncü kenti Menbiç civarında, Türk ordusuyla mücadele ediyor. Belden ile tanıştığım gün, Türk ordusu Menbiç'in batısına düzenlediği hava saldırısında Lodi-California'dan bir anarşist olan 27 yaşındaki Amerikalı Michael Israel'i öldürdü. İsraill yakın zamanda Facebook'ta üzerinde YPG üniformasıyla Konfederasyon bayrağını (genellikle ırkçı Amerikalıların kullandığı eski bayrak, ÇN) çiğnediği bir fotoğrafını paylaşmıştı. Ölen 20. yabancı gönüllü ve beşinci Amerikalıydı ama ABD'nin bir NATO müttefiki tarafından öldürülen ilk Amerikalı oldu.

Geçmişte Türk yetkililer, yabancı savaşçıları terörist saydıkları Kürtlerle bir tutacaklarını açıklamışlardı. Dışişleri Bakanlığı'na Türkiye'nin Amerika'nın desteklediği ve Amerikan askeri personeli ile yan yana bir milis gücünde görev yapan bir Amerikan vatandaşını öldürmesi konusunda diyecek bir şeyleri olup olmadığını sordum. Bir sözcü bana resmî açıklamada bulunmayacağını, Dışişleri Bakanlığı tarafından Mart 2016'da yayınlanmış seyahat uyarısını işaret etmekle yetineceğini söyledi. Bu uyarıda Suriye'de savaşan sıradan vatandaşların cezai kovuşturmayla uğrayabileceği söyleniyordu. Adalet Bakanlığı'na Amerikalı YPG gönüllülerini yargılayıp yargılamayacaklarını sordum. Bir sözcü varsayımlar üzerine yorumda bulunmayacağını söyledi. Ama "yasal olup olmadığından bağımsız olarak" YPG'ye katılmanın "kötü bir fikir olduğunu ve bunu yapmayı düşünenleri kuvvetli bir şekilde vazgeçmeye çağırdıklarını" söyledi.

Belden, Chapman ve Mørck'ün derdi, alabilecekleri cezadan çok Rakka'yı kurtarmaktı. Rakka Tel Saman'dan 20 kat büyüktü, nüfusu yüz binleri buluyordu. IŞİD dört yıl boyunca inşaat ve kazı yapmıştı ve yerin altı muhtemelen tünellerle, binalar bubi tuzaklarıyla doluydu. "Mayınlar," diyor Belden. "Her yerde mayın var."

Bir insan gücü sorunu var: YPG 50.000 savaşçısı olduğunu iddia ediyor ama silahlı güçler sayılarını şişirme eğilimindedir ve ön cephe tuhaf şekilde cılız görünüyordu, Ayn İssa'da bile. "40 kişi falan," diye dalga geçiyor Belden. Kürtlerin Franceschi'nin Kobanê'ye geldiği zamanki kadar ümitsiz bir insan gücü ihtiyacı içinde olması mümkün müydü? Belden'ı bana ciddi bir sayı vermesi için zorladım. "Bu cephede bin kişi fazla iyimser bir tahmindir," dedi. Ötekiler de kafa salladı. Hiçbiri IŞİD'in kaç kişi olduğunu bilmiyordu; birçoğu hava saldırılarında ölmüştü ama Rakka'da binlercesi, belki de on binlercesi toplanmıştı.

"Orada öleceğiz," diyor Chapman çekirdek çitleyerek. Gecenin geç bir saati. Çay çoktan soğumuş. Kürtler battaniyelere sarılı vaziyette duvar boyunca dizilmişler, televizyonun ışıltısı köşeden hala geliyor. Belden'a bakıyorum, gülüyor ve "Kesin öleceğiz," diyor.

Rojava Devrimi'nin bir sivil toplum modeli olarak başarılı olup olmadığını söylemek imkânsız çünkü ülke bir savaş seferberliği içinde. Her yerde asker ve polis var, sokaklarda ateşler yanıyor. Kurşun delikleriyle dolu binalar esiyor ve soğuk; elektrik nadiren geliyor. Kürtlerin tek keyfi, çay ve tütün haricinde yarenlikleri gibi görünüyor. Yemekler monoton – ekmek, domates, fasulye, bazen de koyun eti – ama her yemek toplu şekilde yeniyor ve orada bulunan misafirlere ikinci bir porsiyon ikram ediliyor. İki hafta orada kaldım ve neredeyse hiç para harcamadım. İnsanlar ne yiyorsa onu yedim, nerede uyuyorsa orada uyudum. Dışarıdan gelecek her şeye çok fazla ihtiyaçları olmasına rağmen ne zaman cebimden para çıkarıp

uzatsam, Kürtler bir uğursuzluğu def eder gibi elimi itti. Hiç zengin insan görmedim; hiç şirket, banka, konak, pahalı araba görmedim; sokakta kalmış, dilenen ya da aç kimse yoktu. İnsanlar tek bir sınıftandı ve muhtemelen de mutluydular. YPG'yi desteklemek için birleşmişlerdi ve her binada portresi asılı duran Öcalan'a tapıyor gibiydiler.

Suriye'den ayrıldıktan kısa bir süre sonra Mørck'ten bir mesaj aldım. Belden ve Chapman cephenin biraz aşağısında başka bir birliğe transfer edilmiş. 13 Aralık günü sabah iki civarı Mørck silah seslerine uyanmış. Nöbetçilerin sırf dalgasına silah sıkmaktan hoşlandığını biliyormuş ama bu sanki biraz daha dışarıdan geliyor gibiymiş. Tüfeğini kapmış ve girişe açılan kapıyı itip açmış, ortalık barut kokuyormuş. Avluya ulaştığında bitişik kapıda dikilen bir Kürt ona geri çekilmesi için el etmiş: IŞİD kampın içindeymiş.

Bir başka silahlı çatışma daha olmuş ve Mørck, tüfeği elinde, kapılardan içeri çekilmiş. Kırık pencereci bir duvarın dibine çökmüş. Pencereyi veya kapıları kapatsam mı acaba diye düşünmüş. Her şekilde, açıktaymış. İkilemini çözen bir patlama olmuş, beton duvarı sanki bir araba çarpmış gibi sallayan bir patlama. Üstüne başına taş toprak yağmış.

Bir intihar bombacısıymış. Ceset parçaları 50 metre çapında bir alana yayılmış. Kan pıhtıları tüm avluya dağılmış. Dış duvarın üzerinde, tam da Mørck'ün çömeldiği yerin öteki tarafında, şiddetli bir kan ve karbon fıskırmasının izi kalmış. Yerdeki seramik fayanslar, üzerlerine top mermisi düşmüş gibi paramparça olmuş. Ama duvar ayakta kalmış, bombayı engellemiş ve Mørck'ün hayatını kurtarmış.

Kış boyunca yabancı savaşçılar alarm verici bir hızla öldüler: Aralık ayında bir İngiliz ve bir Kanadalı, Ocak ayında daha önce akademide tanıştığım 33 yaşındaki Los Angeles'lı Paolo Todd da dahil en az iki Amerikalı. Belden ve Chapman'la son kez konuştuğumda sıkıldıklarından yakınıyorlardı ama Mørck hala işin göbeğindeydi; birlikteki adamlardan yarısının yaralandığı ve ikisinin bu yaralar nedeniyle öldüğü IŞİD çatışmasını anlattığı bir e-posta gönderdi. "Tepkime şaşırdım," yazmış, "tanıdığım birinin ölüşünü gördüm ve başka bir insana öldürmek niyetiyle ateş ettim, öfke veya çaresizlikten değil, öyle gerektiği için. Bunu gerçekten yapabilir miyim diye çok düşünüyordum. Artık yapabildiğimden kesinlikle eminim."

Franceschi'den de bir e-posta aldım. İspanya İç Savaşı'nın Enternasyonal Tugayları'nı model alan, yabancı savaşçılardan müteşekkil bağımsız bir birlik kurmuş. Antifaşist Uluslararası Tabur'muş adı ve birinci misyonu Rakka'da savaşmakmış. 2017 boyunca süreceğini ve "Kobanê ile Menbiç'i bir araya getirsen yüz kat daha beter" olacağını söylüyor. Daha fazla gönüllü lazım diyor Franceschi, hepsinin de YPG tarafından eğitilmesi gerekecek. Yeni gelenlerin karşılaması gereken tek bir kriter var: "Bize katılmak istiyorlarsa öldürmek veya yıkmak dışında bir idealleri olmalı. Anarşist, sosyalist, solcu, her ne olursa olsunlar, bu devrimi kendi devrimleri olarak görmeleri gerek. Çünkü bunlar insanların uğruna can verdiği idealler."

Umulmadık Bir Yol: İslam Devleti ile Savaşan Kadınlar – Janet Biehl

roarmag.org

Meredith Tax, Kürt kadınlarının mücadelesini konu alan harika kitabında, “Gerçek dönüşümü hedefleyen her hareket, kadınların taleplerini merkeze koymalıdır,” diyor.

Bu yazı, Meredith Tax’ın Ağustos ayında Bellevue Literary Press tarafından basılan [A Road Unforeseen: Women Fight the Islamic State](#) kitabının incelemesidir.

1960’ların sonunda patlak veren İkinci Dalga feminizm, gördüğü yerde kadın düşmanlığının adını koyardı. Dünyanın her yerinde tüm kadınlar için insan haklarının tanınmasında ısrarcıydı. Ama bugün birçok Batılı feminist bu derece net tavır alamıyor. Emperyalizmin mirası ile boğuşurken sömürge sonrası toplumlardaki erkeklerin cinsiyetçiliği konusunda yargı bildirmekten kaçınıyorlar. Sonuç, kadınlar için insan haklarında ahlaki pusulanın şaşması.

Bu geri çekilme, vahşi derecede kadın düşmanı İslam Devleti grubu (İŞİD) konusunda bile geçerli. Evet, İŞİD insanların cinsiyetine bakmadan işkence edip kafasını kesiyor; erkek ve kadın binlerce sivil katletti ve kaçırdı; hem kadın hem de erkek Ezidilere sistematik soykırım uyguladı. Ama sözde dünya hilafetinin Selefî cihatçıları kadınlar için özellikle vahşi muameleler saklıyorlar, genç kızlar da dahil kadınları organize tecavüze ve sistematik seks köleliğine maruz bırakıyorlar. Standart çalışma prosedürleri kadınları alıp satmak, onlara toplu tecavüz etmek ve onları köleleştirmek. Bir yıl kadar önce liberal feminist Phyllis Chesler Batılı feministlere İŞİD’in canice kadın düşmanlığı konusundaki sessizlikleri nedeniyle çıkmıştı.

Chesler gibi İkinci Dalga’dan gelen sosyalist Meredith Tax, kadınların insan hakları konusunda uluslararası alanda on yıllardır mücadele veriyor. ‘Namus’ cinayetlerine, zorla evlendirmeye ve çocuk evliliklerine, kadın sünnetine, evlilik içi şiddete ve tecavüze dikkat çekmek için tereddütsüz bir şekilde çalışıyor.

1995’ten bu yana, kadınların sesinin bastırılmasına karşı feminist yazarların küresel bir ifade özgürlüğü ağı olan Women’s WORLD’e başkanlık ediyor. Önceki kitabı *The Double Bind*’da (2013), hem sağcı köktencilik hem de onun insan hakları ihlallerini yumuşatıp göreceli hale getirmeye çalışan Batılı solcuları eleştirmişti.

Cinsiyetleri ayırmak: İslam Devleti’nin yükselişi

Köktencilik, feminizm ve insan hakları konularındaki uzmanlığı ile Tax’ın, İŞİD Şengal Dağı’nı istila edip binlerce yıldır barış içinde yaşamakta olan Müslüman olmayan Ezidileri topraklarından sürmeye çalıştığında ses çıkarmaması düşünülemezdi. Yeni kitabı [A Road Unforeseen](#)’de (Umulmadık Yol), Ortadoğu’ya bu temel prizmalardan bakmanın ne demek olduğunu gösteriyor.

Köktenci hareketlerin, geçmişteki daha iyi olduğunu iddia ettikleri bir döneme bakıp kadınları “saf” bir milli, etnik veya dini kimliğin sembolü ve taşıyıcısı” olarak tanımladıklarını

söylüyor. Bu saflığı korumak için, erkeklerin kadınların davranışlarını kontrol etmesi zorunlu hale geliyor ve bu hareketler komşularıyla savaşa girdiğinde, “tecavüz, ‘onun’ kadınlarını kirletip düşman yabancılar doğurarak ‘ötekilere’ karşı zaferini göstermenin bir silahı oluyor.”

İslam Devleti’nin yükselişini ayrıntılı şekilde anlattığı bölümde Tax, cinsiyetler arasında kesin ayrımlar olduğunu savunan bir IŞİD manifestosunu aktarıyor: “Roller karışır ve pozisyonlar çakışırsa, insanlık çalkantılı ve istikrarsız bir duruma düşer. Toplumun tabanı sarsılırsa, temelleri parçalanır ve duvarları çöker.” Dolayısıyla kadınların ev alanına hapsedilmesi gereklidir.

Bu nedenle IŞİD yönetimi altında yaşayan kadınların, “serbestçe dolaşamadıklarını; yanlarında erkek bir akrabaları olmadan dışarı çıkamadıklarını; eğitimlerinin katı bir şekilde sınırlandırıldığını; yüzlerine üç peçe takmak zorunda olduklarını ve gözleri görünürse kırbaçlandıklarını ve zina ile suçlanmaları halinde taşlanarak öldürülebileceklerini” söylüyor.

Erkeklerin kitlesel olarak öldürülmesi ve erkek çocukların beyinlerinin yıkanmasının yanı sıra, IŞİD’in Ezidi kadınlar için tasarladığı sistem buydu. Bu terörden kaçan binlerce Ezidi 2014 Ağustos’unda Şengal Dağı’nda sıkıştı. Onları kurtarmaya gelen güçler kendilerini IŞİD’in antitezi olarak sunuyordu: Türk devleti tarafından Türkiyeli Kürtlere yapılan zulme ses çıkarmayan hükümetlerce uluslararası olarak terörist damgası yiyen PKK’nin ve kuzey Suriye’nin Rojava olarak bilinen özgürleştirilmiş kantonlarından YPG/YPJ’nin cinsiyet eşitliğine dayanan birlikleri.

Bu güçler içinde, erkekler ve kadınlar birlikte çok büyük bir etki yaratacak şekilde savaşıyorlardı, o kadar ki, “ağır silahlar ve hava desteği olmaksızın, Cizire kantonuna kadar dağlar üzerinden yaklaşık 100 kilometrelik bir yolu, IŞİD’i süre süre açmışlardı. 10 Ağustos’ta son Ezidileri de çıkardılar ve tahminen 100.000 mülteciyi güvenli bölgelere götürdüklerini rapor edebildiler.”

Kürt özgürlük mücadelesinde kadınlar

Bu olağanüstü kurtarma operasyonunu gerçekleştiren güçler; anlatısını aydınlatıcı içgörüler ve şaşırtıcı ayrıntılarla süsleyen Tax’ın birçok İngilizce kaynaktan yararlanarak ve sentezleyerek tarihini anlattığı Kürt özgürlük hareketi içinden çıktılar. Yirminci yüzyıl Türkiye’inde kuşaklar boyunca Kürtlerin kimlik ve kültürel mücadelesini sert şekilde bastıran “amansız Kemalizm,” 1978’de PKK’nin kuruluşuna neden oldu.

Tax bizi PKK’nin Bekaa Vadisi’ndeki silahlı eğitim kamplarına, ardından Türk devleti ile 1984’te başlayan savaşına götürüyor. Kongreleri üzerinden PKK tarihinin izini sürüyor, ideolojik eğitimini, eleştiri ve özeleştirinin rolünü anlatıyor. Paolo Freire’nin “eleştirel pedagojisinin” veya katılımcı eğitimin izleri dahil oluyor tartışmaya. Hikayesi hem ihtiyatlı hem de destekleyici: örgütün bölünmeler, bireyle ilgili endişeler ve “kişisel fedakarlığa verilen yüksek değer” ile dolu sorunlu geçmişini ortaya koyuyor.

1990’ların başı, Kürt meselesine odaklanan siyasi partilerin yükselişine şahit oldu ve Nusaybin’de çok ciddi bir ayaklanma başladı. Tax, her ikisi de Türkiye hapishanelerinde uzun süre yatmış olan iki önde gelen kadının, Leyla Zana ile devrimci Sakine Cansız’ın rolünü ayrıntılandırıyor. Öte yandan Türkiye “derin devleti” CIA’nın meşum Amerikalılar Okulu’nda, daha sonra binlerce Kürt köyünü yakıp yıkmaya ve PKK üslerinin bulunduğu Kandil Dağlarını bombalamaya gönderilecek olan güçlerini eğitiyordu.

“Her bir direniş işaretini ezmek” için Türk devletinin hayata geçirmek istediği “böylesi bir strateji, sivillere karşı kesinlikle acımasız olmayı gerektirir,” diyor Tax. Yine de, imkansız olduğu aşıkâr olan bu hedefine ulaşamadı. “O zamana kadar,” yazıyor Tax, “siyasi bir soruna tek başına askeri bir çözümün mümkün olmadığını Türk hükümetinin anlamış olması gerekirdi.”

Yirmi beş kasvetli yılın ardından bu beyhudelik, biraz dikkat gösteren herkes için aşıkâr, Türk devleti dışında. Gerçekten de Tax’ın Türk-Kürt çatışmasının tarihini okumak, yalnızca kabusluk derecesi değişen kendini tekrar eden bir döngü gibi. Güneydoğu’da 1990’larda yaşanan köy yakmalar bugün Kürt şehirlerinin yıkımında tekrarlanıyor. 1990’larda Türk devleti Kürt yanlısı HEP partisinin siyasi dokunulmazlığını kaldırdı, 2016 yılının baharında ise, bugünkü parti HDP’nin dokunulmazlığını kaldırdı. Kürt tarafından üst üste yapılan barış ve ateşkes çağrılarına, o zaman olduğu gibi şimdi de kulak tıkanıyor.

PKK’nin özerk kadın ordusu

“Kürt Kadın Ayaklanması” başlıklı aydınlatıcı bölümde Tax, Rojava’daki kadın devriminin “kadınların kurtuluşunu devrimci projesinin merkezine net şekilde nasıl yerleştirdiğini” ele alıyor. Solun ve uluslararası kadın hareketinin on yıllara dayanan deneyimini masaya yatırıyor. Batılı kadın barış hareketlerinde, savaşa ve militarizme yönelik feminist eleştirilerin, çoğu zaman kadınları erkeklere nazaran tabiatları gereği barışsever, şiddet karşıtı ve uyumlu olarak resmettiğini belirtiyor. Gloria Steinem de, erkeklerin saldırganlık sergileme eğilimlerine karşı kadınların “insanlar arasında bağlar kurma konusundaki özel becerilerini” överken ortak bir temayı seslendiriyordu.

Bu gibi görüşler PKK ve YPG/YPJ’deki kadınlara yabancı. Kadın bir Iraklı Kürt aktivist buna şöyle yanıt veriyor: “Kadınların tam olarak kiminle barış yapması gerekiyor? IŞİD’le mi?” Kürt kadınları direniyorlar. PKK’li kadınlar ilk kadın örgütlerini 1987’de kurmuşlar. Tax’ın söylediğine göre, 1993 itibarıyla PKK’ye yeni katılımların üçte biri kadınmış, 1997 itibarıyla PKK’nin ayrı kadın ordusunda savaşan kadın sayısı 5000’miş, karma birliklerdekilerin sayısı ise 11.000’miş.

Tax, PKK’nin kadın gerillalarını, 2. Dünya Savaşı sonrasının diğer kurtuluş mücadelelerindeki karma birliklerdeki ışığında analiz ediyor: Çin, Vietnam, Sri Lanka, Nepal, Angola ve Eritre, Mozambik, Güney Afrika, Zimbabve, Küba, El Salvador, Nikaragua ve Çiapas’ta silahlı hareketlerin safında savaşan kadınlar. Ama bu mücadelelerde kadınların yer almasının genellikle bir sayı meselesi olduğunu not ediyor: “birçok ulusal kurtuluş mücadelesi kadınları saflarına esasen daha fazla askere ihtiyacı olduğu için alıyordu.”

Bunun aksine PKK, özerk kadın ordusunu “savaşçı sayısını artırmak için değil kadın kadroları güçlendirmek ve her iki cinsiyetin bilincini değiştirmek için” kurdu. Dahası, diğer mücadelelerde kadın savaşçılar “nadiren liderlik rollerine ulaştılar veya erkek askerlere komuta ettiler.” Ancak PKK’de, daha 1990’larda bile, “bazı karma birliklerin kadın komutanları vardı.”

Öteki kurtuluş mücadelelerinde, gerilla güçlerine katılım, askeri olmanın ötesinde etkiler de yaratmıyordu: “kadınların güçlendirilmesi silahlı mücadele veren hareketler için çok nadiren öncelik oldu.” Örneğin Nikaragua’da Sandinistler, “ister sosyal refah, kalkınma, toplumsal eşitlik isterse devrimi savunmak için politik seferberlik olsun, temel olarak daha başka bazı amaçları veya hedefleri yerine getirdiği için” kadın dostu politikalar izlediler.

Tax, devrim sonrası erkek liderlerin, “kendi davranışlarını değiştirmeyi ve gerçek iktidar kaynaklarını paylaşmayı nadiren istediğini” not ediyor. Çin’in Maocuları, “kadınlar gökyüzünün yarısıdır” sloganını propaganda ediyordu ancak Marksizm’den temel alan devrimler, “kadınları kurtuluşları diğer herkesin kurtuluşu için olmazsa olmaz olan bastırılmış ve hakimiyet kurulmuş bir çoğunluk olarak değil – en iyi ihtimalle – işçi sınıfı için destek askerler olarak görmüştü” Tax’e göre.

Buna karşın Kürt hareketinde, kadın hakları ve kadınların özerkliği için savaşmak mücadelenin birincil önceliklerinden birini oluşturuyor ve bir bütün olarak toplumdaki cinsiyet ilişkilerinin yeniden örgütlenmesine temel teşkil ediyor. PKK’de kadın birliklerinin oluşumu “PKK’nin diğer tüm yapılarına paralel özerk kadın örgütlenmeleri oluşturulmasının ilk adımı” olarak işlev gördü. 1995’te PKK resmen şu kararı aldı: “Ekonominin tüm sektörlerinde, tüm toplumsal kurumlarda ve hatta kültür alanında, örgütlenmeler bu orduya göre oluşturulacak ve bunu model alacaktır.” PKK’nin eşsizliğinin, “cinsiyet ilişkilerinin dönüştürülmesini ulusal devrimle kendiliğinden gelecek bir şey olarak değil, tüm girişiminin başarısını ya da başarısızlığını belirleyecek merkezi bir görev olarak görmesinde yattığını” söylüyor Tax.

Gerçek dönüşüme yönelik bir hareket

Bekar kalma zorunluluğu, Kürt hareketini diğer uluslararası kadın hareketlerinden ayrı kılan bir başka uygulama. Namus kaygısı sebebiyle kadınların gerillaya katılmasına izin vermeyen aileler için alınmış olan bu karar, cinsel ilişkiyi hem gerillalara hem de PKK yöneticilerine yasaklıyor.

Genellikle kadın hareketleri, evlilik içi iktidar ilişkilerini eleştirirken diğer yandan da özel hayat ve çocuk yetiştirme mevzularını, özgür aşk, yeniden tanımlanan aile yapısı, komüniter yaklaşımlar gibi daha özgür zeminlerde tekrar değerlendirecek, bu kavramlara yeni anlamlar yükleyecek yollar aramakta. Fakat şu an için birçok insanın yakın ilişki ve birliktelik arayışında başvurduğu bir yöntem olan evlilik, toplumlar nezdinde de “cinselliğe erişim ve karşılıksız yeniden üretim emeği” şeklinde karşılık buluyor.

Kadının ne zaman ve ne kadar doğuracağını ya da doğurmayacağını kararını, kadının inisiyatifine bırakmayı savunan diğer kadın hareketleri, kadının üreme özgürlüğüne merkezi bir vurgu yapar. Bu bağlamda cinsellik yasağını kadın için bir başka kısıtlama olarak ele almak mümkün. Buna karşı PKK’nin tavrı ise şöyle özetlenebilir: Bireysel ilişkiler tatmin duygusu getirmez, esas tatmin edici olan kişinin kendisini mücadeleye adanmasıdır. Kendini direnişe adayan militanlar, daha derinde kişiliklerine yeni anlamlar yükleyen bir dönüşüm yaşarlar; tahammülsüzlüğü, tahakküm arzusunu ve agresyonu yok etmek için çabalarlar. Kendilerini Kürt özgürlüğüne feda etmeyi seçerler ve bu feragat cinselliğin yanı sıra aile ve arkadaşlardan ayrılmayı, tütünü ve alkolü bırakmayı kapsar.

Tax, “Feodal ve aşiret kimliğini geride bırakmış, kendini en iyi şekilde geliştirmiş ve nihayetinde de Kürdistan’ı dönüştürebilecek güce erişmiş yeni erkekler ve özgür kadınlar olabilmek adına” bu tarz fedakarlıkların zorunlu görüldüğünü belirtiyor.

Devamında PKK’de 90’larda ve 2000’lerin başında yaşanan paradigma değişimini, bağımsız Kürt ulusal devleti amacından uzaklaşıp demokratik konfederalizm fikrine geçilmesini, aşağıdan demokrasi, cinsiyet eşitliği, ekoloji ve kooperatif ekonomi programlarını aktarıyor.

Daha sonra, kuzey Suriye ve demokratik konfederalizm uygulamalarından, her toplantısında eşbaşkanlık sistemi ve cinsiyet kotası uygulanan meclis ve konseylerden bahsediyor. Rojava karşıtlığı bağlamında süregelen insan hakları ihlali suçlamalarına da değinerek TEV-DEM (Demokratik Toplum Hareketi) ve PYD'nin rolünü inceliyor. Ocak 2014 Toplumsal Sözleşmesi ile insan haklarının yürürlüğe girmesi en parlak başarısı gibi gözükmekte, umarız bu başarı bir gün tüm Suriye'yi kapsayacak.

Kitap, baba Barzani döneminde KDP'nin çıkışından KRG'nin bugünkü aşiret kayırmacılığına ve yolsuzluğuna kadar, Irak Kürdistanı'nın aşiret temelli siyaseti dahil birçok başka konuyu da kapsamakta. Bir bölüm ise, giderek daha da otoriterleşen AKP hükümetinin, kadını eve hapsetmeyi amaçlayan kendine has tutuculuğunun daha da belirginleştiği Türkiye'ye ayrılmış. Buna karşın Türkiye'nin Kürt yanlısı partisi HDP, Rojava çizgisine paralel olarak kadınların kurtuluşu ve demokratik özerklik için çalışmalar yürütmekte.

Tax'ın bu kitabı Kürtler üzerine henüz gelişmekte olan İngilizce literatüre güzel bir katkı oldu, sağladığı perspektifler ve içgörüler ise önümüzdeki yıllar içinde tekrar tekrar incelenecek. Tax'e göre "gerçek anlamıyla bir dönüşüm isteyen herhangi bir hareket, kadının taleplerini merkezine almak zorundadır." Bu harikulade kitap önümüzdeki süreçte bu soruyla ilgilenenler için çok önemli bir kaynak olacak.

Serap&Turp çevirdi

Suskun kalarak suça ortak olmak: NATO, Türkiye ve uluslararası toplumun sessizliği

Conflict News kurucularından Michael Cruickshank'ın ek araştırması ile Benjamin Hiller tarafından kaleme alınan bu makalenin yazılması haftalardır devam ediyordu (esasen sosyal medya içeriklerinin teyit süreci nedeniyle). Makaleyi 20'den fazla uluslararası gazete ve dergiye gönderip doğru düzgün hiçbir geri dönüş almayınca, bulgularımızı burada yayınlamaya karar verdik.

[Kaynak](#)

Çeviren: Serap Güneş

24 Haziran 2011: Türkiye'nin yaklaşık 85.000 nüfuslu ve doğrudan Türkiye-Suriye sınırına kıvrılmış küçük Nusaybin kasabasında, sıcaklık gün içinde 37 dereceyi buluyor. Yine de sabahın erken saatlerinde yüzlerce Kürt aktivist, o zamanlar aktif olan Kürt partisi BDP'yi (Barış ve Demokrasi Partisi) desteklemek ve Kürt aktivist ve siyasetçilerine dönük baskıları protesto etmek üzere bir protesto yürüyüşü düzenlemek için toplandılar. “Arap Baharı”nın ardından Türkiye'deki Kürtler uzun zamandır savundukları federal reformlara ulaşabileceklerini ve azınlık statülerinin tam olarak tanınacağını umuyorlardı. Yaz ayları boyunca Türkiye'nin doğusunda Kürtler protestolar ve yol kesmeler ve oturma eylemleri gibi sivil itaatsizlik eylemleri düzenlediler. Türk devleti olağan taktiklerini kullanarak karşılık verdi: toplu tutuklamalar ve protesto yürüyüşlerinin orantısız polis gücüyle dağıtılması. Protesto yürüyüşü şehrin merkezine ulaştığında Nusaybin'de her şey yolunda gidiyor görünüyordu. Ama kısa süre sonra Türk çevik kuvvet polisi ile Kürt aktivistler arasında gerilim çıktı. Gençler polise taş atmaya başladılar, polis havaya ateş açarak, göz yaşartıcı gaz bombası atarak ve tazyikli su sıkarak karşılık verdi. O gece birçok insan gözaltına alındı ve 41 yaşındaki bir protestocu başına isabet eden göz yaşartıcı gaz bombası nedeniyle komaya girdi. Ama yerel halkın en çok korktuğu, ellerinde AK47 tüfekleriyle sokakları dolaşan ve alandaki herkesi kameraya alan sivil polislerdi. Bu süre zarfında yaklaşan fırtınanın tohumları çoktan atılmıştı: Röportaj yapılan Kürt siyasetçiler, gençleri artık kontrol edemediklerini söylüyorlardı. Diyarbakır'dan bir belediye başkanı, daima barışçıl yollardan değişime inandığını söyledi. Ama bu tavrı nedeniyle/buna rağmen hapse atılmış, işkence görmüş ve sonrasında da gündelik olarak kötü muameleye maruz kalmıştı. Çocukları onun bir siyasetçi olarak etkisiz kalışını görerek büyümüş ve PKK'nin “direniş” için tek seçenek olduğunu görmüştü.

2016'ya gidelim: Nusaybin enkaz halinde. PKK yanlısı genç gruplar YPS ve YPS-JIN (YDH-H – Yurtsever Devrimci Gençlik Hareketi'nden doğdular) ile Türk ordusu arasındaki ağır çatışmalar sonrasında şehir, bir NATO üyesinin sınırları içindekinden daha çok sınırın karşısındaki bir Suriye kasabasına benziyor. Yazarın Nusaybin'i son ziyaretinden beş yıl sonra Haziran ayında Twitter'da bir video beliriyor: iddiaya göre Kürt aktivistlerin yanı sıra Türk askerlerince de farklı açılardan çekilmiş videoda, yerel üretim MKE TAMKAR olması muhtemel Mayın Temizleme Sistemi ile bir zamanlar hareketli olan şehir merkezinden geriye ne kaldıysa bombalanıyor ve sivillerin evlerinin son kalıntıları da yerle bir ediliyor.

Burada Şu soru akla geliyor: Çatışma nasıl oldu da böylesine hızla tırmandı? Bir cevap bulabilmek için, Türkiye dahil dünyanın dört bir yanındaki yeni “terör” algımızdan ve algılanan bu “terör” tehdidine karşı mücadeleden baŐlamak gerek.

Terör m ayaklanma mı?

“Teröre Karşı Savaş” 11 Eylül’n Şok ve dehŐetinden ve bunu izleyen paranoya ve intikam arzusundan doğdu. Ama Nixon ve Reagan dönemindeki benzer bir savaş çağrısı olan “UyuŐturucuya Karşı Savaş” gibi o da hızla kontrol ıktı: Askeri müdahaleler muhafazakâr Őahinlerin yanı sıra liberaller tarafından da benimsendi. Dünyanın dört bir yanında gücü elinde bulunduran adamlar, muhaliflere yönelik zalim baskıları teröre karşı mücadele olarak gerekelendirdiler. Demokratik değerler “siber terör” veya “ekolojik terör” ile mücadele adına feda edildi. Ve bu sonuç olarak daha da Şiddetli ayaklanmalara ve çatışmalara yol açtı, tıpkı Kürt PKK ile Türk devleti arasında yenilenen tırmanıŐta olduğu gibi.

Buraya çok merkezi bir sorunun cevaplanması gerekiyor: Türk devletinin PKK’ye karşı bir “terörle mücadele” yürüttüğünü açıklaması ne kadar doğru? Veya çeşitli silahlı Kürt grupları tarafından sürdürülen ayaklanma geleneksel UİH (Geleneksel uluslararası insancıl hukuk), özellikle de Silahlı Kuvvetlere ilişkin (1) Ek Protokol I’in 43(1) maddesi kapsamında görülebilir mi?

NATO açısından Türkiye’deki durum net görünüyor. Yazar tarafından görüŐüne baŐvurulan bir NATO yetkilisi Őunları belirtti: “Tüm ülkelerin kendini savunma hakkı vardır. Türkiye çok hassas bir bölgenin n cephesi ve terör gruplarının korkunç terör saldırılarının hedefi oldu. Elbette kendini savunmak orantılı olmalı. Türkiye’nin güneydoğusundaki sorunlar için siyasi bir çözüm bulunabileceğini umuyoruz.

BM, bu NATO tutumuna tezat oluŐturacak Şekilde, Türkiye’nin, AB’nin ve ABD’nin görüşlerine karşı PKK’yı bir terör grubu olarak kabul etmiş değil. Bir “terörist”i “terörist” yapan Şeyin yorumunu gerçek olgulardan ziyade siyasi fikirler belirliyor gibi görünüyor.

Türkiye’deki çatışma ana olarak devlet ile “silahlı savaşçılar” arasında uluslararası olmayan bir çatışma olarak görülürken, bu çatışmanın hangi kategoriye girdiği daha da karmaşık bir hal alıyor. PKK Şehirleri ve ülke çapında çeşitli bölgeleri uzun süreli ve sürekli olarak kontrol etmediği için bu aŐamada iç savaş seçeneği elenebilir. Ama terör de geçerli gibi görünmüyor çünkü PKK yerel Kürt nüfusu arasında büyük bir desteğe sahip ve çoğunlukla askeri tesisleri ve benzeri “yasal askeri hedefleri” hedef alıyor. PKK tarafından, yerel AK parti üyelerinin öldürülmesi veya askeri hedefin yanındaki sivillerin zarar gördüğü bombalı araç saldırıları gibi, terör eylemi olarak değerlendirilebilecek eylemler elbette gerçekleŐtiriliyor ama genel çatışmada, PKK’nin ana hedefinin bu olmadığı görülüyor. Ancak PKK’dan kopan TAK (Kürdistan zgrlk Őahinleri) adı verilen radikal grup, korku salmak için esasen terör yöntemleri (intihar saldırıları, bombalı araç vb.) kullandığı ve büyük oranda sivilleri veya sivil can kaybına açık alanları hedef aldığı için bir terör grubu olarak değerlendirilebilir.

Tersine, Türk Ordusunun kendisinin, tanım itibariyle “zellikle de bir baskı aracı olarak terörün sistematik kullanımı” (Merriam Webster) sayılabilecek taktikler, yani terör kullandığı iddia edilebilir. Ancak “terör” sözcüğü, tanımı belirsiz bir kavram olduğundan ve “devlet terörü” sık sık propaganda amacıyla kullanıldığı için, muhtelif Türk silahlı kuvvetleri tarafından gerçekleştirilen eylemleri ifade edecek Şekilde kullanılmalıdır.

Toparlayacak olursak PKK ile Türk devleti arasındaki mevcut çatışma, PKK ve YPS-YPS-JIN gibi grupların, şehirlerin içinde Türk devletini geri püskürtmeye yönelik alan kontrolü girişimlerinin yanı sıra askeri hedeflere yönelik saldırılarla cevap verdiği, devletin ise yanmış toprak taktikleri ve büyük çaplı etnik yerinden etmeler uyguladığı bir ayaklanma olarak görülebilir.

Peki bu yanmış toprak taktikleri çatışmayı nasıl belirliyor? Ve savaşın tarafları arasında sıkışmış siviller için sonuçları neler?

Zorun tırmanışı

Türkiye Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni (AİHS) 1954'te imzalamasına rağmen bu antlaşmayı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarının da gösterdiği üzere sayısız kez ihlal etti. (2)

2015'te PKK ile Türk devleti arasındaki çatışma 1990'lardan bu yana yaşanmamış bir ölçekte tırmandı. YPS/YPS-JIN Türkiye'nin doğusundaki Kürt ağırlıklı muhtelif şehirlerde silaha yöneldiğinde, savaş her ay giderek daha da şiddetlenmeye başladı. AKP parti iktidarı "frenleri" boşaltarak karşılık verme kararı verdi ve muhtelif silahlı güçlerin yoğun nüfuslu şehirlerin içinde, korkunç sonuçları olacak şekilde intikamcı bir savaş yürütmesinin önünü açtı.

Örneğin sosyal medyada Ekim 2016 sonuna doğru yoğun şekilde dolaşmaya başlayan yakın tarihli bir videoda, uzak bir dağlık konumdaki Türk askerleri görülebiliyor. Öldürülmemek için yalvaran iki kadın PKK savaşçısını yakalamış durumdalar; biri sayısız kurşunla vurulduktan sonra uçurumdan aşağı düşüyor, diğeri olduğu yere yığılıp ölüyor. (3)

Videoya askerler modifiye edilmiş Alman G3 tüfekleri kullanıyorlar; bu silahın kendi varyasyonlarını üretme lisansı Türkiye'ye 1967'de verilmiş. Twitter gibi sosyal medya siteleri gömülü EXIF verilerini sildiği için videonun tarihini ve konumunu belirlemek zor ancak muhtemelen video 2016 Ağustos ve Ekim ayları arasında Yüksekova dağlarında bir yerde çekilmiş. İlk kez özel bir Facebook profili tarafından 29 Ekim 2016'da paylaşılmış ve yükleyen şahıs videoyu Jandarma Özel Harekât (JÖH) üyesi bir arkadaşından edindiğini söylüyor. Profil hızla donduruldu ama video çoktan viral olmuştu bile. Silahsız ve yakalanmış savaşçıları vurmak, Türkiye'nin 1954'te imzaladığı Cenevre Konvansiyonları Madde III ile yasaklanmıştır. (4)

20 Ocak 2016'da Türk Ordusu sivillere ne kadar az saygı duyduğunu gösterdi. Yine doğrudan Suriye sınırında olan Cizre kentinde, YPS/YPS-JIN ile Türk ordusu arasında bir başka sıcak çatışma yaşanıyordu. O Çarşamba, ikinci askeri sokağa çıkma yasağı halen sürerken, ellerinde beyaz bayraklar tutarak, öldürülmüş sivilleri taşıyan bir el arabasını iten sivilleri gösteren bir video ortaya çıktı. Bir ana caddeyi geçmeye çalıştıkları sırada uzakta bir Türk ordusu aracının olduğu görülebiliyor; askerler saniyeler içinde gruba makineli silahlarla ateş açıyorlar. On sivil yaralandı ve onları kurtarmaya gelen ambulanslar Türk Ordusu tarafından dakikalarca bekletildi. Türk ordusu tarafından uygulanan bu şiddeti BM bile kınadı ve olayla ilgili bir soruşturma açılacağını umduğunu açıkladı. Buna rağmen, sivillere ateş açılan bu eylemden sonra hiçbir şey değişmedi. Cizre, Türk Ordusu'nun şehri bombalamak için top ve sivil mahallelere ateş etmek için M60 tankları bile kullandığı ağır çatışmaların ardından şimdi yerle bir olmuş bir başka Türk kenti. (5)

Bu liste, sivillerin Cizre’de bir binada yakılması (Türk Ordusu tüm kurbanların PKK üyesi olduğunu iddia ediyor), Türkiye’nin doğusundaki birçok şehirde PKK üyelerinin Türk Özel Kuvvetleri tarafından infaz edilmesi ve her türlü Kürt direnişinin çok şiddetli zor kullanılarak yok edilmesi gibi iddialarla daha da uzatılabilir. Diyarbakır’da Kürtlere yönelik şiddetin organizasyonuna doğrudan dahil olmakla suçladığı AKP’li politikacılara yönelik suikastların yanı sıra polis ve askeri tesislere yönelik bombalı araçların (VBIED’ler) kullanımı dahil, PKK de şiddeti benzer şekilde tırmandırarak yanıt verdi.

Türk devleti, AK Parti ve Erdoğan’a karşı her türlü Kürt muhalefetini bastırmak için, bu askeri barbarlığın yanı sıra, özellikle de bölgedeki seçilmiş Kürt yanlısı siyasetçileri hedef alan kitlesel tutuklamaları devreye soktu. Kasım 2016 ortası itibariyle Hakkâri ilindeki tutuklamalar, yüzde 50 ila 80 oylarla seçilerek göreve gelmelerine rağmen yerel Kürt milletvekillerinin tümünü hapse atarak benzersiz bir seviyeye vardı. Böylece milyonlarca Kürt seçmenin meclisteki sesleri çalınmış oldu.

Ama Türkiye'ye Kürtlere yönelik zulüm burada sona ermedi. Savaşta yoğun şekilde etkilenen bir başka Kürt kenti olan Şırnak'ta, şehrin tahminen yüzde 90'ı şu an yerle bir edilmiş ve şehrin 60.000'den çok sakini evsiz kalmış durumda. Dahası, yıkılan evlerine dönebilme umuduyla şehrin yakınında çadır kurarak barınmaya çalışan bu sakinler, kalan sivilleri de şehri hepten terk etmeye zorlamak için dondurucu soğukta tazyikli su ve göz yaşartıcı bomba kullanan Türk polisi tarafından kısa süre sonra Kasım 2016'da tekrar yerlerinden edildiler.

İnsan Hakları İzleme Örgütü Türkiye Direktörü Emma Sinclair-Webb Türkiye'nin doğusundaki durumu şu acı sözlerle özetliyor:

“Eylül 2015'ten 2016 baharına kadar olan dönemde güneydoğudaki şehir ve kasabalarda PKK bağlantılı milislere karşı yürütülen güvenlik operasyonlarının sivil nüfusa yönelik maliyeti çok ağır oldu. Yoğun nüfuslu kasabaların, ordu ve polis tarafından orada yaşayanların hayatlarını korumak için gerekli tedbirler alınmaksızın top atışları, bombardımanlar ve diğer şekillerde aşırı güç kullanımı sebebiyle yerel nüfusun kaçmasına, sivil kayıplara ve ölümlere yol açacak şekilde savaş alanı haline gelmesi trajik. PKK bağlantılı milisler, kasabalara yerleşerek ve patlayıcı dolu hendekler kazarak yerel nüfusu büyük bir risk altına soktular. İlk başta bunun olmaması gerekiyordu ve devletin buna tepkisi çok yıkıcı oldu. Operasyonların ve sokağa çıkma yasağının ardından, kasabaların belirli kısımları, yerel nüfusun dünyasını ve kültürünü yok edecek şekilde tamamen yerle bir edildi. Güneydoğuda tahminen 400.000 kişi yerinden edildi.”

Kürt yanlısı Dicle Haber Ajansı'nın yerel muhabiri Faruk birçok mezalime birebir tanık olmuş ve tamamıyla çaresiz hissediyor: “Bir Kürt olarak bu ülkede yaşamaya bile hakkınız yok. Elllerinden gelse nefes almamızı bile yasaklarlar. Şükür ki en azından bu mümkün değil.”

Ama Batı tarafından da yüzüstü bırakıldıklarını düşünüyor: “Bana göre uluslararası toplum ve NATO, suskun kalarak Kürtlere karşı işlenen tüm bu suçlara ortak olmuştur!”

NATO ve silah ticareti

NATO üyelerinin Türk devleti tarafından kendi nüfusuna karşı işlenen mezalime yönelik sessizliğinin birçok sebebi var. Soğuk Savaş'tan beri Türkiye komünizmle mücadelede kilit bir müttefik ve Rusya'nın Avrupa'yı işgali durumunda önemli bir kale duvarı olarak görüldü. Soğuk Savaş sırasında ABD'nin Türkiye'ye silah ihracatını kestiği dönemler olmuş olsa da, bu her zaman kısa bir süreliğine oldu.

Soğuk Savaş'ın ardından, Türkiye önemli bir ABD partneri olmayı sürdürdü, özellikle de ABD Hava Kuvvetleri Ortadoğu'daki çatışmalar ve savaşlar için kendi üslerini kullanmak zorundayken. Bu üsler yakın zamanda da Suriye ve Irak'ta IŞİD'e karşı savaşta kullanılıyor.

ABD'nin dışında Almanya da Türkiye'nin bir başka ana silah tedarikçisi. 2014'te Alman devleti Türkiye'ye toplam 72 milyon Avroluk askeri ekipman ihracatına onay verdi. Buna mühimmat, hafif silahlar, Türk ağır silahları için parçalar ve elektronik gözetleme ekipmanları dahil. Ama Türkiye'nin doğusunda 2015'te çatışmaların tırmanmasından sonra bile Almanya silah ihracatına devam etti ve gerçekte, tüm tahminler ihracatta bir artış olduğunu gösteriyor. Almanya açısından Türkiye ile yakın işbirliği konusundaki esas mecburiyet, ülkenin Avrupa'ya mülteci akışını geri tutan itaatkar bir “koruma” olması. Hatta Almanya ve AB Kasım 2015 sonunda Türkiye'ye Suriyeli mültecileri barındırması için 3 milyar Avro

ödemeyi kabul ettiler. Erdoğan, sınırı yeniden açıp milyonlarca mültecinin Avrupa'ya geçişine izin verebileceği için AB karşısında elinde koz olduğunun çabucak farkına vardı. Bazı eleştirmenler AB'nin kendisini Türkiye'nin şantajına maruz kalabilecek bir konuma soktuğunu ve AB büyük ölçüde bu ilişki yüzünden sessiz kalırken, Türkiye'nin artık kendi vatandaşlarının insan haklarını rahatça ihlal edebileceğini söylüyorlar.

Peki ABD ve Almanya'dan edinilen silahlar, Türkiye'de insan hakları ihlallerinde gerçekten kullanılıyor mu? Bunu kanıtlamak zor. 1990'larda yeniden birleşen Almanya'nın sudan ucuza fiyatlarla Türkiye'ye sattığı eski Doğu Alman ordusu ekipmanları, doğudaki Kürtlere karşı kullanılmıştı. Ama şimdilerde Türkiye, bu ülkelerin Türk silahlı kuvvetleri tarafından yaygın şekilde kullanılan G3 muharebe tüfeği gibi silahlarının kendi versiyonlarını üretmek için muhtelif lisanslar elde ettiğinden, Almanya veya ABD'den doğrudan silah sevkiyatlarına artık büyük ölçüde bağlı değil. Dahası, bu lisansların Almanya ve ABD tarafından iptal edilebilmesi de mümkün değil. Ama örneğin Suriye içindeki Kürt milislerinin sınır ötesi bombalanmasında kullanılan Türk T-155 Fırtına obüsü, Alman dizel motoru ile çalışıyor. Almanya Türkiye'nin bu motorları Azerbaycan'a ihraç ettiği T-155 serisine monte etmesine, bu ülkenin Ermenistan ile olan anlaşmazlığı sebebiyle izin vermiyor ama bu motorları Türk Ordusu'nun kendisine ihraç etmeye devam ediyor.

Genel olarak NATO üye ülke Türkiye'ye karşı, siyasi ve jeostratejik sebeplerle zayıf bir tavır alıyor ve bu durum Türk devletinin Kürtlere karşı zalim politikalarına hiçbir karşılığı olmayacağı rahatlığıyla devam etmesinin önünü açıyor.

Ne olacak?

Türkiye'de kalıcı bir barış için umut var mı? Kalıcı bir barışın işaretleri müzakereler ve ateşkesler şeklinde tekrar ve tekrar ortaya çıktı. Ancak geriye dönüp bakıldığında, bunlar çoğunlukla politikacıların kendi muhalifleri karşısında ellerini güçlendirmeye veya seçim sisteminde daha fazla güç elde etmeye yönelik girişimleri olarak görülebilir. Ve uluslararası toplum Türkiye'nin Kürt meselesi karşısındaki tutumuyla uğraşmak için ortak bir zemin bulamadığı ve yaptırımlar veya Türkiye'deki kilit politik ve askeri şahsiyetler için seyahat kısıtlamaları gibi sert tedbirler almaya hazır olmadığı müddetçe yakın zamanda bir şeylerin değişebileceği kuşkulu. Ortadoğu'daki mevcut jeopolitik krizler, Suriye ve Irak'taki savaşlar ve ABD'de seçilmiş başkan Trump ile birlikte düşünüldüğünde, kalıcı bir barış süreci için manzara en iyi ihtimalle kasvetli görünüyor.

İnsan Hakları İzleme Örgütü'nden Emma Sinclair-Webb de çatışmanın geleceği için benzer bir öngörüye sahip: "Türkiye hükümetinin şu anda HDP liderliğini ve vekillerini hapse atmak, güneydoğudaki seçilmiş belediye başkanlarını hapse atmak ve yerlerine kayyum atamak ve Kürt siyasal hareketi ve PKK ile ilişkilendirdiği sivil toplum örgütlerini ve medyayı kapatmak suretiyle Türkiye'deki Kürt siyasal hareketini kriminalize edip ortadan kaldırarak, sonuçları felaket olacak bir politika izlediğini söyleyebilirim. Milyonlarca seçmenin siyasal iradelerinden yoksun bırakıldığı bu bağlamda, müzakere masasına geri dönülmesine yönelik herhangi bir adıma dair çok az işaret var."

1. https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/v1_cha_chapter1_rule4
2. http://www.echr.coe.int/documents/cp_turkey_eng.pdf
3. http://www.liveleak.com/view?i=2af_1477834928
4. <https://ihl-databases.icrc.org/ihl/WebART/375-590006>
5. <https://twitter.com/Conflicts/status/684765371723853828>

YPG komutanı Cihan Kendal ile röportaj

weareplanc.org

Bu röportaj Ağustos 2016'da şu anda Rojava'da olan bir uluslararası YPG gönüllüsü ile yapıldı.

Çeviri: Serap Güneş

Giderek artan sayıda uluslararası gönüllü, IŞİD'e karşı mücadelelerinde Suriye Kürt Halk Savunma Birlikleri'ne (YPG) katılıyor. Gönüllülerin geldiği sayısız ülkedeki yasal durumları net olmasa da, yüzlercesi Kürt mücadelesine katıldılar. Şu anda, Rojava devrimi daha kurumsal hale geliyor (Temmuz'da dördüncü yıldönümünü kutladı) ve enternasyonal dayanışma giderek artıyor, uluslararası gönüllülerin katılım süreci düzenlendi ve artık 'YPG Enternasyonal' denilecek bir yapıda merkezileştirildi. Yeni kurulmuş enternasyonal eğitim merkezinde, elinde çay ve sigarayla süngerden sade bir minderde oturan komutan Cihan Kendal, Avrupa ve Amerika'dan yeni gelen katılımcılar yan sınıfta ders yaparken bana bu yapının misyonunu anlattı.

“Bu, YPG'nin hem kadınlara hem de erkeklere açık resmi bir projesi. Uluslararası gönüllülerle olan çalışmamıza; demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü ve elbette antikapitalist ideolojik görüşlerimiz temelinde, yeni, daha bilinçli, siyasi bir yön verme çabası.”

Bu çerçevenin, Muhafazakar bir meclis adayı olarak çalışma yürütmüş olan Birleşik Krallık'ın en tanınmış gönüllüsü açısından ne anlama geldiğini merak ettim.

YPG-E'yi (YPG Enternasyonal) oluştururken son 18 ayı gözden geçirdik. Gelen bazı insanların farklı sebeplerle doğru kişiler olmadıklarını gördük. Bazıları faşistti, bazıları sadece öldürmek için geliyordu ve bazıları da YPG'deki profillerini şahsi çıkarları için kullanarak ün kazanmak için. Bunları istemiyoruz, mücadelemizde bu insanlara ihtiyacımız yok.

Peki ya siyasi olarak uygun olup da savaşmak istemeyenler?

YPG-E üzerinden gelen herkes 6 ay askerlik yapıyor ve ardından halk meclisleri federasyonu Tev-Dem ile sivil toplum faaliyetini görüşebiliyorlar. YPG askeri bir güç sonuçta, Tev-Dem'e ne yapacağını söyleyemeyiz, aslında ne yapacağımızı onlar bize söylüyor.

Rojava Devrimi 2012'de başladı; Avrupa'da aynı dönemde Podemos, Syriza ve Jeremy Corbyn gibi kemer sıkma karşıtı hareketlerin yükselişini gördük. Bu hareketlerle aramızda bir benzerlik görüyor musunuz?

Elbette biz kendimiz de antikapitalist mücadelenin parçası olduğumuzdan, her zaman dünyanın farklı kesimlerinden kapitalist sistemi eleştiren ve bir alternatif bulmaya çalışan, kapitalist moderniteye karşı örgütlenmeye çalışan insanları görmekten memnuniyet duyarız. Tüm bu hareketlerle aramızda daha gelişkin ilişkiler arzu ediyoruz ve bunun YPG-E'nin kurulması ile birlikte geliştiğini göreceğimizi umuyoruz.

Ama bir devrimi inşa etmekten söz ettiğimizde, sırf parlamento içi faaliyet yürüten klasik siyasi partilerin işe yaramadığı açık. Bu hareketin parçası olabilirler, hareketin önemli bir parçası olabilirler: alternatif bir sistem kurmaya çalışırken mevcut sistem dahilinde faaliyet yürütmeye çalışabilirsiniz ama bu yeterli değildir; en önemli kısım halkın kendi kendisini örgütlediği, devletin ötesine geçtiği zamandır. Abdullah Öcalan'ın bunun için bir formülü var: “devlet artı demokrasi.”

Devlet artı demokrasi? Rojava devrimi devlet karşıtı değil mi?

Hem evet hem hayır. Evet, Esad'ı Rojava'dan attık ama siyasi, ekonomik ve askeri koşullar dikkate alındığında her şeyi kesip atamayacağımızı görecektik kadar gerçekçiyiz ve Suriye hükümeti ile belirli bir düzeyde ilişkilerimiz var, tam da başka bir devlet kurmak istemediğimiz için. Bu bölgedeki halkın, kendi kendini örgütlemek isteyen halkın demokratik haklarına saygı gösterirlerse ancak o zaman Suriye devletinin bir parçası olabileceğimizi söylüyoruz, Suriye devletinin, diğer tüm parçalarını değiştirecek bir parçası. Aslında hedef bu: özerk bir bölgeden demokratik bir Suriye'ye ilerlemek.

Devrime gelirsek, 100 ve hatta 20 yıl önce olacağını düşündüğümüz gibi gerçekleşmiyor. Devrimin devleti tepelemek zorunda olduğunuz şiddetli momentleri vardır, kendinizi silahla savunursunuz ama aynı zamanda süreç bir evrim gibidir de; devrim bu evrim dönemini hızlandırıyor; ne tüm devleti bir anda ortadan kaldırmak gibi bir anarşist fikir, ne de tüm devleti bir anda ele geçirmek şeklindeki bir komünist fikir. Zaman içinde devletin her kısmına halk tarafından yönetilen alternatifler örgütleyeceğiz ve bu alternatifler başarılı olduğunda, devlet kısmı çözülecek.

Uluslararası gönüllüler hakkında medyada çıkan haberler neden bu politikaları yansıtmıyor?

Medya, gönüllüleri siyasi görüşleri olan insanlar olarak göstermemeyi tercih ediyor; birçoğu klasik radikal sol arka planlara sahip, anarşist, Marksist, her türden dogmatik olmayan komünistler olabilirler. Örneğin Jordan Matheson; onun gerçek siyasi görüşlerini göstermediler. Amerikan devletini ve onun, ordusunu Bakur'a gönderen NATO müttefiki Türkiye ile olan ilişkilerini eleştirmeye başladığında sesini kısıtlar ve insanlar onun sadece IŞİD'li öldürmeye gelmiş bir Hristiyan olduğunu düşünüyor. Medyaya çıkan diğerleri ise bu politik görüşleri dillendirmediler çünkü gerçekten de paylaşmıyorlardı ama bu YPG'nin esaslarından biri: biz diyoruz ki, ciddi demokratik, insani değerleriniz varsa bizimle düşmana karşı birlikte savaşabilirsiniz. Bu yüzden radikal solcular var ama aynı zamanda ekolojistler, feministler, liberaller ve hatta kimi pasifistler bile var ve bu insanların hepsi Rojava devrimine kendi açılarından bakıyorlar ki YPG'nin gerçek özünden farklı olabiliyor bu bakış. Ama biz bu farkın var olmasını istiyoruz, insanların bizim hakkımızda ne düşündüğünü veya ne söylediğini kontrol etmek istemiyoruz; bu yüzden medya kimi sunacağını seçebildi ve kendi gündemleri açısından en tehlikesiz olanları seçti. Olsun. Bunu kontrol etmek istemiyoruz; biz kendimize inanıyoruz, kendi ideolojimize güveniyoruz ve insanların tanıdıklarında bizi, hakkımızdaki hakikati anlayacağına inanıyoruz. Ama gönüllülere eğitimle öncekinden daha fazla şey öğretmek istiyoruz, bu yüzden bundan sonra en azından bir aylık bir eğitim olacak, Kürt dili, tarihi ve kültürü üzerine, aynı zamanda da siyasi ve ideolojik dersler, YPG ve Rojava'nın yapısı üzerine dersler olacak. Kadın hareketinden kendi ideoloji ve örgütlenmelerine dair özel bir eğitim de var.

Hakkınızdaki bazı söylentilere son vermek ve eleştirilerden bazılarını cevaplamak ister misiniz? Rojava bir “PKK diktatörlüğü” mü?

Rojava’da gerçekten ne olup bittiğini anlamak isteyen biri, her saçmalığa inanmayarak gerçekten burada olan kurumların ne söylediğine kulak verebilir, çünkü elbette bizi kötölemek isteyen bir sürü insan var. Rojava elbette bir PKK diktatörlüğü değil – bunu Rojava’ya gelen herkes hemen görebilir. Devrim kendi içinde o kadar çok çelişki ve çeşitlilik barındırıyor ki buna hiçbir şekilde diktatörlük denemeyeceği açık. PKK ile hiçbir bağ yok; Öcalan felsefi ve ideolojik öncümüz ama burada PKK yok, ne bir ofisi ne de gücü. Onlar PKK biz YPG’yiz. En az bu söylentiler kadar kötü sol eleştiriler de var, bir polis gücümüzün olması gibi. Elbette polis gücümüz var, aksi halde toplumda güvenliği ve düzeni nasıl sağlayacağız? Ama ilk polis gücümüz Asayiş’in yanı sıra Toplum Savunma Gücü HPC de var. Bunlar sivillerden oluşuyor; senin annen, benim kız kardeşim – topluluklarında yaşanan sorunları, kan davalarını, aile içi sorunları çözmek için eğitim alıyorlar ama “kanun ve düzen” ve cezalandırma gibi değil. Sorunları çözmeye çalışıyorlar, insanları cezalandırıp onları hapse tıkarak yeni sorunlar yaratmaya değil. Ama elbette cezaevleri de var, topluma karşı işlenen suçlar için. Ve insanlar baksalar bunu görebilirler, bu bir sır değil – ama insanlar kullandığımız dille ve fikirlerimizle karşılaşır karşılaşmaz biraz fantezi tarafına kaçıyorlar işin.

Geçtiğimiz ay Amerikan askerleri YPG armaları ile görüntülendiler. Bu Türkiye’yi kızdırdı ama dünya solunda, Amerika’nın neticede IŞİD’in ortaya çıkmasına sebep olacak şekilde Afganistan, Libya ve Irak’ın yıkımından sorumlu olduğunu düşünen pek çoklarını da kızdırdı. Amerika ile ilişkiniz nasıl?

Buradaki farklı kurumların resmi açıklamalarını takip ederseniz – ana parti PYD, Tev-Dem, kadın hareketi gibi – Rojava’da herkesin Amerika’nın Suriye’deki çıkarlarının farkında olduğunu görebilirsiniz. Hepimiz ABD’nin ne istediğini ve ne istemediğini ve IŞİD ve Nusra gibi gruplar konusundaki sorumluluğunu biliyoruz. Irak’ı yıkmalarının da ötesinde, bu grupların oluşumda doğrudan rol oynadılar, ardından bunlar üzerindeki kontrollerini yitirdiler ve şimdi kendi yarattıkları sorunu çözmeye çalışıyorlar. Dolayısıyla doğal olarak bize yardım etmek istiyorlar. Tekrar söylüyorum, onlarla ilişkimiz de açık ve resmi; sır değil – bu taktik bir ilişki, stratejik değil. Bizi kullanmak istiyorlar ve biz de bundan en iyi şekilde faydalanmaya çalışıyoruz. Bunu yapmak zorundayız, bir sürü düşmanımız var ve kendimizi savunmak durumdayız. Bunca büyük oyuncunun olduğu dengeler içinde kendimize bir yer bulmak pratik ve politik açıdan bir zorunluluk. Çünkü Suriye’de herkesin çıkarı var. Bu yüzden biz de halkın çıkarlarını savunmaya çalışıyoruz. Ve bu “Hayır, hayır, hayır!” demekle ve tüm düşmanlara karşı aynı anda savaş başlatmakla olacak iş değil.

Elbette ki ABD’nin bölgedeki ana müttefikleri Türkiye, Barzani’nin Peşmerge güçleri ve Lübnan’da İngiliz ordusu ile birlikte eğittikleri kimi ÖSO grupları. Türkiye burada, Bakur’da Kürtlere saldırıyor ve açık bir şekilde IŞİD’e yardım ediyor ve Peşmergeler kötü eğitilmiş ve motivasyonsuz, YPG ise IŞİD’e karşı sahada en etkili güç olageldi. Bu yüzden Amerika bize yardım ediyor görünmek zorunda da aynı zamanda. Aslında güçlü bir askeri pozisyon geliştirerek onları bizimle işbirliği yapmaya biz zorladık. Bu bize bu devrimi güçlendirmek için pozisyon sağladı ve bu ihtiyaç duyduğumuz bir şey. Devrim konuşarak savunulabilecek bir şey değil, halka bir şeyler vermek zorundasınız, onları korumak, onlara gıda sağlamak, altyapı sağlamak zorundasınız ve kendinizi diğer herkesten izole ederseniz bunu yapamazsınız.

Amerika bizi ana müttefiki yapmak ister ama bunun imkansız olduğunu biliyor; askeri olarak zaman zaman işbirliği yapıyoruz ama ideolojik olarak düşmanız. Amerika kapitalist sistemin

öncü gücü ve biz alternatif sistemin öncü gücüyüz. Belki bugün değil, belki yarın da değil ama bir gün mutlaka kafa kafaya geleceğiz.

Devamı gelmeyen 'Rojava'nın Aslanları' inisiyatifi, uluslararası gönüllülerin epey erkek bir görüntüsü idi; daha fazla kadın mı görmek istiyorsunuz?

Gerçek şu ki şu anda o kadar da fazla kadın gönüllü yok ama bunu değiştireceğiz. Şimdi özellikle kadın gönüllülere yönelik yapılar inşa etmeye çalışıyoruz ve inanıyoruz ki gelecekte sayı artacak. Şahsen inancım, diyelim ki bir ay ya da bir yıl içinde, Rojava'ya gelen kadınların sayısı erkeklerden fazla olacak. Bu devrimin ana gücü kadın hareketi ve onların ideolojisi; bu yüzden daha fazla kadın gelmeli, bunu görmeli ve kendi kurtuluşlarında yer almalılar.

Aynısı halen emeklemekte olan kooperatif ve ekolojik ekonomimiz için de geçerli, gerekli yapıları insanların örgütlemesi ve yönetmesi gerekiyor ve bu konuda çok zorlu bir mücadele veriyoruz, bazen hedeflerimize ulaşmak için yeterli insanımız olmuyor. Ama bunu çözümlerin yolu var, o da Rojava'ya kendiniz gelmeniz ve bize bu yapıların inşasında yardım etmeniz. Rojava devrimini eleştirebilirsiniz ve sizi dinleriz ama yapıcı eleştiri yapmak istiyorsanız buraya gelin ve eleştirinizin değerini pratik koşullar altında gösterin – sizi bekliyoruz.

Öğle yemeği için ders arası veriliyor ve mutfağa giderken eski bir Hırvat asker, henüz öğrendikleri Kürtçeyi kullanan bir grup Almanla ortak yemek hazırlama işini sabırla tartıştığını görüyoruz. İrlandalı bir gönüllü bir haftadır ilk taze sebzenin kamyonla ulaştığını haber veriyor ve gönüllüler coşkuyla kilere kadar bir zincir oluşturuyorlar. Kısa süre içinde bir başka kamyon gelecek ve onları birliklerine ve oradan da savaş hatlarına götürecektir. Bunun ardından ise bir başka kamyon yeni gönüllüleri getirecek.

YPG-E Facebook sayfası: <https://www.facebook.com/TheRojavaRevolution>

Web sitesi: <https://ypginternational.blackblogs.org/>

Türkiye'nin Kürt başkentindeki yıkım Suriye'ye eşdeğer – Robert Fisk

independent.co.uk

Çeviri: Serap Güneş

Diyarbakır'ın siyah, volkanik duvarları içindeki çamurlu yolda koca beyaz kamyonlar gece gündüz çalışıyor. Eski şehre giriyor ve moloz dolu olarak çıkıyorlar. Akşam karanlığında aynı yolu yürürken, iki devasa parlak projektör yanmaya başlıyor. Göze batan parıldamaya rağmen, yıkılmış bir evi, ezilmiş bir çatıyı görebiliyorum. Ve ardından elinde AK-47 ile çelik yelekli bir polis öne çıkıyor. “Buradan ileriye geçemezsin,” diyor bana Türkçe, sıkılmış, yorgun. Bu emri Kürtlere binlerce kez vermiş.

Bir 16. yüzyıl sarayı çay evi ile tarihi bir İslam medresesinin ayakta kalabildiği ardındaki dar yollarda, kurşunlarla delik deşik edilmiş, camları paramparça olmuş, pencerelerinin üstü yangın isiyile kararmış yüzlerce ev var. Bir tanesinin yıkılmış girişinden içeri yürüdüğümde, iç duvarların devletin keskin nişancılarından sakınmak isteyen savaşçılar tarafından binalar arasında hareket edebilmek için yıkıldığını görüyorum. Aynı savaşçıların yakalanmamak için açtıkları tünellerden geriye kalanlar var.

Tanıdık mı geldi? Hayır, burası Halep değil. Humus da değil. Şam'ın yıkık dökük mahalleleri de değil. Burası bugün güneydoğu Türkiye'nin Kürt başkenti, Suriye trajedisinin karanlık bir ayna yansıması; Washington ve Moskova Ortadoğu'nun kaderini belirleme hakkı için savaşırken, bu bölgenin diğer tüm unutulmuş acılarına – işgal altındaki “Filistin” geliyor akla – eklenen ve çoğunlukla kimsenin bilmediği bir yıkım. Gerçi bugün Türk askerine ve polisine karşı savaşan, elbette, sadece Kürdistan “işçi partisi” PKK – her zaman işçiden ziyade korkunç biçimde itaatkar olduklarını düşünmüştür.

Diyarbakır'ın aynı anda hem biçimsiz ve soğuk şekilde yeni, hem de son derece eski versiyonları arasında yürürken, kendine özgülüğünü fark etmememiz imkansız. Bu mücadeleye hiçbir İslamcı savaşçı katılmaz. Hatta, Kürtlerle gerçekten umut veren bir barış sürecini terk ederek bu eski savaşı yeniden başlatan ve partisi AKP'nin – bağımsızlık mücadelesi sevdalıları için bir sıkıntı – “Kürdistan”da diğer tüm Kürt partilerinden daha fazla takipçisi olan Erdoğan hükümetinin safını bile seçebilirler. Ateşkesin, Erdoğan'ın milliyetçiliğin barıştan daha mühim olduğuna dair kibirli faraziyesi ile bitmesine dek, bu topraklardaki birçok Kürt, Türk komşuları ile sonunda barışmanın mümkün olduğuna inanmıştı.

Ancak şehirdeki ve ülke çapındaki gündelik saldırılar arasında – PKK savaşçılarına, polis karakollarına, ordu devriyelerine karşı – Kürtlerin meclise girmesi ile elde edilen tüm kazanımlar şimdi olmamışa çevriliyor. Kürt gazeteleri ve televizyon kanalları kapatılıyor. Dicle Üniversitesi bile Kürtçe bölümüne halen “Yaşayan Diller Bölümü” demek zorunda ama en azından hala açık. Geçtiğimiz Kasım ayının sonundan bu yılın ilk aylarına kadar bu şehri yiyip bitiren çatışmalara bakın. Diyarbakır merkezinin bir kısmını, Halep'in pazar yeri yıkımının küçük bir versiyonu gibi yıkmakla kalmadılar, savaşı da bir kez daha normal bir şey haline dönüştürdüler.

Halen Dicle nehrine akan sefil kanalizasyon boyunca büyümüş meyve bahçeleri arasındaki bir çatışmanın ardından, resmi makamların şehrin biyolojik akciğerini kesmesi – Amerikan askerlerinin Irak’ta ve İsrail askerlerinin işgal altındaki Batı Şeria’da ve Suriye askerlerinin Lazkiye’nin kuzeyinde yaptığı gibi – kitlesel protestolarla tepki gösterileceği söylenerek ancak önlenebildi. Böylece ağaçlar hem PKK için bir örtü, hem de ordu için pusu noktaları olarak kalmayı sürdürüyor. Ateşkes meyve bahçelerini kurtarır.

Son dramatik olayı herkes hatırlayacaktır – Kürtler ve Türkler birbirine çok benzer hikayeler anlatıyorlar – PKK ile ordu arasındaki sokak savaşlarının zirvesiydi. Geçtiğimiz yıl 28 Kasım’da, yerel baronun başkanı Tahir Elçi, Diyarbakır’ın merkezindeki dört ayaklı minarenin dibinde bir basın açıklaması yapıyordu. Söylenene göre ona suikast düzenlemek için iki PKK savaşçısı yola koyulmuştu.

Görünen o ki polis takibindeydiler. Bir çatışma çıktı ve iki PKK üyesi – filmlerde hep gördüğümüz gibi – nasıl olduysa mesai dışındaki bir polis memurunun kullandığı bir taksiyi kaçırdı. Polis, merkezle temasa geçmeyi başardı ve ardından üniformalı polisler taksiyi durdurdu. Silahlı adamlar hem üniformalı hem de mesai dışındaki şoför polisi öldürdüler ve Elçi’nin basın açıklaması yaptığı yere doğru kaçmaya başladılar. O vakit daha fazla polis PKK’lilere ateş açmaya başladı ve iki adam ateşe karşılık verdi ve Elçi bu esnada kafasından – bir tanığın eylemin ne kadar bilinçlice gerçekleştirildiğini vurgulamak istercesine bana söylediğine göre “iki kaşının arasından” – vurularak öldürüldü. Bir serseri kurşun muydu? Öyle ise, kim ateş etti? Böylelikle, daha Elçi’nin cenazesi bile kalkmadan, kaçınılmaz soru dönüp dolaşmaya başladı: polis tarafından mı yoksa PKK tarafından mı öldürülmüştü?

Sonrasında çatışmalar şehir merkezinde devam etti ve resmi makamlar PKK savaşçılarını – PKK elbette Erdoğan’ın “terörle mücadelesinde” kesinlikle IŞİD’den daha önemli bir “terörist” güç – yok etmek isterken burayı o kadar yakıp yıktılar ki zaferin yerini ulusal utanç aldı. Polis, tarihi binaların yıkımı görülmesin diye Elçi’nin minarenin dibinde öldüğü sokağa kocaman bir plastik perde astı. Kelimelerin yerini plastik perde almıştı.

Enkaza doğru yürüdüm ve perdedeki deliklerden arkasını görmeye çalıştım. Ama arkasında başka perdeler vardı. Oradaki sivil polis “Daha fazla bakamazsın,” diye bağırdı. Ardından kucağında bebekle bir kadın çıktı, polisin eşi ve çocuğu; görünen o ki aile ziyareti yıkıntıları arasında devriye gezen polislerin moralini yüksek tutmak için önemli bir şey. Bu gerçeküstü olmanın da ötesinde.

Ana caddenin dışında Kahvaltıcı Kadri’nin tarihi han binası Diyarbakır’ın en iyi kahvaltılarını veriyor – avlu çay içen ailelerle, paketlenmiş Kürt kahvesi satanlarla veya önde gelen Kürt şahsiyetlerin yüzleri dokunmuş halılarla dolu; Mustafa Barzani var, Rıza Seyit Talabani var, 1990’larda cezaevinde intihar eden bir Kürt komutan var ve Erzurumlu Deniz Gezmiş var, 70 darbesi ardından 1972’de devlet tarafından idam edilen. Kürt olmadığı muhakkak olan İmam Ali’nin bile bir portresi var. Satıcının bile niye bu portreler arasında olduğunu açıklayamadığı daha birçok yüz.

Girişin hemen dışında iki büyük zırhlı polis aracı bekliyor. Bir oyuncak mağazasında plastik AK-47’ler ve evet, mavi beyaz boyası ve yandaki POLİS yazısı ile minyatür bir zırhlı polis aracının mükemmel bir seti satılıyor. Güneş gözlüklü ve çelik yelekli genç erkekler ellerinde tüfeklerle kaygısızlığa yakın bir şekilde kalabalıkları izliyorlar. Bu savaş sanırım o kadar uzun sürdü ki, değişime dair tüm duyguları tümüyle tüketti.

Aşağıda yıkıntılar içinde bir başka sokak arasında, orta yaşı bir kadın ve ailesi bir kahve dükkanından bize el ediyorlar. Bir öğretmenmiş. “Eninde sonunda polis gidecek” diyor kasvetli bir havayla ama gülümseyerek. “Burası bizim, polis gidince biz hala burada olacağız.” Bir Shakespeare oyunun yerel Kürtçe performansını duyuran bir sokak ilanını geçerken bu aşikar hakikati düşünüyordum. “Olmak ya da olmamak” demişlerdi adına – gerçek adını biliyorsunuz – ben de düşündüm ki Danimarka prensi şimdi Diyarbakır’ın kahramanı olmalı. Kralı öldürdü elbette. Ama o da öldü sonunda. Ve en iyi satırı şu: “Kelimeler, kelimeler, kelimeler.”

Robert Fisk Nusaybin’den yazdı: Erdoğan PKK ile savaşı neden tekrar başlattı?

Geçtiğimiz Temmuz’daki başarısız darbe girişimin arkasında yatan patlamanın kendisi, son derece yüksek askeri kayıplarıyla bu faydasız savaş değil miydi? Sürgündeki Gülen’i ve takipçilerini boşverin. Bunun aslında hükümete karşı ordu tarafından tezgahlanmış bir saldırı – derseniz mini-devrim deyin – olduğunu herkes biliyor. Ve darbeye giden aylarda, ordu tamamen gereksiz bir savaşta, “barış süreci” bozularak tamamen siyasi gerekçelerle çıkarılan bir savaşta kayıplar veriyordu. Bu savaşla Türkiye için ne amaçlanıyordu? Veya Suriye içine sürülebilecek ve sonrasında da zaten sürülmüş olan ordu için?

independent.co.uk

Çeviri: Serap Güneş

Çatışma alanını dümdüz ediyorlar. Tel örgülerin ardında, kilometreler boyunca, Türk vinçleri ile kamyonlarının Nusaybin’den arta kalanları yıkıp döktüğünü görebilirsiniz: apartman blokları, dükkanlar, sokaklarda ezilmiş beton yığınları. Türk askerleri ve polisi, yaya ve zırhlı araçlar içinde, “yasak bölgede,” geçtiğimiz bahar 72 gün boyunca PKK tarafından zapt edilmiş olan, Türkiye’nin bu tarihi güneydoğu kentinin enkaza dönmüş arazileri üzerinde devriye geziyorlar.

Türk devletinin en azılı düşmanı, Kürdistan İşçi Partisi ve sınırın Suriye tarafında, Kamışlı’da onlar için faaliyet yürüten Kürt “Halk Savunma Birlikleri,” asla geri dönemeyecekler. Geri dönecek bir yer olmayacak. Tel örgüden vinçlerde çalışan adamların, moloz taşıyan kamyonların fotoğrafını çekebilirsiniz.

“Giriş yasak. Tehlikeli bölge,” yazıyor tel örgüye iliştirilmiş kırmızı levhada.

Türkiye'nin bu Kürt bölgesindeki Kürt-Türk savaşında çoğu zaman olduğu gibi, onlarca Türk askeri ile PKK üyesinin yaşamına mal olan Nusaybin çatışması da, yakın tarihten neredeyse silinip gitti.

Suriye çatışması, hem doğu hem de batı Halep'te hem Suriye devleti askerleri hem de el Kaide klonu muhalifler tarafından sürdürülen kuşatma – ve bunların yarattığı mültecilerin muazzam insani ve siyasi maliyeti – birkaç yüz kilometre uzakta, Türkiye'deki dehşetli Kürt savaşını boğdu, görünmez kıldı.

Ama Nusaybin'de yeni bir realite var. Burada geçtiğimiz Mart ve Nisan aylarında yaşanan savaşı çok az gazeteci takip edip haberleştirdi – The New York Times istisna idi – ama sonuçları bugün çok bariz. Kısa süre içinde dümdüz edilecek olan kentin üçte biri tamamen yıkılmakla kalmadı, Nusaybin/Kamışlı'daki eski Türkiye-Suriye sınır noktasından, Nusaybin'den batıya, tarihi Mardin şehrine doğru giden ana otoyola dek, kilometrelerce uzanan bir duvar, artık tamamlanmış durumda. Kentin geri kalanında dükkanlar, okullar ve işyerleri yeniden açılmış olmasına rağmen Nusaybin girişini zırhlı polis ve askerler bekliyor.

Ama kazanan kim? Türk resmi makamları, elbette kazandıklarını iddia ediyorlar – bu dağların başka yerlerinde PKK'nin verdirdiği zayıat aksine işaret etmesine rağmen. Diyarbakır'dan otoyol boyunca – bu arada Türkler, şu ara ne kadar da iyi yollar inşa ediyorlar bu topraklara; sıcak, karanlık dağlar arasından yılan gibi kıvrılan mükemmel döşenmiş bulvarlar, Erdoğan'ın AK Partisi'nin bir hediyesi (öyle diyorlar) – evime giderken, işlerin iyi gitmediğine dair epeyce işaret var.

Çınar yakınında yol çakıla dönüyor ve tam solda, yamulmuş ağaçlar ve parçalanmış cam ilan panolarından harabeye dönmüş bir alan ve yıkık bir betonarme yığını var. Bu, patlayıcı dolu bir kamyonun içeri sürülerek en az 10 trafik polisinin öldürüldüğü bir ay öncesine kadar, bir Türk polis karakolu idi.

Güneye doğru yolumuza devam ederken, Türk radyosu tam o sabah neredeyse bunun aynısı bir saldırının olduğu haberini geçti; doğudaki Hakkari'de bir polis ve asker üssüne. 10 asker ve muhtemelen de üç sivil ölmüştü. Yine bir intihar eylemiydi.

Gerçekten de, bu çatışmayı bu kadar acayip şekilde antiemperyalist mücadelenin İslamcı versiyonunun bir yansıması olarak imleyen şey, PKK'nin – hem kadın hem erkek – intihar bombacılarını ve üniformalar içindeki tüfekli intihar eylemcisi gerillalarını, ayırım gözetmeksizin kullanması.

Ama burada İslamcılar yok. Aynı sabah ilerleyen saatlerde polis, bizimle aynı yola doğru, aksi istikametteki Diyarbakır'a gitmek için ilerleyen bir minibüsün gizli bölmesinde (görünen o ki gizli bölme özel olarak yapılmış) iki PKK'li kadın buldu. PKK ana yolları tercih ediyor – gece çok daha kolay hareket edebilecek acımasız bir gerilla ordusu için tuhaf bir tercih – ama aralıksız askeri saldırılar için hızlı bir yol. Türk polisi de bunu biliyor.

Belki de ordu bu yüzden Suriye sınırı boyunca her nöbet noktasına adam dikmekle pek ilgilenmiyor. Sütunlar üzerindeki bu koca demirden koruganlar, dikenli tellerle bağlı şekilde Nusaybin'in her iki yanında kilometrelerce devam ediyorlar ve otoyolun arkasında mayın tarlaları ve büyük yeni askeri üsler var. Uzaktaki Suriye köylerinin önü boyunca, arada bir tarlalara hafif gömülü zırhlı araçları fark edebilirsiniz. Ama dikenli tellerin kıvrımları bazı

durumlarda paslı eski geçiş noktaları; arka plandaki Wehrmacht ve İsviçre Alplerini çıkardıktan sonra terk edilmiş, Steve McQueen’siz bir “Büyük Firar” dış planı gibi.

Bu modern savaş tehlikeli soruları akla getiriyor. Eğitilmiş Kürt şoförüm örneğin (söylememe bile gerek yok ki adının bilinmesini istemiyor). “Erdoğan’ın Türklerle barış sürecimizi bilinçli şekilde bitirdiğini biliyoruz,” diyor. “Temsil ettiği milliyetçiliği ve dinciliği tanıyoruz. Ama aynı zamanda soruyoruz, ‘Peki ya PKK ne istiyor?’ Bir politikası var mı? Türk ordusunu yenebileceğini gerçekten düşünüyor mu? Evet, asker ve polis öldürecek, o zaman da gelip şehirlerimizi yıkacaklar ama ne için? PKK’nin bir planı var mı? Sanmıyorum. Onlar savaşla nefes alabiliyorlar, savaş onların ciğeri, böylece hayatta kalıyorlar.”

Sert bir yorum ve muhtemelen kendi açısından haklılık payı var. Demokratik Kürt partilerinin sesi, geçtiğimiz kış ve bahar aylarında Diyarbakır merkezini, sonra da Cizre’yi ve Nusaybin’i yiyip bitiren bu çatışma içinde boğuldu. Ama bu mücadelenin, ta İstanbul’a dek uzaktaki Türkler tarafından tevekkülle dillendirilecek acı, dillendirilmemiş bir arka yüzü de var.

Geçtiğimiz Temmuz’daki başarısız darbe girişimin arkasında yatan patlamanın kendisi, son derece yüksek askeri kayıplarıyla bu faydasız savaş değil miydi? Sürgündeki Gülen’i ve takipçilerini unutun. Bunun aslında hükümete karşı ordu tarafından tezgahlanmış bir saldırı – dilerseniz mini-devrim deyin – olduğunu herkes biliyor. Ve darbeye giden aylarda, ordu tamamen gereksiz bir savaşta kayıplar veriyor ve mücadele ediyordu – Türk-Kürt “barış süreci” bozularak tamamen siyasi gerekçelerle çıkarılan bir savaş.

Bu savaşla Türkiye için ne amaçlanıyordu? Veya Suriye içine sürülebilecek ve sonrasında da zaten sürülmüş olan ordu için?

Kürtlerin PKK’nin Türkiye Kürdistan’ı için ne gibi bir planı olduğunu sorması gibi, ordu da Erdoğan’ın kendisi için ne gibi bir planı olduğunu merak etmesi gerekirdi. Geçtiğimiz kış neden aniden sil baştan PKK ile savaşa çağırılmıştı?

Bu sorunun cevabını hala bilmiyoruz. Ama cevap Temmuz’daki darbe girişiminin sebepleri ile çok yakından bağlantılı olmalı.

Nusaybin’in hemen dışında, Türk ordusuna ait bir topçu hendeğinin dibindeki taşlara 3,5 metre yüksekliğinde yazılmış şu sloganı fark ettim: “Hudut namustur.” Gerçekten mesele bu mu? Bana kalırsa, namusu epeyce lekelenmiş bir hudut.

Güneydoğu Türkiye’de insan haklarının durumuna ilişkin BM raporu

Özet bölümü

Çeviri: Serap Güneş

1. Bu rapor, Temmuz 2015 ile 31 Aralık 2016 tarihleri arasında, Türkiye’nin güneydoğusunda, özellikle de Türkiye Hükümeti tarafından yürütülen operasyonlarla bağlantılı temel insan hakları kaygılarına genel bir bakış sağlamaktadır.
2. Temmuz 2015 ile Aralık 2016 tarihleri arasında, Güneydoğu Türkiye’deki güvenlik operasyonları bağlamında 2000’e yakın insanın öldürüldüğü bildirilmiştir. Alınan bilgilere göre, bu sayı 800’e yakın güvenlik güçleri mensubunu ve belirsiz sayıdaki bir kısmı devlete karşı şiddet içeren veya içermeyen eylemlere karışmış olabilecek yaklaşık 1200 yerel sakini içermektedir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi (BMİHYK) sayısız aşırı güç kullanımı; öldürme; zorla kaybetme; işkence; konut ve kültürel mirasın yıkımı; nefret suçu; acil tıbbi hizmete, gıdaya, suya ve geçim kaynaklarına erişimin engellenmesi; kadına yönelik şiddet ve siyasal katılımın yanı sıra düşünce ve ifade özgürlüğü hakkının ciddi şekilde engellenmesi vakası belgelemiştir. Bildirilen en ciddi insan hakkı ihlalleri, tüm yerleşim bölgelerinin giriş çıkışa kapatıldığı ve hareketin engellendiği günlerce süren sokağa çıkma yasakları dönemlerinde yaşanmıştır.
3. BMİHYK’ye Güneydoğu Türkiye’de insan hakkı ihlallerinin gerçekleştiğine dair ayrıntılı ve güvenilir iddiaların ulaşmaya başladığı Temmuz 2015’ten bu yana, başta Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiserliği olmak üzere Avrupa’daki bölgesel insan hakları mekanizmalarının yanı sıra, İnsan Hakları Konseyi Özel Usuller ve İnsan Hakları Anlaşma Organları dahil sayısız Birleşmiş Milletler insan hakları mekanizması, bildirilen iddialara ilişkin kaygılarını dile getirmişlerdir.
4. Mayıs 2016’da, İnsan Hakları Yüksek Komiseri, Türkiye Hükümetinden bir BMİHYK insan hakları yetkilileri ekibinin, olguları tahkik etmesi ve bildirilen insan hakları endişelerini araştırması için ilgili bölgeye tam ve engelsiz erişimine izin vermesini talep etmiştir. BMİHYK bu talebini birçok kez yinelemiştir ancak Şubat 2017 tarihi itibarıyla Türk makamlarından bir resmi cevap almış değildir.
5. Haziran 2016’da, sözü edilen erişimin yokluğunda, Yüksek Komiserlik, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’nun 48/1414 sayılı önergesi kapsamındaki yetkisine dayanarak, Cenevre’deki BMİHYK merkezinde bir izleme süreci başlatmıştır. Bu izleme, standart BMİHYK metodolojisi doğrultusunda yürütülmüştür. Türkiye

Hükümetinin 15 Temmuz 2016 darbe girişimine verdiği yanıt ve ulusal çaptaki terörle mücadele politikaları gibi tüm ülkeyi etkileyen bazı gelişmeler, Güneydoğu Türkiye'deki durumla (doğrudan veya dolaylı) ilgili olduğunda bu raporda belirtilmiştir.

6. Bu rapor, BMİHYK uzaktan izleme ekibi tarafından alınan, teyit edilen ve analiz edilen bilgilere dayanmaktadır. Bilgi toplama ve teyit etme metotları arasında, birden fazla kurbanla, tanıkla ve kurbanların akrabalarıyla yapılan görüşmeler; Türk ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK'lar) yanı sıra Türkiye Hükümeti tarafından sağlanan bilgilerin analizi; resmi kayıtlar; açık kaynak belgeler; uydu görüntüleri, videolar, fotoğrafik ve sesli materyaller ve diğer ilgili ve güvenilir materyaller yer almaktadır. BMİHYK, uzaktan izlemenin kısıtlılıkları dahilinde aldığı bilgilerin geçerliliğini doğrulamak için gereken titizliği, mümkün olduğunca göstermiştir. BMİHYK, kaynaklarının korunmasına önem vermektedir ve gizliliklerinin muhafaza edilmesini sağlamaktadır. Bu nedenle kaynaklarının kimliğinin belirlenmesine sebep olabilecek hiçbir bilgiyi, kendi rızaları olmaksızın ifşa etmemektedir.

7. Cenevre'deki Birleşmiş Milletler Ofisi'nin Türkiye Daimî Misyonu ve İsviçre'deki diğer uluslararası organizasyonlar tarafından Güneydoğu Türkiye'deki duruma ilişkin sağlanan bilgilere müteşekkir olsa da, BMİHYK, etkilenen yerlere, insanlara ve Güneydoğu Türkiye'deki çeşitli Hükümet, bağımsız ve sivil toplum kaynaklarına doğrudan erişiminin olmamasından müteessiftir. Bu, diyalog kurulmasını engellemiş ve alınan iddiaların yerel makamların elindeki bilgilere karşı doğrudan teyidini imkânsız kılmıştır. Dolayısıyla, bu raporun yazılışı sırasında, BMİHYK, dikkatine sunulan tüm iddiaları doğrulama kapasitesine sahip değildi. Bu rapor bu sebeple Güneydoğu Türkiye'deki insan hakları durumunun kapsamlı bir resmini sağlamamakta ancak Temmuz 2015 ile Aralık 2016 arasında söz konusu bölgedeki vakaların bir örneğini sunmaktadır.

8. Güneydoğu Türkiye'de insan haklarından yararlanılması ile ilgili sorunlar, Hükümet kaynaklarına göre Kürdistan İşçi Partisi (PKK) tarafından gerçekleştirilen ve bölgede diğerlerinin yanı sıra iktidardaki Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) mensuplarını da hedef alan terör eylemleri ve öldürmeler veya kaçırımlar gibi şiddet eylemleri ile daha da kötüleşmiştir. Hükümetin buna verdiği yanıtın, bölgede orantısız güvenlik tedbirleri uygulamak ve askeri faaliyetlerini yoğunlaştırmak olduğu bildirilmiştir. Şiddet ve güvensizliğin bu şekilde hâkim olması, siyasal istikrarsızlık ve toplumsal bölünmelerin derinleşmesi ve Güneydoğu Türkiye'de toplumsal diyalogu kolaylaştıracak etkili herhangi bir kurumsal platformun yokluğu sebebiyle daha da kötüleşmiştir.

9. Güneydoğu Türkiye'de insan haklarının yerel düzeyde korunması, Temmuz 2015 sonu ile Ağustos 2016 bitimi arasındaki 13 aylık dönemde yüzlerce insanın

hukuk dışı şekilde öldürülmesi iddialarına ilişkin tek bir soruşturmanın bile olmayışı ile de görüldüğü üzere, en azından Temmuz 2015'ten bu yana işlemez durumda görünmektedir. Kurbanların aile üyelerinden ve yasal temsilcileri olan avukatlarından alınan bilgilere göre, yerel savcılar ısrarlı bir şekilde, rapor edilen öldürmelere ilişkin soruşturma açmayı, anayasal ve uluslararası insan hakları hukuku yükümlülüklerini ihlal edecek şekilde reddetmişlerdir.

10. 23 Haziran 2016'da çıkarılan 6722 sayılı yasa dahil bir dizi yasanın, çeşitli STK'larca rapor edildiği üzere, güvenlik güçleri için bir "sistemik dokunulmazlık" atmosferi yarattığı bildirilmektedir.

11. Birleşmiş Milletler, 15 Temmuz'da olağanüstü hâl ilanı ve 19 Ekim 2016'da üç ay uzatılması ile takip eden Türkiye'deki 15 Temmuz 2016 darbe girişimini güçlü bir şekilde kınamıştır. Türkiye Hükümeti, 21 Temmuz 2016 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ni, Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 4. maddesi kapsamında Sözleşme'nin 2, 3, 9, 10, 12, 13, 14, 17, 19, 21, 22, 25, 26 ve 27. maddelerindeki yükümlülüklerini askıya aldığı konusunda bilgilendirmiştir. Hükümet aynı zamanda, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ni İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Avrupa Sözleşmesi hükümlerindeki yükümlülüklerini askıya aldığı konusunda bilgilendirmiştir. BMİHYK askıya alınan hakları kısıtlayan tedbirlerin durumun zorunluluklarının kati surette gerektirdiği kapsamla sınırlı olması, yani orantılı ve süre, coğrafi kapsam ve maddi kapsam açısından gerekli olanla sınırlı olması gerektiğini de hatırlatır.

12. BMİHYK, neredeyse eşzamanlı olarak, Güneydoğu Türkiye'de güvenlik operasyonları yürüten, 15 Temmuz 2016 darbe girişimi ile uğraşan ve bir dizi terör saldırısıyla baş etmeye çalışan Türkiye'nin yüz yüze olduğu karmaşık durumu anlamaktadır. Ancak BMİHYK, olağanüstü hâl ilanını takiben alınan tedbirlerin insan haklarının kullanımı üzerindeki olumsuz etkilerinden ciddi şekilde kaygı duymaktadır. Güneydoğu Türkiye'de bu tedbirler büyük ölçüde genel olarak muhalifleri ve özel olarak da muhalefetteki siyasi partileri, Kürt kökenli yurttaşları orantısız etkileyecek şekilde hedefliyor görünmektedir. Özellikle endişe verici olan ise kamu görevlilerinin, özellikle de okul öğretmenlerinin büyük çaplı şekilde görevden alınması; Halkların Demokratik Partisi (HDP) mensubu milletvekillerinin ve Kürt çoğunluklu bölgelerin belediye başkanlarının kitlesel olarak tutuklanması ve Kürtçe dilinde yayın yapan yerel ve ulusal medya kuruluşlarının neredeyse tümünün kapatılması ve gazetecilerinin tutuklanması durumudur. Dahası, olağanüstü hâl kararnameleleri adalete ve adil yargılanma garantilerine erişimi ciddi şekilde kısıtlamıştır.

13. BMİHYK, PKK'nin güvenlik güçleri ve diğer şahıslar arasında ölüm ve yaralanmalara sebep olan bir dizi şiddet eylemi gerçekleştirdiği yönünde Türkiye Hükümetinden aldığı raporları dikkate almaktadır. Hükümete göre PKK aynı

zamanda aralarında çocukların da bulunduğu şahısları kaçırmak, şehir ve kasabalarda hendekler kazmak ve yollara barikatlar kurmak ve acil tıbbi hizmetlerin sağlanması engellemek gibi eylemlerde de bulunmuştur.

14. Raporlara göre Güneydoğu Türkiye’de yerinden edilmiş kişi (IDP’ler) sayısının, esasen Kürt kökenli yurttaşlar olmak üzere, 355.000 ile yarım milyon arasında olduğu tahmin edilmektedir. Yerinden edilmiş nüfusun dış mahallelere, kasabalara ve köylere veya Türkiye içindeki diğer bölgelere göçtüğü bildirilmektedir.

15. 355.000’in üzerindeki ülke içinde yerinden edilmiş insana insani yardımın çok kısıtlı olduğu rapor edilmektedir. Eldeki bilgilere göre insani ihtiyaçlara yanıt vermesi ve ülke içinde yerinden edilmiş kişiler dahil Güneydoğu Türkiye’deki nüfusa yardım sağlaması için hiçbir uluslararası örgüte erişim izni verilmemiştir. Yerel STK’lar, Hükümet yardımının, acil durumlarda insani müdahaleler için geçerli temel insani yardım ilkelerine aykırı şekilde, temiz bir adli sicile sahip olma koşuluna bağlandığını bildirmektedirler.

16. Bu raporun amacı, Güneydoğu Türkiye’deki ciddi insan hakları endişelerini, tam ve bağımsız soruşturmalar yürütmek dahil, bunlara çare bulma yollarını teşvik etme niyeti ile yetkili makamların dikkatine sunmaktır. Bu raporda sunulan bilgileri tam olarak doğrulamak ve teyit etmek açısından, BMİHYK’nin saha bazlı bir insan hakları izlemesi yapabilmek için Güneydoğu Türkiye’ye doğrudan ve özgür biçimde erişimi gereklidir. BMİHYK, Türkiye Hükümeti ile bir diyalogu sabırsızlıkla beklemekte ve Hükümetin Güneydoğu’daki insan hakları zorluklarını ele alma çabalarına desteğini uzatmaktadır.

Not: 26 sayfalık raporun özet bölümünün tam çevirisi.